

נערך ונחתם ביום 13.8.2026

בבית המשפט העליון בירושלים

בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 08-26

בעניין:

1. יוסי מלמן, ת.ז. 063976732

2. שקוף, למען שמירת הדמוקרטיה (ע"ר 580489540)

שניהם באמצעות עו"ד אלעד מן (מ"ר 34720)

מרחוב מנחם בגין 7, בית גיבור ספורט, רמת גן

טלפון: 03-6114485; פקס: 03-6114486

דוא"ל: elad@man-barak.com

העותרים

-נגד-

1. צבא ההגנה לישראל

2. ראש המטה הכללי של צבא ההגנה לישראל

3. דובר צבא ההגנה לישראל

ע"י פרקליטות המדינה, מחלקת הבג"צים

משרד המשפטים, ירושלים

טל': 073-3925590; פקס 02-6467011

דוא"ל: hci-dep@justice.gov.il

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צווים על תנאי המופנים אל המשיבים והמורים להם להתייצב וליתן טעם כדלקמן:

1. מדוע לא יצורף העותר 1 לקבוצת הכתבים הצבאיים המקבלים שירות ממדור הכתבים הצבאיים במערך דובר צה"ל, בהתאם לבקשה שהגישו העותרים ביום 5.5.2026;

2. מדוע לא ישקול המשיב 3 את הפעלת סמכותו לצרף לקבוצה כתב נוסף, דרך קבע או לצורך מסוים, בהתאם לסמכות שנקבעה בהחלטת דובר צה"ל מיום 26.8.2019 ובכללים שאומצו בעקבות ועדת פרוקציה (הועדה לבחינת ממשק העבודה בין דובר צה"ל לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא);

3. לחלופין, מדוע לא תובא בקשת העותרים לאלתר לפני הגורם המוסמך לרבות הועדה שצריכה היתה להיות מוקמת בהתאם לכללים שנקבעו על ידי ועדת פרוקציה ואומצו על ידי דובר צה"ל לבחינתם, ומדוע לא תתקבל, בתוך פרק זמן קצר וקצוב שיקבע בית המשפט הנכבד, החלטה עניינית ומנומקת על יסוד התנאים והכללים שנקבעו בעקבות דין וחשבון הוועדה בראשות השופטת בדימוס אילה פרוקציה;

4. מדוע תוסיף בקשת העותרים להיות מעוכבת לפרק זמן בלתי מוגדר, בשל הטענה שכינוס ועדה מחייב פנייה לכל אמצעי התקשורת המעוניינים לצרף כתב צבאי, כאשר לא נקבע מועד לפנייה כאמור, לכינוס הוועדה או להכרעה בבקשה;

5. מדוע לא יקבעו ויפעילו המשיבים לוחות זמנים סבירים לבחינת בקשות להצטרפות לקבוצה, בהתאם להמלצת ועדת פרוקציה שלפיה דובר צה"ל יקבע את פרטי הליכי הגשת הבקשות וההחלטות בהן, לרבות מבחינת לוחות זמנים.

כן יתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העתירה ובשכר טרחת עורך דין.

מבוא ותמצית העתירה:

1. עניינה של עתירה זו בהימנעות המשיבים מלבחון ולהכריע בבקשה שהוגשה ביום 5.5.2026 לצירופו של העותר 1, העיתונאי יוסי מלמן, לקבוצת הכתבים הצבאיים המקבלים שירות ממדור הכתבים הצבאיים במערך דובר צה"ל (להלן: "הקבוצה המיוחדת" או "הקבוצה").

2. העותר 1 הוא עיתונאי ופרשן ותיק לענייני צבא, ביטחון ומודיעין, זוכה פרס סוקולוב לעיתונות כתובה לשנת 2009. הוא עוסק בעיתונות ברציפות מאז שנות השבעים, היה בעבר חבר בתא הכתבים הצבאיים בעת שכתב עבור "מעריב", וכיום כותב באופן שוטף עבור אתר "העין השביעית", שמפעילה העותרת 2, וכן ככותב עצמאי, בכלי תקשורת נחשבים שונים, בארץ ובחו"ל.

3. בקשת העותרים הוגשה ביום 5.5.2026 על גבי הטופס שקבע דובר צה"ל, בצירוף מכתב מקדים. בטופס הוצג העותר 1 ככותב וכפרשן לענייני צבא, ביטחון ומודיעין של "העין השביעית"; פורט ניסיונו העיתונאי; והעותר 1 חתם על ההתחייבויות שנקבעו בטופס, ובכלל זה ההתחייבויות ביחס לשימוש במידע, לשמירת מידע רגיש, להשתתפות בפעילויות, לכיבוד כללי האתיקה ולהעברת מידע צבאי לביקורת מוקדמת של הצנזורה בהתאם לדין.

--- בקשת העותרים על נספחיה, כפי שהוגשה, מצורפת כנספח ע/1 לעתירה זו.

--- מכתב הפניה מיום 31.5.2026 למשיבים מצורף כנספח ע/2 לעתירה זו.

4. לא נמסר לעותרים כי בקשתם חסרה, כי נדרשת השלמת מסמך או אסמכתה, או כי העותר 1 או אמצעי התקשורת מטעמו אינם עומדים בתנאי מסוים. הבקשה גם לא נדחתה אלא לא הוכרעה.
5. לאחר פניות ותזכורות נמסר לב"כ העותרים מפי ראש ענף תקשורת ישראלית בדובר צה"ל כי כינוס הוועדה מחייב את המשיבים לפנות לכל אמצעי התקשורת המעוניינים לצרף כתב צבאי, כדי לאפשר גם להם להגיש טפסים. ממדור הכתבים הצבאיים נמסר כי אין צפי לכינוס הוועדה.
6. כך נוצר מצב שבו מנגנון שנועד, על פי ועדת פרוקציה, להחליף מצב בלתי תקין של קבוצה סגורה הנשענת על השתייכות ארגונית לתא הכתבים, משמש בפועל לשימור הרכב הקבוצה הקיים. חברי הקבוצה מוסיפים לקבל את השירות המיוחד, ואילו בקשה חדשה שהוגשה על פי הטופס שקבעו המשיבים אינה מובאת להכרעה, ללא מועד וללא נימוק ענייני הנוגע למבקשים עצמם.
7. התנהלות זו אינה מתיישבת עם דין וחשבון ועדת פרוקציה, עם החלטת דובר צה"ל לאמץ את עיקרי המלצותיה ועם הכללים שנקבעו בעקבותיה. לפי הכללים, בקשות מוגשות לדובר צה"ל באמצעות טופס; דובר צה"ל בודק את פרטיהן; ובהתקיים התנאים עליו לאשרן, ובהיעדר תנאי עליו לדחותן, בכפוף לשיקול הדעת שנשמר לו במצבים חריגים. עוד נקבע כי דובר צה"ל יקבע לוחות זמנים להפעלת המנגנון.
8. ועדת פרוקציה קבעה כי הקשר עם דובר צה"ל הוא מקור מידע מהותי לעבודה העיתונאית הצבאית; כי הבדלים בכמות ובאיכות המידע הנמסר לאמצעי תקשורת שונים משפיעים על התחרות ביניהם ועל חופש העיסוק בעולם התקשורת; וכי הציבור תלוי בדובר צה"ל ובכתבים הצבאיים לצורך קבלת מידע ופרשנות בענייני צבא וביטחון.
9. בית משפט נכבד זה קבע במישרין, ביחס לדובר צה"ל, כי עליו לנהוג בשוויון כלפי אמצעי התקשורת, כי אין הוא מעניק "פריווילגיות" ואינו עושה "מחוות", וכי חריגה מן המתחם השוויוני עלולה לעלות כדי הפליה ושימוש לרעה בסמכות. ראו לעניין זה בג"ץ 181/96 הוצאת עיתון הארץ בע"מ נ' הרמטכ"ל, פ"ד נ(5) 45, 48–49 (1996).
10. הימנעות המשיבים מבחינת הבקשה פוגעת בשוויון בין עיתונאים ובין אמצעי תקשורת; בחופש הביטוי והעיתונות של העותרים; בחופש העיסוק של העותר 1 וביכולתה של העותרת 2 להתחרות על סיקור איכותי ועדכני; ובזכות הציבור לקבל את פירות עבודתו העיתונאית של העותר 1 ואת הסיקור שמבקשת העותרת 2 להעמיד לרשותו.
11. העותרים אינם מבקשים לבטל את עצם קיומה של קבוצת העיתונאים המקבלת שירות מיוחד נוסף. ועדת פרוקציה הכירה בלגיטימיות האפשרית של קבוצה כזו, בשל תכליות מקצועיות, ביטחוניות ולוגיסטיות. העתירה מכוונת לאופן הפעלת ההסדר: קבוצה מצומצמת יכולה להתקיים רק מכוח תנאים ענייניים, הוגנים ושקופים ובהליך שניתן להפעילו הלכה למעשה. היא אינה יכולה להפוך למועדון סגור בשל אי כינוסו של הגוף שאמור לבחון בקשות חדשות.

12. משחלף פרק זמן ניכר, לאחר שהעותרים פנו שוב ושוב והודיעו כי ימתינו עד יום 30.6.2026 בטרם יפעלו, ומשלא ניתנה החלטה גם לאחר מכן, לא נותרה בידיהם ברירה אלא לפנות לבית המשפט הנכבד.

הצדדים לעתירה

13. העותר 1, מר יוסי מלמן, הוא עיתונאי, פרשן וכתב לענייני צבא, ביטחון ומודיעין. הוא עוסק בעיתונות מאז שנות השבעים ברציפות, כתב לאורך השנים בכלי תקשורת בישראל ומחוצה לה, וזכה בשנת 2009 בפרס סוקולוב לעיתונות כתובה.

14. העותר 1 היה בעבר חבר בתא הכתבים הצבאיים בעת שעבד ב"מעריב". כיום הוא כותב באופן שוטף עבור אתר "העין השביעית" בענייני צבא, ביטחון ומודיעין וכן פועל ככותב עצמאי.

15. העותרת 2, שקוף, למען שמירת הדמוקרטיה, היא עמותה רשומה המפעילה את אתר "העין השביעית" ואתרים עיתונאיים נוספים. הבקשה מושא העתירה הוגשה מטעמה לצורך עבודתו העיתונאית של העותר 1 באתר.

16. המשיב 1 הוא צבא ההגנה לישראל, שבמסגרתו פועל מערך דובר צה"ל ומדור הכתבים הצבאיים.

17. המשיב 2 הוא ראש המטה הכללי של צבא ההגנה לישראל, העומד בראש צה"ל. בהתאם לכללים שנקבעו בעקבות ועדת פרוקצ'יה, חברי ועדת ההשגה הדנה בהחלטות הקשורות בהשתייכות לקבוצה המיוחדת ממונים בידי הרמטכ"ל.

18. המשיב 3 הוא דובר צבא ההגנה לישראל. על פי הוראות הפיקוד העליון, ייעוד מערך דובר צה"ל הוא לדווח על הנעשה בצה"ל לציבור בארץ ובחו"ל, לטפח את אמון הציבור בצה"ל ולהוות סמכות מקצועית ראשית בצה"ל בנושא הדוברות והעברת המידע לציבור. בין תפקידיו קיום קשר עם אמצעי התקשורת, מסירת מידע, תדריך וליווי עיתונאים וצוותי תקשורת.

19. ועדת פרוקצ'יה עמדה על כך שמערך דובר צה"ל כפוף לעקרונות המשפט הציבורי, לקוד האתי לדוברים בשירות הציבורי ולאמנת הדוברות של המערך, המחייבת, בין היתר, דיווח אמיתי ומדויק ופעולה בשוויון, בהוגנות ובמקצועיות.

התשתית העובדתית

ועדת פרוקצ'יה והרקע להקמתה

20. ביום 5.9.2018 מינה דובר צה"ל דאז, תא"ל רונן מנליס, ועדה מייעצת בראשות השופטת בדימוס אילה פרוקצ'יה, לבחינת ממשק העבודה בין דובר צה"ל לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא. הוועדה התבקשה לגבש אמות מידה לתנאים שעל פיהם ייתן דובר צה"ל מענה לאמצעי התקשורת ולכתבים המסקרים ענייני צבא.

21. לצד יושבת הראש מונו כתברי הוועדה האלוף במילואים יוסי בידץ, משה שלונסקי, ד"ר תהילה שוורץ-אלטשולר ועופר הראל. הוועדה קיימה תשע ישיבות ושמעה את עמדותיהם של 34 גורמים שהופיעו לפנייה. לשם הגילוי הנאות יצוין כי הח"מ, ב"כ העותרים הופיע גם הוא בפני הוועדה מטעם "הצלחה – לקידום חברה הוגנת" ונמצא בקשרי עבודה וחברות עם חלק מחבריה.

22. הוועדה הוקמה במסגרת ההליכים בבג"ץ 4348/18 זמני ישראל בע"מ ויהודה ארי גרוס נ' דובר צה"ל ואח'. עתירה זו עסקה בטענה כי דובר צה"ל מעניק יחס מועדף לכתבים החברים בתא הכתבים הצבאיים על פני כתבים אחרים המסקרים ענייני צבא, וביקשה צירוף לתא או קבלת שירות שלא ייפול ברמתו מן השירות הניתן לחברי התא.

23. בדין וחשבון מחודש מאי 2019 בחנה הוועדה את מעמד דובר צה"ל, את תפקיד התקשורת הצבאית, את הקשר המקצועי עם ציבור הכתבים ואת השאלה אם הקבוצה המצומצמת המקבלת שירות מיוחד מתיישבת עם עקרונות המשפט המינהלי.

24. יודגש כי בנספח לדו"ח שציין את שמות הכתבים הצבאיים לאותה עת (2019) צוין גם שמו של העותר 1, לצד הוותק המשמעותי שלו ביחס לשאר החברים בתא הכתבים הצבאיים (45 שנות נסיון).

--- דין וחשבון הוועדה בנושא ממשק העבודה בין דובר צה"ל לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא, מחודש מאי 2019, מצורף כנספח ע/3 לעתירה זו.

24. הוועדה קבעה כי לתקשורת בענייני צבא וביטחון מקום מיוחד בזרימת המידע והדעות בישראל, וכי זכות הציבור לדעת נושאת אופי מיוחד בעניינים אלה. לצד זאת עמדה הוועדה על הצורך בהגנה על סודות מדינה ועל ביטחון המידע ועל החובה לאזן בין הערכים.

25. הוועדה תיארה קשר תלת כיווני: דובר צה"ל זקוק לקשר עם הכתבים כדי להביא את ענייני הצבא לציבור; אמצעי התקשורת והכתבים אינם יכולים למלא את תפקידם בלא מידע חיוני הזורם מדובר צה"ל; והציבור תלוי בשניהם לצורך קבלת מידע ופרשנות.

26. הוועדה הוסיפה כי הקשר עם דובר צה"ל הוא מקור מידע מהותי לעבודה העיתונאית הצבאית, כי הוא פן חשוב בחופש הביטוי של העיתונאי, וכי הבדלים בכמות ובאיכות המידע הניתן לאמצעי תקשורת שונים משפיעים על התחרות ביניהם. לתחרות זו, כך נקבע, נלווית משמעות כלכלית והשפעה על חופש העיסוק בעולם התקשורת.

27. מתוך כך קבעה הוועדה כי הקו המנחה ביחסו של דובר צה"ל לכתבים המסקרים ענייני צבא צריך לחתור לשוויון בקשר המקצועי ככל שהדבר אפשרי ומתיישב עם תכלית תפקידו. סטייה מן השוויון יכולה להיעשות רק משיקולים רלוונטיים, ענייניים, הוגנים וסבירים.

28. הוועדה הכירה בכך שקיומה של קבוצה קטנה של כתבים צבאיים המקבלת ערך מוסף, כגון תדרכים מיוחדים, מפגשים עם בכירי צה"ל, סיורים, השתלמויות וימי עיון, עשוי להיות מוצדק בשל הצורך בקבוצת מומחיות, ביחסי אמון, בשמירה על ביטחון מידע ובשל מגבלות לוגיסטיות.

29. עם זאת, הוועדה קבעה כי זיהוי אוטומטי של הקבוצה המיוחדת עם חברי תא הכתבים הצבאיים, ללא אמות מידה ענייניות להשתייכות אליה, אינו מתיישב עם הפעלה תקינה של

הסמכות המינהלית. הוועדה הדגישה כי אין ודאות שכל חברי התא הקיים עומדים באמות המידה הענייניות, כשם שאין ודאות שאמצעי תקשורת שאינם חברים בתא אינם מתאימים להשתייך לקבוצה.

30. לפיכך קבעה הוועדה כי נדרשים קריטריונים ענייניים וסבירים, שיהיו הוגנים, סבירים ושקופים לכל. הוועדה המליצה על שילוב בין תנאים אישיים ומקצועיים החלים על הכתב לבין תנאים מוסדיים הנוגעים לאמצעי התקשורת, ועל קבוצה בהיקף של כ 25 כתבים.

החלטת דובר צה"ל מיום 26.8.2019 והכללים שנקבעו

31. ביום 26.8.2019 פרסם דובר צה"ל החלטה בדבר יישום המלצות הוועדה. בהחלטה נאמר כי לאחר בחינת הדין וחשבון הוחלט לאמץ את המלצותיה העיקריות של הוועדה ולהתניע תהליך למימושן בעבודת מערך דובר צה"ל.

--- החלטת דובר צה"ל מיום 26.8.2019 מצורפת כנספח ע/4 לעתירה זו.

32. דובר צה"ל קיבל את ההמלצה שלפיה קבוצת הכתבים תכלול נציגים של אמצעי התקשורת המובילים בישראל, תמנה כ-25 עיתונאים, ותורכב מכתבים העומדים בתנאים מוסדיים ואישיים גם יחד.

33. התנאים המוסדיים שנקבעו כוללים, בין היתר, היותו של המבקש עיתון מודפס, אמצעי תקשורת מקוון המוכר בידי לשכת העיתונות הממשלתית, גוף טלוויזיה או רדיו; פרסום חדשות יומי; עיסוק בכתיבה צבאית; פנייה לציבור במדינה כולה; מערכת חדשות ייעודית, קבועה ופעילה; ופעילות בישראל.

34. בהחלטה נקבע כי מבין אמצעי התקשורת העומדים בתנאים המוסדיים תיקבע רשימת "אמצעי התקשורת המובילים", על יסוד שקלול מספר העיתונאים המחזיקים בתעודת לע"מ, נתוני מדרוג וחשיפה, מספר עוקבים ברשתות החברתיות ודירוג השפעה.

35. התנאים האישיים שנקבעו כוללים עיסוק בעיתונות צבאית כעיסוק בלעדי או עיקרי; ותק של שנתיים לפחות בעיתונות; התחייבות לעמוד בכללי ביטחון מידע ולשמור על סודיות המידע; החזקת תעודת עיתונאי מטעם לע"מ; התחייבות לכבד את תקנון האתיקה המקצועית; והשתתפות בשני שלישים לפחות מפעילויות הקבוצה.

36. לצד התנאים האמורים קבע דובר צה"ל במפורש כי הוא רשאי, בהתקיים נסיבות המצדיקות זאת, לצרף לקבוצה כתב או כתבים נוספים, דרך קבע או לצורך מסוים, אף אם אינם עומדים במלוא התנאים הנדרשים.

37. עוד נקבע כי תוקם ועדת השגה שתדון בהשגות של כתבים ואמצעי תקשורת על החלטות דובר צה"ל הקשורות בחברות בקבוצה, וכי בשל אופיו הדינמי של שוק התקשורת תיערך הערכה מחודשת של הסוגיה בחלוף שנתיים.

38. הכללים שנלוו לדין וחשבון וליישום ההמלצות קובעים כי בקשות להיכלל בקבוצה יוגשו לדובר צה"ל בידי אמצעי התקשורת, באמצעות טופס שיוכן על ידו ויכלול את הפרטים הנדרשים בהתאם לתנאים האישיים והמוסדיים.

39. הכללים מוסיפים וקובעים כי דובר צה"ל יבדוק את פרטי הבקשה; ככל שהתנאים המוקדמים מתקיימים, יאשר אותה; וככל שתנאי אינו מתקיים, ידחה אותה, בכפוף לשיקול הדעת הנתון לו ביחס למצבים חריגים.

40. עוד נקבע כי דובר צה"ל יקבע את פרטי הליכי הגשת הבקשות ודרך קבלת החלטות בהן, לרבות מבחינת לוחות זמנים ושאר העניינים הדרושים להפעלת מנגנון קביעת הרכב הקבוצה.

41. הכללים קובעים גם סמכות שבשיקול דעת לצרף לקבוצה כתב שאינו עומד במלוא התנאים, בהתקיים נסיבות חריגות וככל שיש לכך חשיבות מיוחדת והצדקה עניינית. צירוף כזה יכול להיות דרך קבע, לצורך מסוים או בדרך של רוטציה.

42. הכללים קובעים מנגנון השגה על החלטות דובר צה"ל בענייני קבלה, דחייה או הדחה מן הקבוצה. חברי ועדת ההשגה ממונים בידי המשיב 2. בהיעדר החלטה ראשונית אין לעותרים החלטה שניתן להשיג עליה, ומנגנון ההשגה אינו ניתן להפעלה.

--- הכללים להרכבה של הקבוצה המיוחדת של הכתבים הצבאיים לצורך ממשיק העבודה עם דובר צה"ל שנכללו בדוח הוועדה, מצורפים כנספח ע/5 לעתירה זו.

הוועדה הייעודית לבחינת בקשות הצטרפות

43. מן החומר שפורסם מטעם דובר צה"ל עולה כי המלצות ועדת פרוקציה הופעלו באמצעות הליכי בחינה מרוכזים. בתגובה רשמית שפורסמה בשנת 2022 במסגרת כתבה באתר "העין השביעית" שעסקה בטענות כתבים צבאיים שונים לפרקטיקות פסולות מצד דובר צה"ל, מסר דובר צה"ל כי בשנת 2019 פורסם הרכב הקבוצה לאחר הליך סדור ובחנתאם לקריטריונים, וכי בחודשים נובמבר-דצמבר 2021 בחנה ועדה ייעודית מחדש את הרכב הקבוצה ואת בקשות כלל מערכות התקשורת שביקשו לצרף כתבים.

44. באותה תגובה נמסר כי לאחר הבחינה התקבלו החלטות בהתאם לתנאים האישיים והמוסדיים, וכי כלי תקשורת או כתב המבקש להשיג על החלטה בעניינו יוכל לפנות לוועדת השגה ייעודית.

45. התייחסותו של ראש ענף תקשורת ישראלית לבקשת העותרים מאשרת כי גם כיום המשיבים רואים בוועדה גוף הנדרש לבחינת בקשות הצטרפות. ואולם, לעותרים לא נמסר מהו הרכב הוועדה, מתי כונסה לאחרונה, מתי היא צפויה להתכנס, ומתי תיבחן בקשתם, אם בכלל.

--- הפרסום בעין השביעית הכולל את תגובת דובר צה"ל בדבר הליכי הבחינה שנערכו בשנים 2019 ו-2021 מצורף כנספח ע/6 לעתירה זו.

בקשת העותרים ומיצוי ההליכים

46. כאמור, ביום 5.5.2026 הוגשה למדור הכתבים הצבאיים בקשה לצירופו של העותר 1 לקבוצת הכתבים הצבאיים המקבלים שירות מן המדור. הבקשה הוגשה על גבי הטופס שנקבע בידי המשיבים ובצירוף מכתב מקדים.
47. במכתב המקדים הובהר כי העותר 1 הוא פרשן וכתב לענייני ביטחון, צבא ומודיעין של "העין השביעית" וכן כותב עצמאי; כי היה חבר בעבר בתא הכתבים בעת שכתב עבור "מעריב"; וכי הוא כותב באופן שוטף עבור "העין השביעית" בענייני צבא וביטחון.
48. עוד צוין כי העותר 1 הוא עיתונאי ותיק, מוכר ומוערך, זוכה פרס סוקולוב, העוסק בכתביה בענייני ביטחון, צבא ומודיעין בישראל ובח"ל במשך שנים רבות. העותרים הודיעו כי ימציאו קורות חיים מפורטים או רשימת פרסומים ככל שיידרשו.
49. בטופס הבקשה צוין כי "העין השביעית" הוא אמצעי תקשורת מקוון, יומי, ישראלי ובעל אופי ארצי, מוכר ומוערך, זוכה פרס סוקולוב; כי הוא מפעיל דרך קבע כתב שעיקר עיסוקו בכתביה צבאית; וכי העותר 1 משמש כתב ופרשן לענייני צבא, ביטחון ומודיעין ופועל ככותב עצמאי.
50. העותר 1 חתם על ההתחייבויות שנכללו בטופס, לרבות התחייבות ביחס לשימוש במידע במסגרת עבודתו העיתונאית, לשמירת מידע רגיש וסודיות, להשתתפות בפעילויות, לכיבוד כללי האתיקה העיתונאית ולהעברת מידע צבאי לביקורת מוקדמת של הצנזורה בהתאם לדין.
51. הטופס עצמו קובע כי דובר צה"ל רשאי לדרוש אסמכתאות לאימות הפרטים והשלמת מידע נוסף לצורך בדיקת הבקשה. העותרים לא התבקשו להשלים פרט או מסמך, ולא נמסר להם על קושי ענייני כלשהו בבקשה.
52. משלא התקבל מענה, פנה בא כוח העותרים ביום 31.5.2026 במסרון לסא"ל יונתן עמיאל, ראש ענף תקשורת ישראלית בדובר צה"ל, והבהיר כי הבקשה הועברה למדור הכתבים הצבאיים ובאמצעותו ללשכת דובר צה"ל. סא"ל עמיאל שאל באותה התכתבות האם העותר 1 עומד "בתנאים המוסדיים שקבעה הוועדה". בא כוח העותרים השיב בחיוב והפנה למכתב ולטופס שהוגשו.
53. ביום 11.6.2026, בעקבות תזכורת נוספת, השיב סא"ל עמיאל לח"מ: "כינוס של הוועדה דורש מאיתנו לפנות לכל כלי התקשורת שרוצים להכניס כתב צבאי כדי לאפשר להם גם לשלוח טפסים". תשובה זו לא כללה מועד לפנייה לאמצעי התקשורת, מועד לכינוס הוועדה או מועד להכרעה בבקשת העותרים. היא גם לא כללה טענה שלפיה תנאי אישי או מוסדי מסוים אינו מתקיים.
54. ביום 21.6.2026 פנה בא כוח העותרים פעם נוספת ושאל אם המשיבים מתכוונים לחזור אל העותרים ואם קיים צפי. סא"ל עמיאל השיב: "נחזור אליכם בעניין לא שכחנו".
55. ביום 24.6.2026 הודיע בא כוח העותרים לסא"ל עמיאל במסרון נוסף, כי העותרים ימתינו עד ליום 30.6.2026 וכי אם לא תתקבל תשובה יתקדמו בהליכים. גם לאחר מועד זה לא התקבלה החלטה או התייחסות.

58. במקביל הופנו תזכורות למדור הכתבים הצבאיים, שממנו נמסר כי אין צפי לכינוס הוועדה.
59. המשיבים לא מסרו לעותרים אם ומתי בכוונתם לפנות לכלי תקשורת נוספים, מתי תכנס הוועדה, מהו פרק הזמן הצפוי לבחינת הבקשה, או אם נשקלה סמכותו הפרטנית של דובר צה"ל לצרף כתב נוסף.
60. על אף ההמתנה הנוספת, אף מעבר לתאריך שנמסר לדובר צה"ל, עד למועד הגשת העתירה לא ניתנה בבקשה החלטה שניתן להבינה, להתמודד עם נימוקיה או להשיג עליה. בנסיבות אלה מיצו העותרים את האפשרות להביא לקבלת החלטה ללא פנייה לבית המשפט הנכבד.

הטיעון המשפטי

חובת המשיבים להפעיל את סמכותם ולקיים הליך החלטה ראוי

61. צה"ל, הרמטכ"ל ודובר צה"ל כפופים לעקרונות המשפט המינהלי ולחובות החלות על רשויות ועל בעלי סמכות ציבורית. בבג"ץ 4537/96 שושן נ' רמטכ"ל צה"ל, תק-על 296(2) 259, 262, נקבע כי הרמטכ"ל הוא נאמן הציבור וכי מחובת נאמנות זו נגזרת החובה להפעיל שיקול דעת בהגינות, בסבירות, בתום לב, ללא שרירות ובהתחשב בכל הגורמים הרלוונטיים. בדומה נקבע בבג"ץ 6840/01 פלצמן בל (יפה) נ' ראש המטה הכללי, תק-על 2005(4) 219, 226, נקבעו דברים דומים.
62. בג"ץ 297/82 ברגר נ' שר הפנים, פ"ד לז(3) 29 (1983), הבחיר כי גם סירוב להפעיל סמכות או להתקין הסדר מינהלי חייב לעמוד באמות המידה המקובלות של סבירות, היעדר שרירות והיעדר הפליה. באותו עניין הודגשה החובה לקיים תהליך קבלת החלטה ראוי, ענייני, שיטתי והוגן.
63. בענייננו קבעו המשיבים עצמם מסגרת מפורטת: הגשת בקשה בטופס; בדיקת פרטיה בידי דובר צה"ל; אישור אם התנאים מתקיימים או דחייה אם אינם מתקיימים; שיקול דעת חריג; קביעת לוחות זמנים; ומנגנון השגה שחבריו ממונים בידי המשיב 2.
64. בקשת העותרים הוגשה במסלול שקבעו המשיבים. הימנעות מבחינתה והכרעה בה אינה תואמת את ההליך שקבעו, ואינה החלטה מנהלית שניתן לבחון את סבירותה או את נימוקיה.
65. בכל הכבוד, אין די באמירה כי כינוס הוועדה מחייב פנייה לכלי תקשורת נוספים. גם אם פנייה כאמור נדרשת לצורך שוויון הזדמנויות, על המשיבים לבצע אותה בתוך זמן סביר, לקבוע מועד לכינוס הוועדה ולהכריע בבקשות. אין היא יכולה להצדיק השחיה שאין לה מועד סיום.
66. אין גם מקום לקבוע כי בחינת הבקשות תיעשה בקבועי זמן מוגדרים ולא על פי צורך או בקשה באופן אד-הוק. אין לפגוע בזכויות המבקשים להימנות על קבוצת הכתבים המקבלים שירות ממדור כ"צים ואין לפגוע בכלי התקשורת המעסיקים אותם או בציבור העוקב אחר דיווחיהם. בכל יום שבו הבקשה אינה נבחנת, חברי הקבוצה הקיימת מוסיפים לקבל את השירות המיוחד, בעוד העותר 1 והעותרת 2 נותרים מחוצה לו ללא בחינה עניינית. בכך נפגעים הציבור והעושים במלאכה גם יחד. יחד איתם נפגע האינטרס הציבורי.

67. ודוק, עניינו של העותר בעבודה עיתונאית וכיסוי מאורעות שוטפים, ואלו אינם ממתנינים לאף אדם. ממילא, בכל יום ובכל שעה בהם מעכבים המשיבים את ההכרעה בעניינו, נגרם לו נזק שאין לו תרופה.

החובה לפעול בהתאם לדין וחשבון ועדת פרוקצ'יה ולכללים שאומצו

69. ועדת פרוקצ'יה הוקמה כדי להסדיר מצב שבו הקבוצה שקיבלה שירות מיוחד זוהתה עם החברות הארגוניות בתא הכתבים, ללא קריטריונים ענייניים. הוועדה קבעה כי מצב זה אינו תקין וכי יש להחליפו באמות מידה הוגנות, סבירות ושקופות.

70. החלטת דובר צה"ל מיום 26.8.2019 אימצה את עיקרי ההמלצות. הכללים שהותקנו בעקבותיה אינם הצהרה כללית בלבד. הם קובעים דרך פעולה מעשית לבחינת בקשות ולמתן החלטות.

71. הימנעות מכינוס הוועדה לבחינת הבקשה או מהפעלת מסלול אחר לבחינת הבקשה (בהתאם לסמכות דובר צה"ל) משמרת דווקא את התוצאה שהוועדה ביקשה לתקן: הקבוצה הקיימת נותרת סגורה, ואמצעי תקשורת וכתבים חדשים אינם יכולים להביא את התאמתם לבחינה.

72. עוד יש להדגיש כי ההחלטה והכללים מכירים במפורש בסמכותו של המשיב 3 לצרף כתב נוסף, דרך קבע או לצורך מסוים, אף אם אינו עומד במלוא התנאים, כאשר מתקיימות נסיבות המצדיקות זאת. קל וחומר שאין מקום לראות בהיעדר כינוס ועדה חסם מוחלט לבחינת כתב שלטענת העותרים עומד בתנאים. לכל הפחות ניתן היה להעניק לעותרים פתרון וסעד זמני באמצעות סמכות זו.

73. המשיבים לא מסרו כי שקלו את הפעלת הסמכות הפרטנית, ולא נימקו מדוע ניסיונו הממושך של העותר 1, חברותו הקודמת בתא, עיסוקו הנוכחי בסיקור צבאי וביטחוני והתחייבויותיו אינם מצדיקים לכל הפחות בחינה עניינית של אפשרות זו.

74. הכללים אף מטילים על דובר צה"ל לקבוע את לוחות הזמנים להפעלת המנגנון. הודעה כי אין צפי לכינוס הוועדה עומדת בניגוד ישיר לצורך להפעיל מנגנון בעל לוחות זמנים ולשמור על יכולתו להתאים את הרכב הקבוצה לשוק תקשורת דינמי. זאת מעבר לחובתם הקבועה בדיון לבחון את הפעלת הסמכות ולקבל החלטה במהירות הנדרשת ובלוחות זמנים סבירים.

הפגיעה בשוויון בין עיתונאים ובין אמצעי תקשורת

75. חובת השוויון של דובר צה"ל כלפי אמצעי התקשורת נקבעה במפורש בפסיקת בית משפט נכבד זה. בבג"ץ 181/96 הוצאת עיתון הארץ בע"מ נ' הרמטכ"ל, פ"ד (5) 45, 48–49, דחה השופט מ' חשין את ההבחנה בין זכויות לבין "פריווילגיות" ו"מחוות" ביחסי דובר צה"ל עם כלי התקשורת.

76. באותו עניין נקבע כי קשה לקבל שלדובר צה"ל סמכות לעשות מחווה כלפי כלי תקשורת מסוים, וכי חריגה מן המתחם הלגיטימי עלולה להיות הפליה ושימוש לרעה בסמכות. עוד נקבע כי על דובר צה"ל לנהוג בשוויון כלפי אמצעי התקשורת, שלא להפלות כלי תקשורת לרעה, ולהביא במניין שיקוליו כי אין הוא מעניק פריווילגיות ואינו עושה מחוות.

77. השירות הניתן לקבוצה המיוחדת אינו מתנה או מחווה המוענקות באדיבותו של דובר צה"ל או מתוך נכסיו הפרטיים. הוא כולל תדרכים, מפגשים, סיורים, השתלמויות וגישה למידע ולגורמי צבא. מדובר בהפעלת סמכות ציבורית ובחלוקת משאב מקצועי בעל חשיבות ממשית לעבודה העיתונאית ולתחרות בין אמצעי התקשורת.

78. ועדת פרוקציה הכירה בכך שעצם קיומה של קבוצה מיוחדת סוטה מעקרון השוויון. היא מצאה שהסטייה עשויה להיות מוצדקת ומידתית רק בשל שיקולים מקצועיים, ביטחוניים ולוגיסטיים, ורק ככל שהיא מוגבלת לתחומים שלא ניתן להעניק לקבוצה הרחבה.

79. לצד זאת קבעה הוועדה כי השייכות לקבוצה אינה יכולה להיגזר מחברות היסטורית או ארגונית בלבד, וכי נדרשים תנאים ענייניים ושקופים. ההצדקה להבחנה תלויה אפוא בקיום מנגנון בחינה ממשי, ולא בעצם קיומו על הפורמאלי.

80. במצב הקיים נהנים חברי הקבוצה מן השירות המיוחד מכוח החלטות קודמות, בעוד בקשתם של עיתונאי ואמצעי תקשורת המבקשים להצטרף אינה נבחנת. ההבחנה המעשית ביניהם אינה נובעת מתנאי מקצועי או מוסדי שנבחן, אלא ממועד כניסתם למנגנון ומאי כינוס הוועדה.

81. רצון או כוונת המשיבים לאפשר לכלי תקשורת נוספים להגיש בקשות אינם יכולים להצדיק עיכוב או סירוב לבחון אד-הוק את פניית העותרים. האפשרות לפרסום תקופתי של קול קורא וקביעת לוח זמנים משותף, אינו יכול להצדיק פגיעה בזכות פרטנית של מבקש זה או אחר, הזכאי להגיש את בקשתו בכל עת. הוא אינו יכול להצדיק הקפאת בקשה ללא מועד, שכן בכך נשמר היתרון של הקבוצה הקיימת ונפגע השוויון שאותו מבקשים המשיבים לכאורה להגן.

82. גם הקוד האתי לדוברים בשירות הציבורי, כפי שנסקר בדין וחשבון ועדת פרוקציה, קובע כי ביחסיו עם אמצעי התקשורת יפעל הדובר באורח שוויוני, סביר והוגן, וכי סטייה מן השוויון תהיה לגיטימית רק משיקולים מקצועיים ותוך שמירה על יחס שוויוני כלפי אמצעי תקשורת דומים לאורך זמן.

--- הקוד האתי לדוברים בשירות הציבורי מצורף כנספח ע/7 לעתירה זו.

הפגיעה בחופש הביטוי, בחופש העיתונות ובזכות הציבור לדעת

83. חופש העיתונות נגזר מחופש הביטוי ומשרת לא רק את זכותו של העיתונאי להתבטא, אלא גם את זכות הציבור לקבל מידע ואת האינטרס הציבורי בקיומה של עיתונות חופשית, חוקרת ומבקרת.

84. בבג"ץ 5627/02 סייף נ' לשכת העיתונות הממשלתית, פ"ד נח(5) 70, 76 (2004), נקבע כי האינטרס בעיתונות חופשית ובסיקור פתוח אינו אינטרס של העיתונאים או של כלי התקשורת בלבד, אלא אינטרס ציבורי כללי המשרת את גילוי האמת, החליק הדמוקרטי והציבות החברתית.

85. בעניין סייף הובהר גם כי נגישות למידע לצורך העבודה העיתונאית קשורה בקשר הדוק לחירות הביטוי ולחירות האזרח לקלוט מידע ולהפיצו. אף שתעודת עיתונאי אינה תנאי

לעיסוק בעיתונות, יש לה חשיבות מעשית בשל היתרון המקצועי והנגישות שהיא מאפשרת לרשויות ולמקורות מידע. אותו היגיון חל ביתר שאת על שירות מיוחד של דובר צה"ל הכולל גישה לתדרוכים, סיורים, מפגשים ומידע.

86. בע"א 751/10 פלוני נ' דיין-אורבך (8.2.2012), פסקה 80, הודגש כי לעיתונות תפקיד קריטי בבדיקה, בביקורת ובפיקוח חיצוני על פעולת רשויות המדינה, בחשיפת תופעות שליליות ובהבאת מידע אקטואלי לידיעת הציבור. תפקיד זה משקף לא רק את זכות העיתונאי להשמיע, אלא בעיקר את זכות הפרט לקבל מידע.

87. בדנ"א 2121/12 פלוני נ' דיין-אורבך, פסקאות 52–53, נקבע כי חופש העיתונות מגלם גם את זכותו של כל פרט בחברה ליהנות מפירות עבודת העיתונות ואת אינטרס הציבור בעצם קיומה.

88. בב"ש 298/86 ובב"ש 368/86 ציטרין ונבו נ' לשכת עורכי הדין, פ"ד מא(2) 337, 359–358, תוארה העיתונות כזרוע הארוכה של הציבור, המופעלת לצורך איסוף מידע שידיעתו ופרסומו חיוניים לקיום משטר חברתי מתוקן, חירות ביטוי וממשל תקין.

89. ענייננו נוגע לסיקור צה"ל ומערכת הביטחון, תחום שבו מקור המידע מצוי במידה רבה בתוך מערכת סגורה. ועדת פרוקציה עצמה קבעה כי הקשר עם דובר צה"ל הוא מקור המידע המהותי המרכזי שבלעדיו כתיבה צבאית אינה אפשרית, וכי בלעדי קשר שוטף ופורה נפגעת זכות הציבור באופן ממשי.

90. הותרת העותר 1 מחוץ לקבוצה ללא בחינה אינה שוללת ממנו את עצם הכותרת "עיתונאי", אך היא פוגעת ביכולתו המעשית לאסוף מידע, להשתתף בתדרוכים ובפעילויות, להעמיק את היכרותו עם המערכות הצבאיות ולספק לציבור סיקור ופרשנות בזמן וברמה הניתנים לעמיתיו בקבוצה.

91. הפגיעה משתרעת גם על העותרת 2 ועל ציבור קוראיה. היא מצמצמת את מגוון הקולות והפרשנויות המגיעים לציבור בענייני צבא וביטחון ומונעת מן הציבור ליהנות מניסיונו המקצועי של העותר 1 בתחום זה.

הפגיעה בחופש העיסוק ובתחרות המקצועית

92. ועדת פרוקציה קבעה במפורש כי השוני ברמת המידע וההסברים הניתנים מדובר צה"ל לאמצעי תקשורת שונים משפיע על התחרות ביניהם כלפי קהלי היעד, וכי לתחרות זו נלווית משמעות כלכלית והשפעה על חופש העיסוק בעולם התקשורת.

93. השירות המיוחד מעניק לחבריו יתרון מקצועי ממשי: מידע, ידע, מפגשים, סיורים וגישה שאינם ניתנים באותו היקף לכתבים אחרים. זהו יתרון המשפיע על יכולתו של כתב לפרסם מידע בזמן, להעמיק בו, להציע תחקירים ופרשנות ולבסס את מעמדו המקצועי.

94. כפי שנקבע בעניין סיף, גם כאשר הסדר שלטוני אינו מהווה רישיון פורמלי לעיסוק בעיתונות, יש לבחון את השפעתו המעשית על יכולת העיתונאי לבצע את עבודתו. אי מתן גישה למשאב עיתונאי מרכזי הניתן למתחרים מכביד על העיסוק ומציב את העותר 1 ואת העותרת 2 בנחיתות מקצועית ותחרותית.

95. הפגיעה מתחדשת בכל יום שבו הבקשה אינה מוכרעת. תדרוך, סיור או מפגש שהעותר 1 אינו משתתף בהם אינם ניתנים להשבה בדיעבד. לפיכך אין לראות בהשהיית ההחלטה פגיעה זמנית וחסרת משמעות.

היעדר החלטה והפגיעה בזכות הטיעון ובהליך ההשגה

96. כאמור, המשיבים לא מסרו לעותרים החלטה לגופה של הבקשה. לא הובהר אם היא מצויה בבדיקה ומה שלב וסטטוס הבדיקה, אם הוחלט להמתין להליך כללי, אם תנאי כלשהו אינו מתקיים או אם נשקלה הסמכות החריגה.

97. בלא החלטה מנומקת אין בידי העותרים אפשרות להתמודד עם טענה עובדתית או משפטית, להשלים מידע, לתקן טעות או להביא שיקול נוסף לפני הגורם המחליט.

98. בלא החלטה גם אין לעותרים אפשרות להפעיל את מנגנון ההשגה שנקבע בעקבות ועדת פרוקציה ושחבריו ממונים בידי המשיב 2. מנגנון שנועד לאפשר מיצוי הליכים מינהלי אינו יכול לפעול כאשר הדרג הראשון נמנע מלהחליט.

99. התוצאה היא כי אי ההחלטה מעניקה למשיבים הגנה מעשית מביקורת: אין נימוקים שניתן לבחון, אין מועד שניתן לאכוף ואין החלטה שניתן להשיג עליה. תוצאה זו אינה מתיישבת עם חובת ההגינות המינהלית.

חוסר סבירות והיעדר מידתיות

100. גם אם המשיבים סבורים כי נכון לרכז בקשות ולבחון אותן יחד, הדרך שבה הם נוהגים אינה סבירה ואינה מידתית. ניתן לפרסם פנייה לכלי התקשורת ולקבוע מועד קצר להגשת בקשות; ניתן לקבוע מועד לוועדה; וניתן לשקול את הבקשה במסלול הפרטני השמור לדובר צה"ל.

101. במקום לבחור באחת מן הדרכים שנקבעו או שנגזרות מן הכללים, הותירו המשיבים את הבקשה ללא מועד. אין בכך קידום של עקרון השוויון, אלא שימור ההרכב הקיים והעמקת הפער בין מי שכבר נהנים מן השירות לבין מי שמבקשים להצטרף.

102. המשיבים גם לא מסרו כי שקלו חלופה של צירוף זמני או לצורך מסוים, אף שהחלטת דובר צה"ל והכללים מכירים במפורש באפשרות של צירוף כזה. בנסיבות אלה, אי הפעלת הסמכות והיעדר לוח זמנים חורגים ממתחם הסבירות ופוגעים בזכויות העותרים מעבר לנדרש.

הסעד הראוי

104. העותרים סבורים כי על יסוד הבקשה שהוגשה, ניסיונו המקצועי של העותר 1, עיסוקו המתמשך בסיקור צבאי וביטחוני, חברותו הקודמת בתא וההתחייבויות שעליהן חתם, יש להורות על צירופו לקבוצה.

105. למצער, יש להורות למשיבים להביא את הבקשה לפני הגורם או הוועדה המוסמכים ולהכריע בה בתוך פרק זמן קצר וקצוב, לאחר בחינה עניינית של התנאים האישיים והמוסדיים ושל הסמכות הפרטנית שנשמרה למשיב 3.

106. אין מקום להסתפק בהוראה כללית להשיב "בהקדם". לנוכח חלוף הזמן, ההודעה כי אין צפי לכינוס הוועדה והפגיעה המתמשכת בעבודה העיתונאית, נדרש מועד ברור ומחייב.

107. כן ראוי להורות למשיבים לקבוע ולהפעיל לוחות זמנים סבירים לבחינת בקשות הצטרפות, כפי שנקבע בכללים, כדי למנוע הישנות מצב שבו בקשות חדשות מוקפאות ללא מועד והרכב הקבוצה הקיים נשמר מכוח אי עשייה.

סיכום

108. ועדת פרוקצ'יה הכירה בלגיטימיות האפשרית של קבוצה מצומצמת המקבלת שירות מיוחד מדובר צה"ל, אך קבעה כי ההשתייכות אליה חייבת להיקבע לפי אמות מידה ענייניות, הוגנות ושקופות, וכי שימור המצב הקיים אינו מתיישב עם הדין. המשיבים אימצו את ההמלצות, קבעו תנאים, טופס, דרך בדיקה, סמכות חריגה, לוחות זמנים ומנגנון השגה. העותרים הגישו בקשה על פי מנגנון זה. הבקשה לא נדחתה ולא נמצאה חסרה. היא נותרה ללא החלטה משום שאין צפי לכינוס הוועדה, אף שלא נקבע מועד להליך כללי ואף שלא נשקלה, ככל שנמסר לעותרים, הסמכות הפרטנית של דובר צה"ל.

109. התנהלות זו משמרת את ההרכב הקיים, פוגעת בשוויון, בחופש הביטוי והעיתונות, בחופש העיסוק ובתחרות המקצועית, ומונעת מן הציבור את מלוא פירות עבודתם העיתונאית של העותרים.

110. לפיכך יתבקש בית המשפט הנכבד להוציא מלפניו את הצווים המפורטים בראש העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיבים להפכם למוחלטים. כן יתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע דיון דחוף בעתירה.

111. כן יתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העתירה ובשכר טרחת עורך דין.

112. לתמיכה בעובדות העתירה מצורף תצהיר מתאים מטעם העותר 1.

אלעד מן, עו"ד
רשיון מס' 34720
משרד סגור, ד' תשס"ז
526/04
בית דין תל אביב-יפו
13 קומה
טל' 03-6114488/02-6114485

אלעד מן, עו"ד
בא כוח העותרים

תצהיר

אני, הח"מ, יוסי מלמן נושא ת.ז. 63976732, לאחר שהוזהרתי כי עליי לומר את האמת וכי אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהיר בזאת בכתב כדלקמן:

1. אני עושה תצהירי זה בתמיכה לעתירה לבג"צ.
2. אני העותר 1.
3. אני מצהיר כי אני יודע את העובדות המהוות בסיס לעתירה מידע אישי.
4. כל האמור בעתירה בסעיפים 1 עד 60 לעתירה הוא נכון למיטב ידיעתי.
5. אני מצהיר כי זהו שמי, זאת חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

חתימת המצהיר

אישור

הנני מאשר בזאת כי ביום 13.8.2026 הופיע בפני עו"ד אלעד מן מר יוסי מלמן, שזיהה עצמו ע"י ת.ז. 63976732 ולאחר שהוזהרתי לומר את האמת וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, אישר את נכונות ההצהרה הנ"ל וחתם עליה.

אלעד מן, עו"ד
רשיון מס' 34720
מנחם בנין, עו"ד
מס' 52600
בית גיבורים, קומה 13
טל: 03-11448855-07

חתימת עוה"ד

תוכן עניינים

נספח	כותרת	עמוד
1/ע	בקשת העותרים על נספחיה, כפי שהוגשה	17
2/ע	מכתב הפניה מיום 31.5.2026 למשיבים	23
3/ע	דין וחשבון הוועדה בנושא ממשק העבודה בין דובר צה"ל לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא, מחודש מאי 2019	34
4/ע	החלטת דובר צה"ל מיום 26.8.2019	89
5/ע	הכללים להרכבה של הקבוצה המיוחדת של הכתבים הצבאיים לצורך ממשק העבודה עם דובר צה"ל שנכללו בדוח הוועדה	93
6/ע	הפרסום בעין השביעית הכולל את תגובת דובר צה"ל בדבר הליכי הבחינה שנערכו בשנים 2019 ו-2021	100
7/ע	הקוד האתי לדוברים בשירות הציבורי	106

נספח ע/1

בקשת העותרים על נספחיה, כפי שהוגשה

מאת:

נשלח:

אל:

עותק:

נושא:

קבצים מצורפים:

Elad Man, Advocate & Solicitor

יום שלישי 05 מאי 2026 21:16

Vaadatkatzim@gmail.com

Yossi Melman; shukitausig@gmail.com

בקשת צירוף לתא כ"צים - יוסי מלמן (פריילנסר וכתב ופרשן העין השביעית)

בקשה להצטרפות לקבוצת הכתבים המקבלים שירות ממדור הכתבים הצבאיים-יוסי מלמן.pdf

חשיבות:

גבוהה

לכבוד מדור כ"צים, דובר צה"ל

מוגשת בזאת בקשה לצירוף מר יוסי מלמן, פרשן וכתב לענייני ביטחון, צבא ומודיעין של העין השביעית וכן ככותב פריילנסר, לתא הכתבים. מר מלמן, שהיה חבר בעבר בתא בעת שכתב עבור מעריב - כותב באופן שוטף בעבור העין השביעית על ענייני צבא וביטחון ולצורך תפקידו זה נחוצה לו החברות בתא על כל המשתמע מכך.

למכתבי זה מצורף טופס הבקשה החתום בהתאם לכללים שנקבעו ולתבחינים שקובעו לעניין חברות בתא. מר מלמן עומד בהם וממילא מדובר בעיתונאי ותיק, מוכר ומוערך, זוכה פרס סוקולוב, הכותב על נושאי ביטחון, צבא ומודיעין, בישראל ובחו"ל מזה שנים רבות בכלי תקשורת מובילים ומוכרים שונים, בישראל ובחו"ל (מאז 1975 ברציפות).

משכך נודה על צירופו לתא ומתן ההסברים הנחוצים לצורך שילובו השוטף בפעילותו ובקשר מול מדור כ"צים בהתאם.

ככל שתמצאו לנכון לבקש קורות חיים מפורטים ו/או רשימת פרסומים שלו הנוגעים לתחומי הפעילות של התא, אנא הודיעו זאת בחזרה. דומני שאין ולא יכול להיות חולק על נסיונו של מר מלמן בתחום כתיבה וסיקור עיתונאי זה.

בברכה,

אלעד מן, נציג העין השביעית (יועמ"ש).

Elad Man, Advocate & Solicitor (LL.M.,B.A., M.B.A.)

Member of the Israel Bar and the Law Society of England & Wales

Man-Barak – Advocates, Solicitors & Notary

in Association in England with McFaddens LLP

7 Menachem Begin St.(Gibor Sport Bldg. - 13th floor)

Ramat Gan, Israel 5268102

Tel: +972-3-6114485

Fax: +972-3-6114486

E-mail: elad@man-barak.com

Website: www.man-barak.com

The information contained in this e-mail message may be privileged, confidential and protected from disclosure. If you are not the intended recipient, any dissemination, distribution or copying is strictly prohibited. If you think that you have received this e-mail message in error, please e-mail the sender at elad@man-barak.com.

please don't print this e-mail unless you really need to.

בקשה להצטרפות לקבוצת הכתבים המקבלים שירות ממדור הכתבים הצבאיים

חלק א' (ימולא על ידי אמצעי התקשורת)

אנו מבקשים כי הכתב שפרטיו יפורטו להלן יצטרף לקבוצת הכתבים הצבאיים המקבלים שירות ממדור הכתבים הצבאיים מטעמנו:

שם פרטי ושם משפחה	יוסי מלמן	מספר ת"ז	063976732
תפקיד	כתב ופרשן לענייני צבא, ביטחון ומודיעין	תחילת עבודה	25.6.2024
היקף העסקה	פריילנסר		

פרטים אודות אמצעי התקשורת:

שם אמצעי התקשורת	העין השביעית - עיתונות עצמאית	כתובת	אבא הלל סילבר 12 רמת גן
סוג אמצעי התקשורת ¹	ארצי, יומי, ישראלי	כתובת דוא"ל	contact@the7eye.org.il
תדירות פרסום ידיעות חדשותיות	יום יומי	מספר טלפון	
מספר העיתונאים המועסקים בעלי תעודת לע"מ במשרה מלאה או מעל חצי משרה	3		

סמן X בתיבות המתקיימות ביחס לאמצעי התקשורת:

- ☐ אמצעי התקשורת הוא אמצעי תקשורת יומי
- ☐ אמצעי התקשורת מעסיק דרך קבע כתב צבאי אחד לפחות שעיקר עיסוקו בכתיבה צבאית
- ☐ אמצעי התקשורת נושא אופי גיאוגרפי כלל ארצי, ופונה לציבור במדינה כולה²
- ☐ מקום משרדיו ועיקר תפוצתו של אמצעי התקשורת הוא בישראל והוא פונה לציבור הישראלי³

שוקי מאוסי
 שם וחתימת העורך/ת הראשית
 5.5.2026
 תאריך

דרור גודני
 שם וחתימת המנכ"ל/ית
 שוקי - למען
 שמירת הדמוקרטיה
 ע"ר 580489540
 העין השביעית
 חותמת המערכת

¹ עיתון מודפס, אמצעי תקשורת מקוון המפיץ מידע בכתב או באופן משודר ומוכר בידי לשכת העיתונות הממשלתית, שידורי טלוויזיה ושידורי רדיו; לענין זה, אמצעי תקשורת בעל מספר ענפי מדיה (עתונות כתובה, טלוויזיה, רדיו וכיו"ב) המאוגד כאישיות משפטית אחת עשוי להיחשב למספר אמצעי תקשורת בכפוף לקיומה של מערכת חדשות פעילה ונפרדת בענף שיוכר כך.
² להבדיל מאמצעי תקשורת מקומי או אזורי.
³ יכלול גם אמצעי תקשורת הפונה לציבור מחוץ לישראל.

- דובר צה"ל רשאי לדרוש אסמכתאות לאימות האמור לעיל, וכן לדרוש השלמת פרטים נוספים לשם השלמת בדיקת הבקשה.

חלק ב' (ימולא על ידי המבקש/ת)

שם משפחה	מלמן	מספר ת"ז	063976732
שם פרטי	יוסי	פירוט תקופות בהן הועסקתי כעיתונאי	החל מ 1973 ברציפות
מס' טלפון בבית		כתובת בעבודה	אבא הלל סילבר 12 רמת גן
מס' טלפון נייד	0507239553	שם רחוב ומספר	בצלאל 9
אמצעי תקשורת מעסיק ותפקיד	העין השביעית - פרשן וכתב במחוזי	עיר, מיקוד וארץ	תל אביב-יפו
סוג אמצעי התקשורת (טלוויזיה, רדיו, מקוונת)	אתר אינטרנט ורשתות חברתיות - מקוון	מס' טלפון בעבודה	
תאריך מלא של תחילת עבודה באמצעי התקשורת הנוכחי	25.6.2024	דואר אלקטרוני	melmanyossi1950@gmail.com
היקף העסקה (משרה מלאה/חלקית)	פריילנסר	עיסוק עיקרי בסיקור צבאי (כן / לא)	כן
עבודה נוספת בעיתונות (כן / לא) + שם אמצעי תקשורת נוסף ותפקיד בו (עצמאי / ציין בשם מערכת "עצמאי")		מספר תעודת כתב מטעם לע"מ	
פרט תאריכי תקופות בהן לא עבדת כעיתונאי	אין	האם אתה עובד בעבודה נוספת בתחום אחר	לא
מקום עבודה אחר ותפקיד			

התחייבות המבקש:

1. אני מתחייב שהמידע שיועבר אליי, ישמש לעיסוקי העיתונאי באמצעי התקשורת המזכר לעיל בלבד. כל שימוש במידע באמצעי תקשורת אחר או בכל דרך אחרת, לרבות בשמי, הוא אסור, אלא אם ניתן לכך אישור מראש ובכתב מאת דו"ץ.

2. התחייבותי זו נוגעת לכל מידע שיועבר במהלך פגישות, תדרכי עיתונאים, פגישות אישיות, ראיונות, תדרכים, שיחות רקע, תדרכים שלא לפרסום, ביקורים ביחידות צה"ל, התלוות לפעילות של יחידות, הצטרפות למשימות מבצעיות, סיורים לימודיים, ימי עיון, השתלמויות וכיוצא בזאת.
3. התחייבותי זו נוגעת לכל מידע שיועבר אליי בכל דרך, ובכלל זה בעל פה, בכתב, בתצלומים או בשרטוטים, על ידי דובר צה"ל או מי מטעמו.
4. בנוסף, ידוע לי כי צה"ל עשוי להעביר אליי "מידע רגיש". בהתחייבות זו, "מידע רגיש" הינו מידע אשר יועבר אליי, ואשר הוגדר על ידי צה"ל ככזה.
5. אני מתחייב לשמור על "מידע רגיש" ועל כל מסמך או חפץ בו הוא כלול, בסודיות, ואנקוט את כל האמצעים הדרושים להבטחת סודיות בביתי, באמצעי התקשורת בו אני פועל, ובכל מקום אחר בו יהיה ברשותי "מידע רגיש" כאמור, וזאת בהתאם לכללי צה"ל.
6. כמו כן אני מתחייב להשתתף בשני שליש מהפעילויות המיוחדות שיקיים דובר צה"ל לפחות.
7. אני מתחייב לכבד את תקנון האתיקה המקצועית של העיתונות שהוצא בידי מועצת העיתונות בישראל.
8. אני מודע לחובתי לפי דין ומתחייב להעביר לביקורת מוקדמת של הצנזורה כל מידע צבאי טרם פרסומו, בהתאם לדין ולסדרי העבודה והכללים של הצנזורה.
9. אני מתחייב למלא את ההוראות של התחייבות זו אף לאחר שאחדל לשמש ככתב צבאי או שתסתיים העסקתי באמצעי התקשורת הנזכר לעיל.
10. ידוע לי כי הפרה של אחת או יותר מן ההתחייבויות הנזכרות לעיל עלולה להביא להפסקת שיתוף הפעולה של צה"ל עמי, ובכלל זה להוצאתי מהקבוצה, להפסקת מסירת מידע רגיש מטעם צה"ל או למניעת השתתפותי בפעילויות הכוללת חשיפה למידע רגיש.
11. הריני מצהיר/ה כי כל הפרטים שמסרתי נכונים, מלאים ומדויקים. ידוע לי כי כל אי דיוק בפרטים הנמסרים על ידי עלול לגרום להוצאתי מהקבוצה.

חתימת המבקש

תאריך 5.5.2026

נספח ע/2

מכתב הפניה מיום 31.5.2026 למשיבים

אלעד מן משרד עורכי-דין

Elad Man, Advocate & Solicitor*

ELAD MAN
ADVOCATES & SOLICITORS

אלעד מן, עורך דין

Member of the Israel Bar & The
Law Society of England and Wales

מנחם בגין 7 (בית גיבור ספורט, קומה 13) רמת גן 52681
טל' 03-6114485 פקס' 03-6114486

7 Menachem Begin St. (Gibor Sport bldg., 13th fl.)

Ramat Gan, 52521, Israel

*LL.M., M.B.A. (Finance)

Tel: +972-3-6114485 Fax: +972-3-6114486

e-mail: elad@man-law.co.il

e-mail: elad@man-law.com

חבר לשכות עורכי הדין
בישראל ובאנגליה ווילס

* מוסמך במנהל עסקים (מימון)

יום ראשון, 31 במאי 2026

לכבוד

תא"ל אפי דפרין, דובר צה"ל

סא"ל יהונתן עמיאל, רע"ן תקשורת ישראלית

רס"ן ליאור לוי, ראש מדור הכתבים הצבאיים

-מבלי לפגוע בזכויות ובטענות-

באמצעות דוא"ל

נכבדי,

הנדון: בקשה מיום 5.5.2026 לצירוף מר יוסי מלמן לקבוצת הכתבים המקבלים שירות ממדור כ"צים – פניה מקדימה

בשם מרשיי, מר יוסי מלמן ועמותת "שקוף" המוציאה לאור של אתר "העין השביעית", הריני לפנות אליכם בעניין שבנדון בדברים הבאים:

1. ביום 5.5.2026 הועברו למדור הכתבים הצבאיים של דובר צה"ל המסמכים המצורפים כנספח א' וכן המכתב הבא (שנשלחו גם לכתובת הדוא"ל Vaadatkatzim@gmail.com) לכבוד מדור כ"צים, דובר צה"ל

מוגשת בזאת בקשה לצירוף מר יוסי מלמן, פרשן וכתב לענייני ביטחון, צבא ומודיעין של העין השביעית וכן ככותב פריילנסר, לתא הכתבים. מר מלמן, שהיה חבר בעבר בתא בעת שכתב עבור מעריב - כותב באופן שוטף בעבור העין השביעית על ענייני צבא וביטחון ולצורך תפקידו זה נחוצה לו החברות בתא על כל המשתמע מכך.

למכתבי זה מצורף טופס הבקשה החתום בהתאם לכללים שנקבעו ולתבחינים שקובעו לעניין חברות בתא. מר מלמן עומד בהם וממילא מדובר בעיתונאי ותיק, מוכר ומוערך, זוכה פרס סוקולוב, הכותב על נושאי ביטחון, צבא ומודיעין, בישראל ובחו"ל מזה שנים רבות בכלי תקשורת מובילים ומוכרים שונים, בישראל ובחו"ל (מאז 1975 ברציפות).

משכך נודה על צירופו לתא ומתן ההסברים הנחוצים לצורך שילובו השוטף בפעילותו ובקשר מול מדור כ"צים בהתאם.

ככל שתמצאו לנכון לבקש קורות חיים מפורטים ו/או רשימת פרסומים שלו הנוגעים לתחומי הפעילות של התא, אנא הודיעו זאת בחוזר. דומני שאין ולא יכול להיות חולק על נסיונו של מר מלמן בתחום כתיבה וסיקור עיתונאי זה.

בברכה,

אלעד מן, נציג העין השביעית (יועמ"ש).

2. באותו יום אישר נציג התא, חייל בשם אורי, את קבלת הבקשה והפניה על צרפותיה והודיע כי יעדכן בהתאם.

3. ביום 11.5.2026 נשלחה תזכורת ובתגובה נמסר "אהלן, הוועדות מתקיימות כל שנתיים אבל בגלל המלחמה זה קצת שינה את המועדים. אנחנו בודקים ונעדכן".

4. לאחר בירור נוסף שנערך ביום ראשון שעבר, 24.5.2026 נאמר כי "כרגע אין צפי לתאריך לוועדה. כשיתקרב ויהיה יותר ברור נעדכן..." בתשובה נאמר כי אנו מבקשים לכנס ועדה.

5. ביום שלישי, 26.5.2026 נשלחה הודעת תזכורת נוספת ואחריה נמסר "כפי שכתבנו טרם נקבע תאריך לוועדה. כשיקבע תאריך נפתח קול קורא להגשת מועמדות". בתגובה הוזכר כי ביקשנו לכנס ועדה לאלתר וכי נעביר מכתב נוסף בעניין זה. מכאן הפניה שלהלן.

6. הצורך שבצירוף מר מלמן לתא הוא מידי וברור וקשור לעבודתו ככתב ופרשן לענייני צבא וביטחון וקשור ישירות לאפשרות היעילה למלא את תפקידו ושליחותו העיתונאית. ברי כי חברי התא נהנים מנגישות וזמינות מיוחדת שאינה ניתנת לשאר העיתונאים לגורמי צה"ל ולמידע צה"לי. מטעם זה, אין כל הגיון או הצדקה להמתין בכל הנוגע לבחינת הבקשה תקופה כלשהי, ודאי לא של שנתיים ויש לדון בה בהקדם האפשרי וללא דיחוי.

7. גם בתנאים שנקבעו, או בפרסומים אודות בקשות צירוף לתא הכתבים הצבאיים (וראו למשל בקישור [הבא](#)), לא צוינו מועדים מיוחדים או תקופות ביניים הנוגעות לדיון בבקשות הצירוף לקבוצת הכתבים הצבאיים. ממילא, המבקש, מר מלמן עומד בכל הדרישות הנוגעות לתנאים שנקבעו לצירוף לקבוצת העיתונאים המקבלת שירות ממדור כ"צים וגם ככל שהיתה קיימת תקופת המתנה כלשהי, הרי שתנאי זה נעדר סבירות וחוקיות ויש בו כדי לפגוע באופן בלתי מידתי בזכויות יסוד של מר מלמן (כחופש העיסוק והביטוי והחופש לעסוק בעיתונות וכן בזכותו של הציבור לדעת).

8. כאמור - בין החובות החלות על השר מכח המשפט המנהלי, נמצאת גם החובה המתמדת להפעיל את שיקול דעתו תוך מתן משקל ראוי למכלול השיקולים הרלוונטיים. לעניין זה ראו האמור אצל דפנה ברק ארז בספרה משפט מנהלי בעמ' 201, שם נאמר כי:

"כאשר מוענקת לרשות מנהלית סמכות, חלה עליה חובה מתמדת ומתמשכת לשקול את הצורך בהפעלתה. המשמעות המעשית העיקרית של חובה זו היא שעל הרשות לשקול את הצורך שבהפעלת הסמכות ואסור לה לקבל החלטה מראש לגבי העמדה שתחזיק בה בעתיד באשר לאופן הפעלתה של הסמכות (ובכך לפטור את עצמה מבחינה נוספת של העניין)".

25 מתוך 110

9. בהקשר זה רואה העותרת לנכון להדגיש את חובת ההגינות של הרשות, הנחשבת לחובה הראשונה במעלה המוטלת עליה (ראו למשל דפנה ברק ארז - משפט מינהלי, כרך ב', עמ' 630). כך בדברי השופט א' ברק (כתוארו דאז) בבג"ץ 840/79 מרכז הקבלנים והבונים בישראל, נ' ממשלת ישראל, פ"ד לד(3), 729, 745-746 (1980), להלן:

"המדינה באמצעות הפועלים בשמה היא נאמן של הציבור, ובידיה הופקד האינטרס הציבורי והנכסים הציבוריים לשם שימוש בהם לטובת הכלל. כפי שאומר השופט ח' כהן:

"לא הרי רשות היחיד כהרי רשות הציבור, שזו בתוך שלה היא עושה, ברצותה מעניקה וברצותה מסרבת, ואילו זו כל כולה לא נוצרה כי אם לשרת את הכלל, ומשלה אין לה ולא כלום: כל אשר יש לה מופקד בידיה כנאמן, וכשלעצמה אין לה זכויות או חובות נוספות על אלה, או שונות ונפרדות מאלה, אשר הן נובעות מנאמנות זו או הוקנו לה או הוטלו עליה מכוח הוראות חקוקות". (בג"צ 142/70 (בנימין שפירא נגד הוועד המחוזי של לשכת עורכי-הדין, ירושלים, פ"ד כה (331, 325, 1), בע' 331).

מעמד מיוחד זה הוא המטיל על המדינה את החובה לפעול בסבירות, ביושר, בטוהר לב ובתום לב. אסור לה למדינה להפלות, לפעול מתוך שרירות או חוסר תום לב או להימצא במצב של ניגוד ענינים. עליה לקיים את כללי הצדק הטבעי. קיצורו של דבר, עליה לפעול בהגינות. חובות אלו מוטלות על הרשות השלטונית שעה שהיא מפעילה סמכות סטטוטורית, וניתן לראות בהן עקרונות המגבילים - על-פי כוונתה המשוערת של החקיקה - את הסמכות עצמה."

10. לעניין זה ראו גם דברי כבוד השופט א' רובינשטיין בבג"ץ 4284/08 שמואל קלפנר נ' חברת דואר ישראל בע"מ, (אר"ש, 26.4.2010), להלן:

"איננו מדברים בבעל דין פרטי, שגם הוא חייב בתום לב בהתנהלותו, אלא ברשות, שחובת ההגינות שלה היא יסוד מוסד, שאלמלא זאת "איש את רעהו חיים בלעו" (משנה אבות ג', ב'), וכבר נדרש לכך בית הדין האזורי בפסק דינו; ראו גם ג' שלו חוזים ומכרזים של הרשות הציבורית (תש"ס-1992), 44-עממדי על כך זה לא כבר ברע"א 470/08 כרמל התפלה נ' מדינת ישראל (לא פורסם), אמנם בדעת מיעוט לענין התוצאה, אך איני מאמין שמי מחבריי יחלוק עלי בהקשר זה:

"חובת המדינה להגינות יתרה בהתנהלותה בכל דרכיה (הדגשה במקור-א"ר) ברורה לידי כשמש בצהרי היום, עד כי אינה טעונה אסמכתאות; "דבר שאינו מחוור ומבורר אל נכון, מבקשים לו אסמכתאות ממקומות רבים" (מתוך אוצר המשלים והפתגמים ליהודה טבוב). זהו מותר המדינה,

במיוחד, והשירות הציבורי בכללו, באופן חד ומובהק. אף שאין הדברים צריכים ראייה, בית משפט זה עמד פעמים רבות על חובותיה של המדינה כנאמן הציבור (ראו דברי הנשיא ברק בבג"ץ 840/79 מכרז הקבלנים והבונים בישראל נ' ממשלת ישראל פ"ד לד' (3) 729, 745, וכן דבריו בבג"ץ 7074/93 סויסא נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מח' (2) 749, 775). בעניין קונטרס ציין השופט זמיר, כי:

'חובת ההגינות החלה על הרשות כלפי האזרח היא המקור הרעיוני של כללים שונים המסבירים את היחסים שבין הרשות לבין האזרח...' (בג"ץ 164/97 קונטרס נ' משרד האוצר פ"ד נב' (1) 289, 319; כן ראו דבריו בספרו הסמכות המינהלית (כרך ב', תשנ"ו) 674).

אבקש להטעים במיוחד את דברי השופט (כתארו אז) אור בעניין קוגן, כי: 'חובת הרשות לקיים את התחייבויותיה והבטחותיה יונקת איפוא מתקנת הציבור... היא מתבקשת גם מן החובה הכללית שלה כפוף השלטון, לנהוג בהגינות ובסבירות' (בג"ץ 5319/97 קוגן נ' הפרקליט הצבאי הראשי, פ"ד נא (5) 67, 78).

11. כחלק מחובתה של הרשות לפעול בהגינות עומדת חובתה לפעול במהירות הראויה. חובה זו זכתה לעיגון סטטוטורי בסעיף 11 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, שם נקבע כי: "הסמכה או חיוב לעשות דבר, בלי קביעת זמן לעשייתו - משמעם שיש סמכות או חובה לעשותו במהירות הראויה ולחזור ולעשותו מזמן לזמן ככל הנדרש לפי הנסיבות."

12. לעניין זה נקבע גם האמור בעת"מ (מנהליים ת"א) 2541-08 עוזי ויהודה בע"מ נ' מועצה מקומית קדימה צורן (פורסם בתקדין), שם נאמר כי:

"על חובת הרשות לפעול במהירות הראויה נאמר: 'חובתה של הרשות המינהלית לפעול במהירות הראויה היא מן המושכלות הראשונים של מינהל תקין (י' זמיר הסמכות המינהלית (כרך ב) [7], בעמ' 717). היא נובעת מחובות ההגינות, הנאמנות והסבירות של הרשות המינהלית (שם, בעמ' 706). החובה מעוגנת גם בסעיף 11 לחוק הפרשנות, תשמ"א-1981, שלפיו: 'הסמכה או חיוב לעשות דבר, בלי קביעת זמן לעשייתו - משמעם שיש סמכות או חובה לעשותו במהירות הראויה...'. הפרת החובה לפעול במהירות הראויה היא עילה לביקורת שיפוטית (זמיר בספרו הנ"ל [7], בעמ' 706) (בג"ץ 5931/04 חגי מזורסקי ו-82 אח' נ' מדינת ישראל, משרד החינוך, פ"ד נט (3) 769, 782-3 (2004))."

13. לפיכך פונים בזאת מרשיי לדובר צה"ל כדי שיפעיל את סמכותו ויורה על צירוף מר מלמן לקבוצת הכתבים המקבלים שירות מתא הכתבים הצבאיים ולחילופין ולכל הפחות יורה על כינוס הועדה לבחינת חברותם של עיתונאים לקבוצה זו. בשל דחיפות העניין, ככל שלא תודיעונו

בתוך 15 יום כי בכוונת אין בכוונתכם לדון בבקשה או ככל שתודיעונו שאין בכוונתכם לפעול כאמור לצירוף מר מלמן לקבוצת כתבים זו, יפנו מרשיי לערכאות המוסמכות ויביאו את העניין בפניהם לצורך קבלת הסעדים המתאימים. אנא ראו בפניה זו, פניה במסגרת מיצוי הליכים טרם פניה לערכאות.

14. אין במכתבי זה או במה שלא נאמר בו כדי למצות את טענות מרשיי ואין בו כדי להוות ויתור על טענה או זכות כלשהן המוקנות להם.

בכבוד רב ובברכה,

אלעד מן, עו"ד
רשיון מס' 34720
מנחם בנאי, עו"ד
מס' 52600
בית גיבורים - תל אביב
טל: 03-5260011440000000

אלעד מן, עורך דין
בא-כח הפונים

העתקים : מר יוסי מלמן

מר שוקי טאוסג, עורך "העין השביעית"

תוכן עניינים

נספח	כותרת	עמוד
א'	בקשה להצטרפות לקבוצת הכתבים המקבלים שירות ממדור הכתבים הצבאיים-יוסי מלמן	7

נספח א'

בקשה להצטרפות לקבוצת הכתבים המקבלים שירות ממדור הכתבים הצבאיים-יוסי מלמן

בקשה להצטרפות לקבוצת הכתבים המקבלים שירות ממדור הכתבים הצבאיים

חלק א' (ימולא על ידי אמצעי התקשורת)

אנו מבקשים כי הכתב שפרטיו יפורטו להלן יצטרף לקבוצת הכתבים הצבאיים המקבלים שירות ממדור הכתבים הצבאיים מטעמנו:

שם פרטי ושם משפחה	יוסי מלמן	מספר ת"ז	063976732
תפקיד	כתב ופרשן לענייני צבא, ביטחון ומודיעין	תחילת עבודה	25.6.2024
היקף העסקה	פריילנסר		

פרטים אודות אמצעי התקשורת:

שם אמצעי התקשורת	העין השביעית - עיתונות עצמאית	כתובת	אבא הלל סילבר 12 רמת גן
סוג אמצעי התקשורת ¹	ארצי, יומי, ישראלי	כתובת דוא"ל	contact@the7eye.org.il
תדירות פרסום ידיעות חדשותיות	יום יומי	מספר טלפון	
מספר העיתונאים המועסקים בעלי תעודת לע"מ במשרה מלאה או מעל חצי משרה	3		

סמן X בתיבות המתקיימות ביחס לאמצעי התקשורת:

- ☒ אמצעי התקשורת הוא אמצעי תקשורת יומי
- ☒ אמצעי התקשורת מעסיק דרך קבע כתב צבאי אחד לפחות שעיקר עיסוקו בכתיבה צבאית
- ☒ אמצעי התקשורת נושא אופי גיאוגרפי כלל ארצי, ופונה לציבור במדינה כולה²
- ☒ מקום משרדיו ועיקר תפוצתו של אמצעי התקשורת הוא בישראל והוא פונה לציבור הישראלי³

שוקי מאוסי
 שם וחתימת העורך/ת הראשי/ת
 5.5.2026
 תאריך

דרור גודני
 שם וחתימת המנכ"ל/ית
 שוקי - למען
 שמירת הדמוקרטיה
 ע"ר 580489540
 העין השביעית
 חותמת המערכת

¹ עיתון מודפס, אמצעי תקשורת מקוון המפיץ מידע בכתב או באופן משודר ומוכר בידי לשכת העיתונות הממשלתית, שידורי טלוויזיה ושידורי רדיו; לענין זה, אמצעי תקשורת בעל מספר ענפי מדיה (עתונות כתובה, טלוויזיה, רדיו וכיו"ב) המאוגד כאישיות משפטית אחת עשוי להיחשב למספר אמצעי תקשורת בכפוף לקיומה של מערכת חדשות פעילה ונפרדת בענף שיוכר כך.
² להבדיל מאמצעי תקשורת מקומי או אזורי.
³ יכלול גם אמצעי תקשורת הפונה לציבור מחוץ לישראל.

- דובר צה"ל רשאי לדרוש אסמכתאות לאימות האמור לעיל, וכן לדרוש השלמת פרטים נוספים לשם השלמת בדיקת הבקשה.

חלק ב' (ימולא על ידי המבקש/ת)

שם משפחה	מלמן	מספר ת"ז	063976732
שם פרטי	יוסי	פירוט תקופות בהן הועסקתי כעיתונאי	החל מ 1973 ברציפות
מס' טלפון בבית		כתובת בעבודה	אבא הלל סילבר 12 רמת גן
מס' טלפון נייד	0507239553	שם רחוב ומספר	בצלאל 9
אמצעי תקשורת מעסיק ותפקיד	העין השביעית - פרשן וכתב במחוזי	עיר, מיקוד וארץ	תל אביב-יפו
סוג אמצעי התקשורת (טלוויזיה, רדיו, מקוונת)	אתר אינטרנט ורשתות חברתיות - מקוון	מס' טלפון בעבודה	
תאריך מלא של תחילת עבודה באמצעי התקשורת הנוכחי	25.6.2024	דואר אלקטרוני	melmanyossi1950@gmail.com
היקף העסקה (משרה מלאה/חלקית)	פריילנסר	עיסוק עיקרי בסיקור צבאי (כן / לא)	כן
עבודה נוספת בעיתונות (כן / לא) + שם אמצעי תקשורת נוסף ותפקיד בו (עצמאי / ציין בשם מערכת "עצמאי")		מספר תעודת כתב מטעם לע"מ	
פרט תאריכי תקופות בהן לא עבדת כעיתונאי	אין	האם אתה עובד בעבודה נוספת בתחום אחר	לא
מקום עבודה אחר ותפקיד			

התחייבות המבקש:

1. אני מתחייב שהמידע שיועבר אליי, ישמש לעיסוקי העיתונאי באמצעי התקשורת המזכר לעיל בלבד. כל שימוש במידע באמצעי תקשורת אחר או בכל דרך אחרת, לרבות בשמי, הוא אסור, אלא אם ניתן לכך אישור מראש ובכתב מאת דו"ץ.

2. התחייבותי זו נוגעת לכל מידע שיועבר במהלך פגישות, תדרכי עיתונאים, פגישות אישיות, ראיונות, תדרכים, שיחות רקע, תדרכים שלא לפרסום, ביקורים ביחידות צה"ל, התלוות לפעילות של יחידות, הצטרפות למשימות מבצעיות, סיורים לימודיים, ימי עיון, השתלמויות וכיוצא בזאת.
3. התחייבותי זו נוגעת לכל מידע שיועבר אליי בכל דרך, ובכלל זה בעל פה, בכתב, בתצלומים או בשרטוטים, על ידי דובר צה"ל או מי מטעמו.
4. בנוסף, ידוע לי כי צה"ל עשוי להעביר אליי "מידע רגיש". בהתחייבות זו, "מידע רגיש" הינו מידע אשר יועבר אליי, ואשר הוגדר על ידי צה"ל ככזה.
5. אני מתחייב לשמור על "מידע רגיש" ועל כל מסמך או חפץ בו הוא כלול, בסודיות, ואנקוט את כל האמצעים הדרושים להבטחת סודיות בביתי, באמצעי התקשורת בו אני פועל, ובכל מקום אחר בו יהיה ברשותי "מידע רגיש" כאמור, וזאת בהתאם לכללי צה"ל.
6. כמו כן אני מתחייב להשתתף בשני שליש מהפעילויות המיוחדות שיקיים דובר צה"ל לפחות.
7. אני מתחייב לכבד את תקנון האתיקה המקצועית של העיתונות שהוצא בידי מועצת העיתונות בישראל.
8. אני מודע לחובתי לפי דין ומתחייב להעביר לביקורת מוקדמת של הצנזורה כל מידע צבאי טרם פרסומו, בהתאם לדין ולסדרי העבודה והכללים של הצנזורה.
9. אני מתחייב למלא את ההוראות של התחייבות זו אף לאחר שאחדל לשמש ככתב צבאי או שתסתיים העסקתי באמצעי התקשורת הנזכר לעיל.
10. ידוע לי כי הפרה של אחת או יותר מן ההתחייבויות הנזכרות לעיל עלולה להביא להפסקת שיתוף הפעולה של צה"ל עמי, ובכלל זה להוצאתי מהקבוצה, להפסקת מסירת מידע רגיש מטעם צה"ל או למניעת השתתפותי בפעילויות הכוללת חשיפה למידע רגיש.
11. הריני מצהיר/ה כי כל הפרטים שמסרתי נכונים, מלאים ומדויקים. ידוע לי כי כל אי דיוק בפרטים הנמסרים על ידי עלול לגרום להוצאתי מהקבוצה.

חתימת המבקש

תאריך 5.5.2026

נספח ע/3

דין וחשבון הוועדה בנושא ממשק העבודה בין דובר צה"ל לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא, מחודש מאי 2019

דובר צה"ל

IDF Spokesperson

צבא ההגנה לישראל

ועדה לבחינת נושא ממשק העבודה בין דובר צה"ל
לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא

דין וחשבון

אייר, תשע"ט

מאי, 2019

**הועדה לבחינת נושא ממשק העבודה בין דובר צה"ל
לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא**

**אייר, תשע"ט
מאי, 2019**

**לכבוד
תא"ל רונן מנליס
דובר צה"ל**

שלום רב,

**הנדון: דין וחשבון הועדה לבחינת נושא ממשק העבודה בין דובר צה"ל
לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא**

ביום 5 בספטמבר, 2018 נתמנתה על ידך הועדה לבחינת נושא ממשק העבודה בין דובר צה"ל לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא. תכלית הקמת הועדה נועדה לבחון את הסדרי העבודה הקיימים בין דובר צה"ל לאמצעי התקשורת וכלל הכתבים המסקרים ענייני צבא, ובמידת הצורך להציע אמות מידה להבניית הסדרי עבודה ראויים בתחום זה.

חשיבות הנושא הנדון הינה מעבר לכל ספק. התפיסה שהנתתה את הועדה בעבודתה היתה כי תפקידו של דובר צה"ל בהבאת עניינו של הצבא בפני תושבי ישראל נגזר מאינטרס רחב של כלל הציבור לקבל מידע ופרשנות על מהלכי הצבא בזמן אמת וברמת מומחיות גבוהה; אינטרס זה מקבל עוצמה מיוחדת לאור המציאות שבה הצבא הישראלי הוא "צבא העם", ונושא הבטחון מעסיק במישורין כמעט כל בית אב בישראל. הבאת עניינו של צה"ל, פעילותו ועמדותיו בפני הציבור, עומד, אפוא, במוקד פעילותו של דובר צה"ל, וזו מתבצעת, בין היתר, בעזרת אמצעי התקשורת השונים והכתבים המסקרים ענייני צבא. מכאן, חשיבותם של שיטת העבודה וטיב הקשר שמקיים דובר צה"ל עם גורמים אלה, ואלה משליכים במישורין לא רק על אמינות, יעילות ומהירות הדיווח התקשורתי על הנעשה בתחום הצבאי-בטחוני, אלא גם על הרמה המקצועית של הסיקור והפרשנות הצבאית המגיעים לציבור הרחב באמצעות התקשורת.

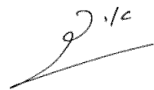
הועדה בחנה לעומק את הסדרי העבודה הנוהגים כיום בין דובר צה"ל לאמצעי התקשורת וכלל הכתבים המסקרים ענייני צבא, והתייחסה לטיב הקשר המקצועי המיוחד בין הדובר לבין חברי תא הכתבים הצבאיים. היא מצאה כי, ביסודם של דברים ובדרך כלל, הקשר השוטף המתנהל עם כלל הכתבים המסקרים ענייני צבא, לרבות אלה שאינם חברי התא, פועל בצורה תקינה באמצעות הענפים השונים של מערך דובר צה"ל. עם זאת, בתחום הקשר המקצועי המיוחד המתקיים לאורך שנים בין דובר צה"ל לבין חברי תא הכתבים הצבאיים נדרש שינוי. מצד אחד, במישור העקרוני, עצם קיומה של קבוצה קטנה של כתבים צבאיים מובהקים, המקיימת קשר מקצועי בעל "ערך מוסף" עם דובר צה"ל, מתיישבת עם תכליות תפקידה של דוברות צה"ל להשקיע באמצעים הנתונים בפיתוח ובמיצוי הרמה המקצועית הגבוהה של כתבי הסיקור והפרשנות

הצבאיים על בסיס יחסי אמון מיוחדים בין הצדדים. השקעה כזו מעצם טיבה אינה יכולה להינתן לכלל ציבור הכתבים המסקרים ענייני צבא מהטעמים המוסכרים בדיון וחשבון הועדה. מצד שני, המתכונת הקיימת כיום בנויה על קשר מיוחד בין הדובר לקבוצת הכתבים הצבאיים הנימנים על תא הכתבים הצבאיים, בלא שקיימים קריטריונים ענייניים מהותיים כלשהם המסדירים השתייכות ארגונית זו. ממילא, הקשר של הדובר עם כתבי התא אינו נשען על בסיס ענייני ברור, ומעלה קשיים לא מעטים, בין היתר, בהתייחס לכתבים שאינם חברים בתא ומבקשים אף הם להיכלל בקבוצה הנהנית מערך מקצועי מוסף בקשר עם דובר צה"ל. המתכונת הקיימת אינה יכולה, אפוא, להתקבל – בין מההיבט המשפטי ובין מההיבט הציבורי, ונדרשות אמות מידה ענייניות והוגנות על פיהן תורכב אותה "קבוצה מיוחדת" לצורך הענין.

עיקר תפקידה של הועדה התמקד, אפוא, בגיבוש אמות מידה מוצעות לקביעת הרכבה של הקבוצה המיוחדת עימה יקיים דובר צה"ל קשר מקצועי מיוחד. בקליפת אגוז, הצעתה של הועדה היא כי אמות המידה להשתייכות לקבוצה, המוגבלת מטיבה בהיקפה המספרי, תורכבה מתנאי כשירות פרסונליים שעל כתב צבאי לקיים כתנאי לחברותו בקבוצה, בשילוב עם תנאים מוסדיים שיקבעו אלו אמצעי תקשורת יהיו רשאים לבחור מטעמם חבר בקבוצה המיוחדת. אמות המידה המוצעות אמורות לספק תשתית ערכית-מהותית ומעשית להשתייכות לקבוצה המיוחדת, המתבססת על תנאים רלבנטיים, אובייקטיביים, סבירים והוגנים. מטרת תנאים אלה לקדם את תכלית פעולתו של דובר צה"ל, ולהגשים בכך את אינטרס הציבור בקיום עיתונות צבאית ברמה גבוהה, העומד ביסודה.

הועדה מביעה תקווה כי המלצותיה יסייעו בידי דובר צה"ל לחזק ולהעמיק את הקשר הקיים בינו לבין התקשורת הישראלית בדרך של עיצוב תכנית עבודה מוסדרת בין גורמים אלה על בסיס מבחנים ראויים. בכך יקודם אינטרס ציבורי חיוני להעניק לציבור הרחב עיתונות צבאית ברמה ובעומק ראויים – ענין שקשה להגזים בחשיבותו בחברה החשופה לאורך שנים לאיום ביטחוני מתמיד.

בכבוד רב,

אילה פרוקציה

שופטת בית המשפט העליון (בדימוס)

יושבת ראש הועדה

דין וחשבון הועדה בנושא ממשק העבודה בין דובר צה"ל לבין הכתבים

המסקרים ענייני צבא

תוכן עניינים

1. מינוי הועדה והרכבה - עמ' 6
2. הרקע להקמת הועדה - עמ' 6
3. ההליכים בפני הועדה - עמ' 7
4. הנושאים המצריכים בחינה וליכון - עמ' 7
5. דובר צה"ל – מעמדו, מהות תפקידו וסמכויותיו - עמ' 7
6. התקשורת ודובר צה"ל - עמ' 9
7. מבנה מערך דובר צה"ל - עמ' 10
8. אבחנה בטיב הקשר המקצועי שמקיים דובר צה"ל עם כלל הכתבים המסקרים ענייני צבא לבין הכתבים הצבאיים החברים בתא - עמ' 12
9. טעמי האבחנה בין שתי קבוצות הכתבים מבחינת אופי המענה הניתן על ידי דובר צה"ל - עמ' 13
10. תא הכתבים הצבאיים - עמ' 14
11. סוגיות להכרעה - עמ' 16
12. אבחנה בין קבוצות הכתבים במבחן המשפט (א) זכות לשוויון במישור החוקתי - עמ' 16
- (ב) השוויון כזכות אדם עצמאית במשפט המינהלי - עמ' 18
- (ג) התפתחות עילת הפגיעה בשוויון במשפט המינהלי - עמ' 19
13. הקשר בין דובר צה"ל לחברי תא הכתבים הצבאיים – סיווגה של טענת אי השוויון - עמ' 21
14. חובת השוויון החלה על דובר צה"ל - עמ' 22
15. הסייגים לשוויון בפעולת דובר צה"ל - עמ' 24
16. האם קיום קבוצה מיוחדת של כתבים צבאיים לענין הקשר עם דובר צה"ל

עמ' 25	-	מתיישב עם הדין?
		17. אבחנה בין שתי קבוצות כתבים מתיישבת
עמ' 26	-	עם הדין חרף אי השוויון
		18. זיהוי הקבוצה המיוחדת עם חברי תא
עמ' 27	-	הכתבים אינו מתיישב עם הדין
עמ' 28	-	19. מאפייני ההשתייכות לקבוצה המיוחדת
עמ' 29	-	20. קריטריונים להשתייכות לקבוצה המיוחדת
		(א) תנאים פרסונליים-אישיים ומקצועיים החלים על כתב צבאי כתנאי לחברותו בקבוצה המיוחדת
עמ' 30	-	
עמ' 33	-	(ב) תנאים מוסדיים החלים על אמצעי התקשורת
עמ' 34	-	(ג) הגדרת "אמצעי תקשורת מוביל"
עמ' 35	-	21. הבהרות
עמ' 36	-	22. סמכויות דובר צה"ל וחריגים
		<u>הליכים</u>
עמ' 37	-	23. דרך הגשת הבקשות
עמ' 37	-	24. ועדת השגה
		<u>שונות</u>
עמ' 37	-	25. כתבים של כלי תקשורת בינלאומיים
		26. תכניות הכשרה לכתבים צבאיים בתחילת דרכם
עמ' 38	-	
עמ' 39	-	27. הסדרים מיוחדים בזמן מלחמה
		28. תיאום בין דובר צה"ל ורשויות מוסמכות
עמ' 40	-	אתר
עמ' 40	-	29. סוף דבר

נספחים

- נספח א' – כתב מינוי של הועדה
 נספח ב' – רשימת ה"עדים" שהופיעו בפני הועדה
 נספח ג' – מבנה וארגון מחדש של מערך דובר צה"ל
 נספח ד' – רשימת חברי תא הכתבים הצבאיים
 נספח ה' – כללים להרכבה של "הקבוצה המיוחדת" של הכתבים הצבאיים לצורך ממשק העבודה עם דובר צה"ל

מאי, 2019

דין וחשבון הועדה בנושא ממשק העבודה בין דובר צה"ל לבין הכתבים

המסקרים ענייני צבא

1. מינוי הועדה והרכבה

ביום 5 בספטמבר, 2018 מינה דובר צה"ל, תא"ל רונן מגליס, ועדה מייעצת לצורך בחינת נושא ממשק העבודה בין דובר צה"ל לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא (להלן – הועדה). הועדה התבקשה לגבש אמות מידה לתנאים שעל פיהם יתן דובר צה"ל מענה לאמצעי התקשורת השונים והכתבים המסקרים ענייני צבא, ולהמליץ בכל נושא הקשור באמות מידה אלה ככל שהדבר ידרש להסדרת העניין.

חברי הועדה התמנו השופטת (בדימוס) אילה פרוקציה – יו"ר, וחברים בה האלוף (במיל') יוסי בידץ, מר משה שלונסקי, ד"ר תהילה שוורץ-אלטשולר, ומר עופר הראל (נוסח כתב המינוי מצורף ומסומן נספח "א").

כמרכזי הועדה שמשו רס"ן רפי סלמה וסרן ליאור גרוסמן מהפרקליטות הצבאית הראשית.

חברי הועדה מביעים הערכה ותודה עמוקה למרכזי הועדה על תרומתם החשובה לעבודת הועדה הן במישור המקצועי והן במישור הניהולי.

2. הרקע להקמת הועדה

הועדה הוקמה במסגרת הליכים משפטיים בעתירה שהוגשה לבית המשפט העליון ביום 3.6.2018 בבג"ץ 4348/18 זמני ישראל בע"מ (Times of Israel) ויהודה ארי גרוס נגד דובר צה"ל ואח". העותר 1 בעתירה זו הוא כלי התקשורת המקוון Times of Israel הפועל בישראל, מתפרסם בשפה האנגלית, ופונה לקהל ישראלי ובינלאומי כאחד; העותר 2 הינו כתב המסקר ענייני צבא באותו עיתון. המשיבים הם דובר צה"ל, תא הכתבים הצבאיים ואחרים. עניינה של העתירה בטענה המרכזית כי דובר צה"ל בקשריו עם הכתבים המסקרים ענייני צבא, מעניק יחס מועדף לכתבים הצבאיים החברים ב"תא הכתבים הצבאיים" (להלן גם – "תא הכתבים") לעומת כתבים אחרים המסקרים ענייני צבא שאינם חברים בתא, ואשר כתבי כלי התקשורת Israel Times of נימנים עליהם. לאחר שכלי תקשורת זה ניסה להתקבל לתא הכתבים ונדחה, הוגשה עתירה זו שהסער המבוקש בה הוא תיקון הפלייה נטענת בין שתי קבוצות הכתבים על פי מידת השתייכותם לתא, בדרך של צירוף העותרים לתא הכתבים הצבאיים, או לחלופין, קבלת שירות מדובר צה"ל שלא יפול ברמתו מזה הניתן לכתבים הצבאיים, חברי התא.

במסגרת תשובת דובר צה"ל לעתירה נטען, ראשית, כי צירוף העותרים לתא הכתבים הצבאיים אינו מצוי כלל בסמכותו של הדובר, ואין לו כל שליטה על קבלה או דחייה של בקשות הצטרפות לתא, הפועל ללא כל קשר וזיקה אליו. אשר לסער החלופי נטען כי דובר צה"ל בוחן את הסוגיה העולה בעתירה ופועל לגיבוש אמות מידה להבניית הקשר המקצועי בינו לבין כלל הכתבים המסקרים ענייני צבא; במסגרת זו, הודיע הדובר לבית המשפט כי בכוונתו להקים ועדה ציבורית אשר תבחן נושא זה ותגיש את המלצותיה, כאמור.

על רקע הליכים אלה מינה דובר צה"ל ועדה זו, בעוד העתירה בפני בית המשפט העליון תלויה ועומדת.

3. ההליכים בפני הועדה

עם מינויה של הועדה, הוצא "קול קורא" לציבור הרחב שהזמין את המעוניינים להציג את עמדתם ולהציע הצעות בנושא העומד לדיון בפני הועדה. בעקבות פנייה זו, הגישו גורמים שונים לוועדה את עמדותיהם בכתב, וחלק מהם הוזמנו להציג את עמדתם בעל-פה בפני הועדה. הועדה גם הזמינה ביוזמתה מספר גורמים הקשורים לנושא להציג את עמדתם.

הועדה קיימה 9 ישיבות, ושמעה את עמדותיהם של 34 "עדים" שהופיעו בפניה. שמות העדים מפורטים על פי סדר הופעתם ברשימה המצורפת לדו"ח זה, ומסומנת נספח "ב". לעמדות העדים יוחס משקל רב בקביעת עמדת הועדה והמלצותיה.

4. הנושאים המצריכים בחינה וליבחן

הועדה התבקשה לגבש הצעה לאמות מידה אשר על פיהן יתן דובר צה"ל, במסגרת תפקידיו וסמכויותיו, מענה לאמצעי התקשורת והכתבים המסקרים ענייני צבא. מטלה זו מצריכה, ראשית, בחינה של מעמדו, תפקידיו וסמכויותיו של דובר צה"ל נוכח המטרות והיעדים שלצורך השגתם הוא פועל; היא מצריכה בחינת מערכת היחסים הקיימת נכון לעת זו בין דובר צה"ל לבין כלל אמצעי התקשורת והכתבים המסקרים ענייני צבא; היא מחייבת התייחסות לתא הכתבים ולמשמעותו במערכת היחסים בינו לבין דובר צה"ל; כמו כן נדרשת התייחסות למערכת היחסים בין הדובר לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא שאינם משתייכים לתא הכתבים; יש לבחון האם מערכת היחסים הקיימת כפי שתואר להלן עומדת במבחן הביקורת המשפטי והציבורי, ואם לא – כיצד יש לתקנה ולשפרה כך שתשיג את תכליתה תוך עמידה באמות מידה של תקינות וחוקיות הפעלת סמכותו המינהלית של דובר צה"ל.

5. דובר צה"ל – מעמדו, מהות תפקידיו, וסמכויותיו

מעמדו, מהות תפקידיו וסמכויותיו של דובר צה"ל מוסדרים בהוראות הפיקוד העליון 2.0203. על פי הוראות אלה, ייעודו של מערך דובר צה"ל הוא – "לדווח על הנעשה בצה"ל

לציבור בארץ ובחו"ל, לטפח את אמן הציבור בצה"ל ולהוות סמכות מקצועית ראשית בצה"ל בנושא הדוברות והעברת המידע לציבור" (סעיף 1).

מייעוד זה נגזרים תפקידיו של דובר צה"ל, וכלשון הוראות הפיקוד העליון – מוטל עליו להציג את עמדות הצבא ופעולותיו לציבור הרחב ולתקשורת בארץ ובחו"ל, לגבש את מדיניות הדוברות הצבאית ולהעביר את המידע מטעם צה"ל אל גורמים שמחוץ לצבא; לשמש סמכות מקצועית ראשית בצה"ל לנושא הדוברות, ולכוון ולהדריך גורמים שונים בצה"ל בכל הקשור לדוברות, להעביר מידע ולקיים קשר עם אמצעי התקשורת; ליישם את מדיניות התקשורת שנקבעה על ידי ראש אגף המבצעים בצה"ל, ולפרסם הודעות, חומר רקע וחומר מצולם אודות נושאים צבאיים ובטחוניים; לשאת באחריות לסיקור מצולם לצורכי הצבא של אירועים שהצבא מעורב בהם; ללוות עיתונאים וצוותי תקשורת באירועים שהצבא מעורב בהם ולתדרכם ולווסת את השתתפותם; לספק מידע אודות צה"ל ופעילותו לגורמים חיצוניים; לשמש במסגרת ייעודו ערוץ קשר בין גורמים אזרחיים המסתייעים בצה"ל לבין גורמים המסייעים בצה"ל; לעקוב אחר פרסומים אודות צה"ל באמצעי תקשורת בארץ ובעולם, ולהגיב עליהם במידת הצורך; לתדרך גופים בצה"ל לפני ביקורים בצבא של גורמים אזרחיים מהארץ ומחו"ל, וללוות את הביקורים; ולשמש ממונה על יישום הוראות **חוק חופש המידע**, התשנ"ח-1998 בצה"ל (סעיף 3).

הגופים העיקריים הנימנים על מערך דובר צה"ל הם – גופי המטה במערך דובר צה"ל, ונציגויות של מערך דובר צה"ל בפיקודים המרחביים, כפי שייקבעו בפקודות הצבא (סעיף 4). דובר צה"ל כפוף לראש אגף המבצעים פרט לנושאים שהרמטכ"ל יקבע לגביהם את כפיפות הדובר אליו (סעיף 5).

מבחינה היסטורית, מערך דובר צה"ל החלה לפעול כענף קשר לעיתונות במסגרת אגף המודיעין. התפיסה שהינחתה אותה עת היתה כי יש לשמור על אמצעי שליטה ביחס למידע היוצא משורות הצבא ולכן תחומי הצנזורה, בטחון המידע ודובר צה"ל הוכפפו אז לאגף המודיעין. בשנות ה-90 השתנתה תפיסה זו, וכיום דוברות הצבא נתפסת כקשורה לפעילות המבצעית של צה"ל, ובעקבות זאת הוסבה כפיפות דובר צה"ל לאגף המבצעים כגורם שמלווה את המעשה המבצעי (עדות **מנליס** ישיבה מס' 1).

מערך דובר צה"ל אחראי למידע הנוגע לצה"ל, אבל קיימת השקה טבעית בין מידע זה למידע הנוגע למערכת הבטחון הרחבה. לפיכך, בנושאים המשיקים למשרד הבטחון, דובר צה"ל מתאם את הודעותיו לתקשורת עם יועץ שר הבטחון לתקשורת בעניינים הנוגעים לשר הבטחון; ועם דובר משרד הבטחון בעניינים הנוגעים לפעולה השוטפת של משרד הבטחון; ועם דוברי משרדי הממשלה השונים בנושאים שבהם ישנו קשר ישיר בין פעולות צה"ל לפעולות משרדי הממשלה, על פי העניין.

מעריך דובר צה"ל כפוף בפעולתו לעקרונות המשפט הציבורי, וכן ל"קוד אתי לדוברים בשירות הציבורי" ול"אמנת הדוברים" של מערך דובר צה"ל. על פי אמנת הדוברים, קיימת חובה על אנשי דובר צה"ל, בין היתר, לדווח דיווח אמיתי ומדויק ולפעול בשוויון, בהוגנות ובמקצועיות "הכל כדי לתמוך במשימות ההגנה על מדינת ישראל ולחזק את אמון הציבור בצבא הגנה לישראל", כלשון האמנה. האמנה קובעת חובה לנהוג בשוויון כלפי אנשי התקשורת ומערכות התקשורת וכל הנדרשים לשירותיו המקצועיים של דובר צה"ל. העקרונות המאפיינים את תפיסת הדוברים הצה"לית הם – אמינות וזמינות ובטחון מידע (אפרים לפיד, יחסי צבא-תקשורת במלחמת לבנון השנייה ובמבצע "עופרת יצוקה", 2011, עמ' 78).

ניתן, אפוא, לומר כי המטרה המרכזית לשמה הוקם ופועל מוסד דובר צה"ל הינה להציג בפני הציבור בארץ ובחו"ל את עמדות צה"ל ועיקרי פעילותו, ולשמש זרוע מקשרת וגורם הסברה בין הצבא לבין אזרחי המדינה. הדרך להגשים תפקיד זה היא בעיקר באמצעות הקשר שבין דובר צה"ל לאמצעי התקשורת והכתבים המסקרים את ענייני הצבא. במדינה שבה הצבא הוא "צבא העם" כך שכמעט כל בית אב בישראל קשור אליו בקשר ישיר ומיידי, ובהינתן העובדה כי מתח בטחוני מתמיד מאפיין את חיי המדינה מאז הקמתה, הקשר בין דובר צה"ל לציבור הרחב באמצעות התקשורת הוא רב משמעות הן בתקופות רגיעה ובמיוחד בעיתות חירום ומלחמה. למשמעות זו תורמת גם העמקת ההכרה בערך שקיפות המידע וזכות הציבור לדעת.

6. התקשורת ודובר צה"ל

תפקיד התקשורת הוא, ראשית, להיות אמצעי להעברת מידע לציבור הרחב על התרחשויות מקומיות וגלובליות. שנית, להיות כלי אפקטיבי לביטוי מגוון של דעות והשקפות בסוגיות המרכזיות העומדות על סדר היום הציבורי. יש לתקשורת תפקיד מרכזי במשטר הדמוקרטי בהעברה וקליטה של מסרים עובדתיים, דעות והשקפות, ובהיותה גורם המשפיע על מדיניות הממשל. התקשורת מהווה גורם בקרה חשוב על פעולות השלטון.

לתקשורת בענייני צבא ובטחון מקום מיוחד בזרימת המידע והדעות בישראל לאור הקשר האורגני ההדוק בין הצבא לבין הציבור הישראלי. בנתונה הפסיים, הדמוגרפיים, הכלכליים, המדיניים והבטחוניים של ישראל, ענייני צבא ובטחון נוגעים ישירות לחייו של כל אזרח מאזרחיה, ומשפיעים על גורלו. מכאן חשיבותה ומשקלה המיוחד של התקשורת הצבאית בחברה הישראלית. בנסיבות אלה, זכות הציבור לדעת נושאת אופי מיוחד כשמדובר בענייני צבא ובטחון.

מצד שני, תקשורת בענייני צבא ובטחון מתמודדת לא אחת גם עם החובה האפקטיבית להגן על סודות מדינה, ולדאוג לבטחון מידע שלא יזלוג לאויב ויפגע באינטרסים חשובים של

ישראל. המתח המתמיד בין זכות הציבור לדעת מצד אחד, לבין הצורך לשמור על סודות מדינה ועל בטחון המידע מצד שני, מאפיין את התקשורת הישראלית ומהווה קו אופייני בכתיבה הצבאית והבטחונית. שני הערכים האלה – זכות הציבור לדעת הנגזרת מחופש הביטוי, והזכות לחיים ולבטחון, המחייבת לעיתים חסיון מידע, מעוגנים במשטר החוקתי בישראל ומחייבים איזון ביניהם. איזון זה לא תמיד נשמר, והיווה בעבר מוקד לביקורת ולהפקת לקחים (ראו למשל דו"ח הוועדה לבדיקת אירועי המערכה בלבנון, 2016, פרק 13: **בטחון המידע במלחמה**, עמ' 473) (להלן – "דו"ח ועדת וינוגרד"); וכן החלטת היועץ המשפטי לממשלה בפרשת הרפז, 2016, פרק שני, עמ' 48, בו נמתחה ביקורת קשה מטעם היועץ המשפטי לממשלה על מסירת ידיעות סודיות ביותר בידי מנהיגות בכירה של הצבא לקבוצת עיתונאים, ועל העדר נוהלים וכללים ברורים בענין זה). הצורך באיזון ראוי בין זכות הציבור לדעת לבין שיקולי בטחון במסירת מידע קיים בעת שגרה, ומועצם בעת חירום ומלחמה (דו"ח וינוגרד, עמ' 471).

תכלית תפקידו של דובר צה"ל הוא להביא את עניינו של הצבא לידיעתו של הציבור, בין באמצעות התקשורת הממוסדת ובין ישירות באמצעות הרשתות החברתיות. תפקידה של התקשורת הוא לשמש אמצעי מתווך בין הדובר לבין הציבור. תפקידים אלה מחייבים קיום קשר גומלין הדוק בין שני גורמים אלה. בלא קשר כזה, הדובר ואמצעי התקשורת לא יוכלו לבצע את תפקידם. המתח בין רצונה של התקשורת לפרסם הכל, או למצער – מה שיותר, מתנגש לא אחת עם מגבלות סודיות ובטחון מידע המוטלים על ידי הגורם המוסמך (יחיאל לימור וברוך לשם, **מבצע "צוק איתן" – דוברות צבאית במלחמה – מסגירות פתוחה לפתיחות סגורה**, "בשער", (2015), עמ' 7-76). (להלן – **לימור ולשם**). מתח זה מאפיין את הקשר שבין דובר צה"ל לבין התקשורת על ענפיה השונים. אולם שני הצדדים זקוקים זה לזה כדי להגשים את יעדיהם. הצבא נדרש להסביר את פעולותיו ולהעמידן למבחן ציבורי. באמצעות הסברה פתוחה ככל האפשר, הוא מבקש לחזק את האמון הציבורי בו בארץ ובמישור הבינלאומי. לתקשורת מצידה אינטרס כבד משקל בקשר עם דובר צה"ל. זהו הערוץ שדרכו ניתן לקבל מידע בענייני צבא ובטחון, שאחרת הוא סגור בפני גורמים מחוץ לצבא, ולהעבירו לידיעת הציבור; באמצעות קבלת מידע מדובר צה"ל ועיבודו, יכולה התקשורת להגשים את יעדיה כ"שומרת סף" על תקינות ההליכים בצבא; ואחרון – היזקקות התקשורת למידע מדובר צה"ל משפיעה על יכולת התחרות המסחרית בין כלי התקשורת בינם לבין עצמם (**לימור ולשם**, שם, עמ' 80-78). אינטרס הדדי זה של שני גורמים אלה מאפיין את קשר הגומלין ביניהם, בצד המתח הקיים בין חופש המידע לסודיות ואבטחת מידע.

7. מבנה מערך דובר צה"ל

כאמור, דובר צה"ל אחראי על הקשר שבין צה"ל לבין הציבור הרחב בארץ ובעולם. ייעוד פעולתו הוא לשקף את צה"ל ומהלכיו בפני הציבור באמצעות התקשורת בדרך של

העברת מידע, נתונים, הסברים, תידרוכים והבהרות-עומק. מבנה מערך דובר צה"ל נועד להגשים תפקידים אלה.

מערך דובר צה"ל מורכב מ-5 ענפים:

ענף תקשורת ישראלית מופקד על הקשר בין דובר צה"ל לבין כלל גופי התקשורת בישראל, והוא פועל בימי שגרה ובעיתות חירום כאחד, ועוסק, בין היתר, בנושאים המצויים בסדר היום הציבורי, ובשיח התקשורתי;

ענף תקשורת בינלאומית מופקד על קיום הקשר של דובר צה"ל עם כלל גופי התקשורת בעולם, בהדגשה על קהלי יעד בינלאומיים מוגדרים, ומתמקד בנושאים בעלי ענין מיוחד בתחום הבינלאומי הקשורים בצה"ל. ענף זה מטפל באמצעי התקשורת הזרים המסקרים את ישראל תוך חלוקה על פי אזורים ושפות;

תחום ערבית עוסק בקהל יעד ערבי ומקיים קשר הן עם התקשורת המסורתית והן עם הרשתות החברתיות. הוא מכוון את עיקר פעילותו לקהלי יעד בעולם הערבי, לצד קהל ערבי-ישראלי בנושאים קשורים בצה"ל והציבור הערבי בארץ ומחוצה לה;

ענף אסטרטגיה ומבצעי תקשורת עוסק בשישה תחומי ידע שונים – ניטור ומחקר תקשורת ודעת קהל; בניית אסטרטגיה דוברותית לצה"ל; בניית מבצעי הסברה ודוברות בצה"ל, דאגה למוכנות במצבי חירום במערך דובר צה"ל, הכשרת כח אדם בדובר צה"ל, והכשרה תקשורתית בצבא כולו;

ענף הפקה ומדיה מפעיל את כלל המשאבים הנוגעים לפן הויזואלי בחטיבת דובר צה"ל – אנשי הסרטה ותיעוד מבצעי, בנייה והפצה של תוצרים חזותיים, ניהול אתר צה"ל ונוכחות צה"ל ברשתות החברתיות. הענף גם יוזם תוכן הן במדיה הויזואלית והן במסגרת אתר צה"ל.

ענף ארגון ומשאבי אנוש עוסק במתן מענה לוגיסטי, ארגוני וניהולי לתמיכה וסיוע לפעילות מערך הדובר בעיתות שגרה וחירום.

הענף הרלבנטי במיוחד לסוגיה שבפנינו הוא **ענף התקשורת הישראלית**, שכן במסגרתו מתקיים הקשר הישיר בין דובר צה"ל לכתבים הצבאיים. ענף זה בנוי ממספר מדורים ובהם – **מדור טלוויזיה והפקות** הפועל מול מערכות הטלוויזיה; **מדור אינטרנט ורדיו** הפועל בענייני רדיו ואינטרנט; **מדור כתובה וכלכלית** המתמקד בקשר עם מערכות העיתונות הכתובה ומגזינים וכן בעיתונות הכלכלית; כן פועל בענף זה **מדור תקשורת מקומית** האחראי על הקשר עם העיתונות המקומית ותחנות הרדיו האזוריות. בצד כל אלה, והחשוב במיוחד לענייננו הוא **מדור הכתבים הצבאיים**, שבאמצעותו מתקיים הקשר הישיר השוטף בין הכתבים החברים בתא הכתבים הצבאיים לבין דובר צה"ל. מדור הכתבים הצבאיים הוא הותיק מבין המדורים, ולאור הפונקציה שהוא ממלא, הגדיר אותו דובר צה"ל כמדור בעל חשיבות מהותית מיוחדת במסגרת החטיבה. החלוקה לענפים ולמדורים בתוך מערך דובר צה"ל נועדה לייעל את מתן השירות של דובר צה"ל לגורמי התקשורת השונים בהתאם לאופיים ודרך פעולתם ולחזק את שיתוף הפעולה

ביניהם, תוך מתן מענה גם לצרכים ייחודיים של כלי תקשורת מסוימים, והכל כדי להגשים את תכליות פעולתו ויעדיו של דובר צה"ל (תרשים מבנה מערך דובר צה"ל נכון לאוקטובר 2018 מצורף ומסומן נספח "ג").

8. אבחנה בטיב הקשר המקצועי שמקיים דובר צה"ל בין כלל הכתבים המסקרים ענייני צבא לבין הכתבים הצבאיים החברים בתא

הבנת טיב הקשר בין דובר צה"ל לכתבים המסקרים ענייני צבא, טעונה הבהרה כדלקמן:

קהילת הכתבים המסקרים ענייני צבא היא רחבה ומגוונת במובנים שונים: חלק מהם מועסקים בכלי תקשורת ממוסדים וחלקם פועלים כיחידים; יש שוני בין כתבים בהיקף הותק והניסיון שהם צברו בעיתונאות צבאית, וכן בין אלה העוסקים בכתיבה צבאית באופן מלא לאלה שעיסוקם בכך הוא חלקי או שולי בלבד; ישנם גם הבדלים בסוגי כלי התקשורת שכתבים שונים משתייכים אליהם מבחינת היקף הסיקור החדשותי והיקף ההתייחסות לענייני צבא ובטחון, וכן מבחינת אופי המדיה ומידת חשיפתה בציבור, שפת הסיקור וקהל היעד אליו הוא מכוון. לעומת הקהילה הרחבה של הכתבים המסקרים ענייני צבא, שיש שונות רבה בתוכה, פועל מזה שנים תא הכתבים הצבאיים אליו משתייכים מספר כלי תקשורת מרכזיים בישראל, השולחים מטעמים כתבים צבאיים המועסקים על ידם לשמש חברים בתא. כפי שיוסבר להלן, קיומו של התא נועד להקל על הכתבים ואמצעי התקשורת החברים בו לקבל מדובר צה"ל וממערכת הבטחון בכללה מידע והסברי עומק על הצבא ומהלכיו, ולהכיר מקרוב את מערכות הבטחון.

לאורך שנים רבות נוצר הבדל בין המענה הניתן על ידי דובר צה"ל לכלל הכתבים המסקרים ענייני צבא לבין הכתבים החברים בתא. ההבדל מתבטא בעיקר בשני המובנים הבאים: ראשית, בהיבט הארגוני, מדור הכתבים הצבאיים בדובר צה"ל מקיים קשר שוטף עם הכתבים החברים בתא, ועימם בלבד. במובן זה, מדור הכתבים הצבאיים הוא "חוצה מדיה" שכן הוא מקיים קשר עם כתבים צבאיים מהתא מכל סוגי המדיה. כתבים אחרים המסקרים ענייני צבא שאינם חברים בתא מקבלים מידע שוטף עדכני מדובר צה"ל וכן מענה לשאלות ופניות יזומות על ידם ממדורים שונים במערך דובר צה"ל, בהתאם למדיום אליו הם משתייכים (למשל, כתב טלוויזיה – ממדור טלוויזיה, כתב רדיו-ממדור רדיו, כתב בעיתונות ערבית – ממדור ערבית, וכתב זר ממדור התקשורת הבינלאומית, וכן הלאה). שנית, בהיבט המהותי, אופי המענה הניתן על ידי דובר צה"ל לשתי הקבוצות שונה זה מזה. בעוד כלל הכתבים המסקרים ענייני צבא מקבלים מדובר צה"ל מידע עדכני שוטף ומענה לשאלות ולפניות יזומות מטעמים, הכתבים הצבאיים החברים בתא מקבלים שירות בעל "ערך מוסף" מדובר צה"ל, הכולל השקעה מיוחדת בהעמקת הידע והמומחיות המקצועית שלהם, ויש בו לעיתים גם מידע בעל אופי בטחוני מסווג

שמוטלות על פרסומו הגבלות כאלה ואחרות. הקשר המיוחד של הדובר עם חברי התא כולל, בין היתר, את אלה:

- (1) השתתפות בהשתלמויות, ימי עיון, ותידרכים שוטפים במגוון רחב של נושאים;
 - (2) מפגשים עם הקצונה הבכירה בצה"ל הן בנושאים בעלי אופי קונקרטי והן לצורך שיחות רקע להעמקת ההשכלה והידע הצבאי הכללי;
 - (3) סיורים ביחידות שונות של צה"ל ומערכת הבטחון;
 - (4) עדיפות מבחינת הזמן בקבלת מידע בעת אירועים מבצעיים באמצעות "קו חכם" ותידרון בשטח;
 - (5) מסירת מידע חסוי לכתבים צבאיים הכפוף למגבלות גילוי ופרסום מטעמים בטחוניים.
- נמסר לנו כי פעילות זו של דובר צה"ל עם הכתבים הצבאיים הנימנים עם תא הכתבים נערכת 3 פעמים בחודש בממוצע.

9. טעמי האבחנה בין שתי קבוצות הכתבים מבחינת אופי המענה הניתן על ידי דובר צה"ל

עולה השאלה מהם הטעמים לאבחנה בין שתי קבוצות הכתבים המסקרים ענייני צבא מבחינת אופי המענה הניתן לכל אחת מהן על ידי דובר צה"ל? מעדויות גורמים שונים שהופיעו בפני הועדה, ובכללם דובר צה"ל הנוכחי, **תא"ל מנליס**, עולים הדברים הבאים:

הקשר בין דובר צה"ל לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא משקף במידה רבה את ייעודה ותכליתה של סמכות הדובר בהבאת עניינם של צה"ל ומערכת הבטחון לידיעה ולהבנה של הציבור הרחב. הגשמת ייעוד תפקידו זה נעשה באמצעות התקשורת, ובמיוחד התקשורת הצבאית, המעבירה לציבור את המסרים ברמות שונות. כדי למצות את תכלית תפקידו של הדובר בצורה המיטבית נדרשת, **ראשית**, כתיבה צבאית העומדת ברמה עיתונאית גבוהה ביותר. השגת רמה כזו מחייבת כתיבה עיתונאית מקצועית המתאפיינת בעומק של ידע כללי, מומחיות והבנה רחבה בנושאים צבאיים. **"הרעיון הוא ליצור קהילת ידע מקצועית ומעמיקה שעוסקת בבטחון"**, כדברי **מנליס** (פרוטוקול ישיבה מס' 1). מינעד המומחיות והידע בתחום הכתיבה הצבאית משקף פערי מידע וניסיון עמוקים בין כתבים ותיקים ומנוסים, העוסקים במקצוע זה כעיסוק בלעדי או מרכזי במשך שנים רבות, לבין כתבים שהכתיבה הצבאית היא רק מרכיב אחד חלקי בעיסוקם העיתונאי המגוון, או שהם בתחילת דרכם בעיתונות בכלל או בעיתונות צבאית בפרט, וטרם רכשו ניסיון וידע מעמיק בתחום זה. ההשקעה המיוחדת של דובר צה"ל בקבוצת מומחיות מיוחדת אינה יכולה להינתן מעצם טיבה לקבוצה גדולה של עשרות רבות של אנשים הן בשל טעמים לוגיסטיים והן מטעמים של פערי ידע ומומחיות שקשה לגשר עליהם. על רקע זה התפתחה פרקטיקה של השקעה בקבוצה קטנה של בעלי מקצוע מובהקים במטרה להעמיק את הידע והמומחיות שלהם בדרך שתביא למיצוי הטוב ביותר של יעדי הדוברות הצבאית.

שנית, קיומה של קבוצה קטנה של בעלי מומחיות בעיתונאות צבאית מאפשרת יצירת מערכת יחסי אמן שבמסגרתה ניתן להעביר מידע ומסרים שכרוך בהם לעיתים יסוד של סודיות ואבטחת מידע בלא שתיגרם תקלה. מערכת אמן כזו קשה לבנות עם קבוצה גדולה ומגוונת של עשרות רבות של כתבים, אשר חלקם עוסק בעיתונות צבאית באופן חלקי בלבד וחלקם מצויים בתחילת דרכם במקצוע. הקשר המיוחד של דובר צה"ל עם קבוצה קטנה של כתבים צבאיים מובהקים מאפשר לא רק לקיים פעילויות לוגיסטיות מיוחדות שאינן מתאימות לקבוצה גדולה, אלא גם להעביר מידע ומסרים בעלי רגישות בטחונית מיוחדת תוך אמן כי יכובדו תנאיו של דובר צה"ל בענין פרסומם. כאשר מערכת יחסי אמן כזו אינה מתקיימת, קיים חשש כי חומרי רקע חסויים, שאחרת היו מועברים לכתבים, לא יועברו, והדבר עלול לצמצם במידה ניכרת את מרחב הידע שלהם, והאינטרס הציבורי בסופו של דבר ייפגע.

על רקע מציאות דברים זו, נוצרה פרקטיקה רבת שנים שבה מתקיים קשר מקצועי מיוחד בין דובר צה"ל לקהילת הכתבים המסקרים ענייני צבא, תוך חלוקה לשתי קבוצות: קבוצה אחת של כלל העיתונאים המקבלת שירות שוטף ממערך דובר צה"ל, וקבוצת הכתבים הצבאיים, החברים בתא הכתבים, עימה מתקיים קשר מיוחד שמושקע בו ערך מוסף על בסיס יחסי אמן במטרה להעמיק את ידיעותיהם והכרתם את מערכות הבטחון; לאור אופי הפעילויות הנערכות בקבוצה, המתאימות מבחינה לוגיסטית לקבוצה קטנה, ונוכח אלמנט הסודיות הבטחונית המלווה חלק מהן, הקבוצה מוגבלת בהיקפה המספרי, שאינו עולה כיום על 26 חברים, כמספר הכתבים החברים בתא.

יוצר, כי הקשר המיוחד בין דובר צה"ל לכתבים הצבאיים החברים בתא, אינו ייחודי לתחום הצבאי, אלא הוא מקובל בקשרי דוברות של משרדי ממשלה שונים גם בתחומים אחרים, כגון – תא הכתבים המדיניים, תא הכתבים המשפטיים, ועוד.

בראייה כוללת, הקשר המיוחד של דובר צה"ל עם הכתבים הצבאיים חברי התא, מקדם תכליות חשובות של הדוברות הצה"לית, ומשביח את המידע והפרשנות המגיעים לציבור הרחב בנושאי צבא ובטחון.

מאידך גיסא, אין ספק כי קיומה של קבוצה מיוחדת של כתבים, הזוכה למענה מיוחד מהגורם המוסמך, משמעה הוא כי ניתן כיום יתרון מקצועי לכתב צבאי החבר בתא הכתבים על פני כתב המסקר ענייני צבא שאינו חבר בתא.

10. תא הכתבים הצבאיים

תא הכתבים הצבאיים הוא גוף וולונטרי בלתי מאוגד מבחינה משפטית, שחברים בו כתבים צבאיים המועסקים בכלי תקשורת שונים המשתייכים לתא. עד 1983, כתבים צבאיים חוייבו להגיש כתב האמנה לרמטכ"ל, ואישור הרמטכ"ל היווה תנאי להשתתפות הכתב בתא הכתבים הצבאיים. מטרת כתב האמנה היתה ליצור התחייבות לבטחון מידע וסודיות, ולבחון

את זהות הגורמים מקבלי המידע. בשנות ה-90 של המאה הקודמת בוטלה הפרקטיקה של הגשת האמנה לרמטכ"ל, ותא הכתבים הצבאיים החל לפעול באופן עצמאי לחלוטין בכל הנוגע לקבלת חברים, ולא עוצבו כללים כלשהם לדרך פעילותו (עדות **מגליס**, ישיבה מס' 1).

תא הכתבים הצבאיים פועל מזה שנים רבות, וחבריו מסקרים את כלל הגופים הבטחוניים הציבוריים – צה"ל, משרד הבטחון, המוסד, שב"כ, המטה לבטחון לאומי, המטה ללוחמה בטרור, והתעשיות הבטחוניות. התא מונה כיום 26 כתבים צבאיים המועסקים בכלי תקשורת שונים, ואין אחדות בין כלי התקשורת במספר הכתבים המייצגים כל אחד מהם בתא. זו תמונת החברות בתא הכתבים הצבאיים נכון לעת זו:

חדשות ערוץ 12 (שני כתבים), **חדשות ערוץ 13** (שני כתבים), **התאגיד** (שלושה כתבים), **ערוץ 20** (כתב אחד), **גלי צה"ל** (כתב אחד), **רדיו קול-חי** (כתב אחד), **כאן ב'** (בערבית) (כתב אחד), **ynet** (שני כתבים), **וואלה** (שני כתבים), **ידיעות אחרונות** (שני כתבים), **ישראל היום** (שני כתבים), **מעריב** (שני כתבים), **הארץ** (שני כתבים), **מקור ראשון** (כתב אחד), **Jerusalem Post** (כתב אחד).

מרבית הכתבים הצבאיים החברים בתא הם בעלי ותק של שנים רבות בעיתונות צבאית, ומיעוט קטן מביניהם הינו בעל ותק קצר. רשימת החברים בתא בצירוף שנות הותק שלהם במקצוע וזיהוי השתייכותם למערכות התקשורת השונות על פי הנתונים המצויים בידינו, מצורפת **כנספת "ד"**.

תא הכתבים הצבאיים מנוהל על ידי חבריו ובראשו עומד יושב ראש שנבחר על ידי חברי התא. בחירת יו"ר התא, צירופים של חברים חדשים לתא או כל ענין אחר נעשה באמצעות ניהול פנימי של התא, ואין לגורם חיצוני כלשהו, ובכלל זה דובר צה"ל, כל זיקה לניהול התא ולהחלטות המתקבלות על ידו.

נושא קבלת חברים חדשים לתא עלה מדי פעם לדיון בהנהלת התא עקב בקשות של אמצעי תקשורת שונים להתקבל כחברים בו. חרף מאמצים מסוימים לגבש אמות מידה להסדרת פעילותו של התא ולקבוע במסגרתם גם תנאים לקבלת חברים חדשים, הדבר לא הסתייע ולא הושג הרוב הנדרש בתא לאימוץ כללי פעולה כאמור. המציאות לאורך שנים ועד לזמן זה היא, אפוא, כי אין בנמצא כללים כלשהם לפעילות התא, וחסרות אמות מידה מוגדרות לחברות בתא; בקשות של אמצעי תקשורת להתקבל לחברות בתא נבחנות ומוכרעות על פי שיקולים נקודתיים ויחסי כוחות, ללא מישנה סדורה כלשהי (הודעת יו"ר תא הכתבים הצבאיים לדובר צה"ל מיום 10.7.18).

מצב דברים זה שבו, מצד אחד, כתבי תא הכתבים הצבאיים זוכים במענה מיוחד מדובר צה"ל, ומצד שני, בקשות של אמצעי תקשורת להתקבל כחברים בתא נדחות שלא על בסיס אמות מידה כלשהן, הצמיחה את העתירה הנוכחית התלויה ועומדת של כלי התקשורת המקוון Times of Israel, שבקשתו להתקבל כחבר בתא נדחתה. מציאות זו העלתה את הצורך לבחון

לעומק את אופי המענה הניתן על ידי דובר צה"ל לכלל הכתבים המסקרים ענייני צבא מצד אחד, ולקבוצת הכתבים הצבאיים החברים בתא מצד שני, ולגבש אמות מידה להבניית הקשר המקצועי של דובר צה"ל עם ציבור הכתבים הצבאיים על סוגיו השונים, שיעמדו במבחן משפטי וציבורי (הודעת דובר צה"ל ליו"ר תא הכתבים הצבאיים מיום 11.7.18).

על רקע מצב דברים זה הוקמה ועדה זו.

11. סוגיות להכרעה

ההסדר הקיים כיום, שמתקיימת בו אבחנה בין שתי קבוצות כתבים מבחינת סוג הקשר המקצועי המתקיים בינן לבין דובר צה"ל, מעלה שאלות במישור המשפטי והציבורי, שאלה עיקרן:

שאלה ראשונה: האם עצם קיומה של אבחנה בין שתי קבוצות כתבים שלכל אחת ניתן מענה מסוג שונה בידי דובר צה"ל, עולה בקנה אחד עם עקרונות המשפט הציבורי הנוגעים לדרך הפעלת הסמכות המינהלית בידי הגורם המוסמך?

שאלה שנייה: ככל שאבחנה כזו עומדת במבחן כללי המשפט, האם היא נחוצה ורצויה במבחן המעשה?

שאלה שלישית: ככל שאבחנה בין שתי קבוצות הכתבים היא חוקית מבחינה משפטית, ורצויה מבחינה מעשית, האם מבחן ההשתייכות לקבוצה המיוחדת יכול וראוי שיתבסס על עצם החברות בתא הכתבים הצבאיים, או שמא יש מקום למבחן אחר; ואם מבחן אחר, מהם עיקריו?

נדרן בשאלות אלה אחת לאחת.

12. אבחנה בין קבוצות הכתבים במבחן המשפט

קיום אבחנה בין שתי קבוצות כתבים מבחינת טיב הקשר עם דובר צה"ל מצריך את העמדתה במבחן המשפט הציבורי. שאלה זו מעלה לדיון את משמעות ערך השוויון במשפט החוקתי והמינהלי בהקשר לדרך הפעלת סמכויותיו של דובר צה"ל ביחס לשתי הקבוצות.

(א) הזכות לשוויון במישור החוקתי

השוויון נימנה על עקרונות היסוד של מדינת ישראל, והוא ערך מכונן באופי הדמוקרטי שלה. הוא "מנשמת אפו של המשטר החוקתי שלנו כולו" (השופט לנדוי בבג"צ 98/69 ברגמן נ. שר האוצר, פדי כג(1) 693). עקרון זה מלווה את המשפט החוקתי בישראל משחר קיומה של המדינה, והוכר בתחילה כזכות אדם הלכתית אשר התבססה, בין היתר, על הכרזת העצמאות של המדינה ועל ערכיה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית (א. ברק, **כבוד האדם, הזכות החוקתית ובנותיה**, כרך ב', עמ' 686 והמובאות שם) (להלן – **ברק, כבוד האדם**). עקרון זה קיבל

חיזוק ניכר בעקבות חקיקתו של **חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו**, כאשר ערך השוויון החוקתי הוכר בהלכה הפסוקה כזכות אדם הנגזרת מזכות היסוד לכבוד האדם (בג"צ 6427/02 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ. כנסת ישראל**, פד"י סא(1) 619, 774 (2006) (להלן – **התנועה למען איכות השלטון**)).

על פי פסיקת בית המשפט העליון, זכות האדם לכבוד כזכות חוקתית כוללת בחובה את אותם היבטים של השוויון המגשימים את הערכים המונחים ביסוד כבוד האדם. ערכים אלה מעצבים את הזכות לשוויון כנגזרת של כבוד האדם (**ברק, כבוד האדם**, עמ' 689). הזכות החוקתית לשוויון אינה מוגבלת רק למצבים של השפלה וביזוי, אך מנגד, גם אינה משתרעת על מלוא היקפה של הזכות לשוויון אילו הוכרה זכות זו כזכות חוקתית עצמאית בחוק היסוד. מכאן, שהזכות לשוויון כחלק מכבוד האדם, כוללת את אותם היבטים של השוויון הקשורים קשר ענייני הדוק לכבוד האדם. בגידרה של זכות זו ייכללו גם מעשים או מחדלים שיש בהם הפליה, אפילו אין בהם השפלה וביזוי, ובלבד שהם קשורים "**בקשר הדוק לכבוד האדם כמבטא אוטונומיה של הרצון הפרטי, חופש בחירה וחופש פעולה, וכיצא בזה היבטים של כבוד האדם כזכות חוקתית**" (פרשת **התנועה למען איכות השלטון**, שם, עמ' 687, (**הנשיא ברק**)).

ערך השוויון הוא בעל משמעות מורכבת ששורשו בשלילת ההפליה. אולם לא כל אבחנה משמעה הפליה, ולא כל הבדל בהתייחסות אל אנשים או קבוצות שונות מהווה פגיעה בשוויון. ההגדרה הנפוצה לאי שוויון הינה "**יחס שונה אל שווים; פירוש – יחס בלתי שווה ובלתי הוגן למי שראויים לאותו יחס**" (בג"צ 678/88 **כפר ורדים נ. שר האוצר**, פד"י י"ז (2) 501, 507; בג"ץ 4805/07 **המרכז לפלורליזם יהודי – התנועה ליהדות מתקדמת בישראל נ. משרד החינוך**, פד"י ס"ב (4) 571).

5-624 (2008); בג"צ 6407/06 **דורון ואח' נ. שר האוצר** תק-על 2007 (3) 4567; מכאן, שעקרון השוויון מניח גם קיומם של טעמים ענייניים המצדיקים שוני רלבנטי בהתייחסות לגורמים השונים זה מזה בשונות רלבנטית, ובהתקיים שוני כזה אין מדובר במצב של הפליה (בג"צ 1703/92 **ק.א.ל קורי אור למטען בע"מ נ. ראש הממשלה**, פד"י נב(4) 193, 230-1 (1998)). כדי לבחון האם מדובר בהפליה בין שווים או באבחנה לגיטימית בין שונים המאפשרת יחס שונה, יש לעמוד על תכלית הפעלת הסמכות השלטונית ועל הנסיבות המיוחדות של המקרה (עצ'ם 343/09 **הבית הפתוח בירושלים נ. עיריית ירושלים** תק-על – 2010 (3) 3440).

כאשר עולה טענה חוקתית בדבר פגיעה בזכות לשוויון, יש לבחון אותה בשלושה שלבים: **ראשית**, האם מדובר במצב של אי-שוויון אמיתי או בשוני רלבנטי בין גורמים שונים העשוי להצדיק התייחסות לא שוויונית? **שנית**, אם מדובר באי שוויון, האם נפגע השוויון במובנו הקשור קשר הדוק לכבוד האדם; אם התשובה חיובית, משמעות הדבר כי נפגעה זכות חוקתית לשוויון; בנסיבות אלה, הבחינה עוברת **לשלב השלישי**, הבוחן האם קיימת הצדקה חוקתית לפגיעה בזכות לשוויון. תפיסת המשפט החוקתי היא כי ההגנה החוקתית על זכויות

היסוד – ובתוכן השוויון – אינה הגנה מוחלטת. זאת, מאחר שבחברה פלורליסטית מאורגנת קיימים ערכים ואינטרסים כלליים חיוניים העשויים לעיתים לעמוד בניגוד לזכות היסוד, אך עדיין יש להתחשב בהם ולתת להם את משקלם הראוי. אם לא ינתן משקל ראוי לאותם אינטרסים חשובים, עניינו של הכלל עלול להיפגע. לפיכך, מתחייב איזון בין ההגנה על הזכות החוקתית מפני פגיעה לבין הגשמת אינטרס ציבורי נוגד. איזון זה מורה מתי ובאלו נסיבות פגיעה בזכות חוקתית תהווה פגיעה לגיטימית שיש להכיר בה. התנאים לקיומה של פגיעה לגיטימית בזכות חוקתית מפורטים בסעיף 8 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, (פיסקת ההגבלה). תנאים אלה הם שלושה במצטבר: פגיעה המתיישבת עם ערכיה של המדינה, שנועדה לתכלית ראויה, ומידתה אינה עולה על הנדרש. פגיעה בזכות חוקתית העומדת בשלושת התנאים הללו מוכרת כפגיעה המתיישבת עם הערכים החוקתיים. עד כאן לניתוח הזכות לשוויון במישור החוקתי.

(ב) השוויון בזכות אדם עצמאית במשפט המינהלי

כאמור, הזכות החוקתית לשוויון בזכות הנגזרת מ"כבוד האדם", אינה מתפרשת על מלוא היקפה של הזכות לשוויון במשפט. ישנם מצבים בהם פגיעה בשוויון אינה נגזרת מכבוד האדם, ולכן אינה נשלטת על ידי המשפט החוקתי. מצבי פגיעה אלה מוצאים את מקומם במשפט המינהלי, העוסק בזכות לשוויון בזכות עצמאית כללית שנועדה להגשים – פרט לכבוד האדם – עקרונות של צדק, הגינות ותום לב (בג"צ 720/82 אליצור, איגוד ספורטיבי דתי סניף נהריה נ. עיריית נהריה, פד לז(3) 17, 20; בג"צ 4124/00 יקותיאל נ. השר לענייני דתות (2010), פסקה 35 (הנשיאה ביניש); ברק, כבוד האדם, עמ' 698). עקרון השוויון המינהלי מטיל חובה על הרשות המינהלית לפעול באורח שוויוני ולא מפלה כל עוד לא נקבע אחרת בחקיקה (בג"צ 953/87 פורז נ. ראש עיריית תל-אביב, פר"מ מ"ב(2), 309). איסור ההפליה במשפט המינהלי קיים גם מקום שההפליה אינה פוגעת בזכות החוקתית לשוויון, ודי להצביע לצורך כך שהערפה או הבחנה בין קבוצות אנשים הינה בלתי מוצדקת על יסוד שיקולים ענייניים וסבירים (ברק מדינה, שוויון ואיסור הפליה: היקפה של החובה "לנטרל את השונות", ספר שטרסברג-כהן, עמ' 208 (2017); אריאל בנדור, "שוויון ושיקול דעת שלטוני – על שוויון חוקתי ושוויון מינהלי", ספר שמגר – מאמרים, חלק א', עמ' 287 (2003)). ערך השוויון במשמעותו הרחבה והעצמאית מחייב את כל רשויות המינהל (דפנה ברק-ארז, משפט מינהלי, (2010) כרך ב', עמ' 678, (להלן – ברק ארז)).

עולה מכך, כי כל פגיעה בזכות חוקתית לשוויון תהווה גם פגיעה בזכות העצמאית לשוויון במשפט המינהלי, אך לא כל פגיעה בזכות העצמאית לשוויון במשפט המינהלי תהווה בהכרח פגיעה בזכות החוקתית לשוויון הנגזרת מכבוד האדם, שהיא צרה ממנה (בג"צ 9722/04 פולגת גינס בע"מ נ. ממשלת ישראל (2006) (להלן – פרשת פולגת)). ואמנם, המשפט המינהלי

עוסק במצבי הפלייה המתפרשים על תחומים רחבים בחיי אדם שאינם קשורים בהכרח לכבוד האדם (בג"צ 4806/94 ד.ש.א. איכות הסביבה בע"מ נ. שר האוצר, פדי נב(2) 193, 204-5 (1998); בג"צ 2599/00 יתד נ. משרד החינוך, פדי נו(5) 834, 843, ופרשת פולגת, שם). שלבי הבחינה המשפטית של הפגיעה בשוויון המינהלי הם שניים: ראשית, האם מתקיימת הפלייה שלא כדין בין גורמים שווים זה לזה, או אבחנה לגיטימית בין גורמים בעלי שונות רלבנטית זה מזה; שנית – אם מתקיים אי שוויון על פי המשפט המינהלי, האם ניתן להצדיקו מטעמים רלבנטיים, ענייניים וסבירים שיסודם בשיקולי צדק והגינות מינהלית.

(ג) התפתחות עילת הפגיעה בשוויון במשפט המינהלי

עילת הפגיעה בשוויון במשפט המינהלי עברה שינויים והתפתחות במהלך השנים, וחלק מהאירועים המשפטיים הכרוכים בהתפתחות זו נוגעים לעניינה של התקשורת ולכתבי עיתונות.

בעבר, נטה המשפט להכיר בעילת ההפלייה המינהלית רק כאשר הוענקה לעותר זכות עצמאית בדין לקבלת טובת הנאה מסוימת אשר נשללה ממנו שלא כדין, וזאת ללא זיקה הכרחית להתנהגות הרשות המינהלית כלפי אחרים. הגישה היתה כי הפלייה כשלעצמה אינה יוצרת זכות, ולכן אינה יכולה לשמש עילה למתן סעד. בבג"צ 29/62 שלום כהן נ. שר הבטחון, (פד"י ט"ז, 1023 (1962)) נפסק, כי כתב צבאי אינו זכאי לבוא בדרישה לדובר צה"ל לשתפו בפעולות עידכון ותידורים שהוא מקיים עם כתבים צבאיים, זאת מאחר שלא הוקנתה לו זכות עצמאית בדין לזכות בשירות כזה מהדובר, אף ששירות כזה ניתן בפועל לעיתונאים אחרים. נקודת המוצא שהנחתה את בית המשפט אותה עת היתה כי "מעשה של הפלייה אינו יכול לשמש עילה להתערבותו אם לא הראה לנו המבקש שאותו מעשה פגע בזכות כלשהי שבידו" (השופט ויתקון, שם, עמ' 1027). השופט אולשן פסק באותו ענין כי – "על המבקש להצביע על זכות המוכרת בחוק. הפלייה בין המבקש לבין אחרים, כשלעצמה, אינה יוצרת למבקש זכות מוכרת כזאת" (שם, עמ' 1031). (ברק ארז, שם, עמ' 2-681).

עם השנים נזנחה תפיסה זו, ואת מקומה תפסה גישה לפיה על הרשות המוסמכת להפעיל את שיקול דעתה בדרך הוגנת ומשיקולים ענייניים וסבירים גם במקום שלא הוענקה לאזרח זכות מוקנית לטובת הנאה מכת הדין; די לענין זה בקיומו של אינטרס לגיטימי בידי האזרח להתייחסות בלתי מפלה של הרשות המינהלית כלפיו (בג"צ 840/79 מרכז הקבלנים והבתים בישראל נ. ממשלת ישראל, פד"י ל"ד(3) 729 (1980); בג"צ 509/80 יונס נ. מנכ"ל משרד ראש הממשלה, פד"י לה(3) 589 (1981)). במקרה האחרון, זכה העותר בסעד בעתירה שהגיש כנגד סירוב הרשות השלטונית להעניק לו תעודת עיתונאי מטעם לשכת העיתונות הממשלתית בנימוק שהוא כתב של מקומון, בעוד שניתנו תעודות לעיתונאים אחרים הקשורים לאמצעי תקשורת ארציים. באותו ענין נפסק כי די בקיום אינטרס כלכלי ישיר של העותר בקבלת

תעודת עיתונאי כדי לבסס את טענותיו בדבר הפלייה שלא כדין כלפיו, וזאת גם אם אין בידי זכות מוקנית מן הדין לקבל תעודת עיתונאי (ראו גם בג"צ 5627/02 סייף נ. לשכת העיתונות הממשלתית, פד"י נח(5) 70 (2004)). (להלן – ענין סייף).

מאוחר יותר, בבג"צ 181/96 כלי תקשורת עיתון "הארץ" נ. הרמטכ"ל, (פדי נ(5) 45 (1996)) נתקבלה טענת הפלייה שהעלה כלי תקשורת נגד דובר צה"ל שעניינה הדרתו משירותי הדובר ביחס לאמצעי תקשורת אחרים. בית המשפט פסל את מעשה ההדרה בשל עצם קיום הפלייה שלא כדין, בלא שנדרש לשאלה אם קיימת בידי העותר זכות מוקנית לקבל שירותי דובר, וכך אמר השופט מ. חשין באותו ענין (עמ' 49):

"אחד – מוסכם על הכל כי שומה עליו, על דובר צה"ל לנהוג בשוויון כלפי כל אמצעי התקשורת, ובהם עיתון "הארץ", ושלא להפלות את עיתון "הארץ" לרעה. שניים – צה"ל אינו חייב לחייך לעותרים... שלושה, ביחסיו עם אמצעי התקשורת, יביא דובר צה"ל במנין שיקוליו כי אין הוא מעניק פריבילגיות ואין הוא עושה מחוות. ולבסוף, אם ייתקל עיתון "הארץ" בעתיד באירוע אשר לדעתו יש בו כדי להפלותו לרעה ביחס לאמצעי תקשורת אחרים, זכותו שמורה לו לשוב ולפנות לבית המשפט...".

בפסיקה נוספת הקשורה בטענות הפלייה בעניינם של עיתונאים הבהיר בית המשפט כי יסוד הנגישות למידע לצורך העבודה העיתונאית קשור קשר הדוק לחירות הביטוי ולחירות האזרח לקלוט מידע ולהפיצו (השופט דורנר בענין סייף, שם, פסקה 5). מכאן, שגם אם קבלת תעודת עיתונאי אינה תנאי לעיסוק בעיתונאות, יש בקבלתה חשיבות מעשית משתי בחינות: **האחת** – יתרון מקצועי מהפצת ידיעות שלשכת העיתונות הממשלתית מפיצה, והשתתפות בסיורי עיתונאים שהלשכה עורכת; **והשניה** – מתן נגישות, בזכות התעודה, אל רשויות השלטון ואל מקורות המידע. תעודת העיתונאי היא, אפוא, "אינטרס חברתי מוגן לעיתונות חופשית ולסיקור פתוח" (דורנר, שם).

האינטרס בקיום שוויון בין אמצעי תקשורת ועיתונאים, ומתן מלוא האמצעים להגשים את העבודה העיתונאית, אינם מתמצים באמצעי התקשורת בלבד, אלא הם משקפים אינטרס ציבורי כללי רחב לעיתונות חופשית ברמה גבוהה. על הרשויות המינהליות להתחשב באינטרס כללי זה ולתת לו משקל הולם בהחלטותיהן.

התפתחות זו במשפט הביאה לכך שטענת אי שוויון והפלייה עשויה להצדיק כשלעצמה מתן סעד במשפט המינהלי, וזאת גם אם אין מדובר בפגיעה בזכות עצמאית מן הדין של העותר. עצם מעשה ההפלייה שהרשות המוסמכת אתראית לו הינו מקור למתן סעד לצורך תיקונו. ככל שהאינטרס המוגן של העותר עוצמתי יותר, כך מידת התערבות המשפט לתיקון ההפלייה גוברת.

ניתן לסכם ולומר:

השוויון הוא ערך חוקתי הנגזר מכבוד האדם; הוא ערך עצמאי במשפט המינהלי, שמשמעותו בהקשר זה רחבה יותר, ומתפרשת גם על מצבים שבהם הפגיעה בו אינה כרוכה בפגיעה בכבוד האדם. בכל מצב בו מועלית טענה של פגיעה בשוויון מתעוררות השאלות הבאות: **האחת** – האם מדובר באי שוויון בין קבוצות דומות או שוות, או שמא מדובר בהתייחסות לא שוויונית שהיא רלבנטית לקבוצות בעלות שונות רלבנטיות, שאם כן – אין מדובר בפגיעה בשוויון; **השניה** – האם מדובר בפגיעה בשוויון במשפט החוקתי או במשפט המינהלי, שכן התנאים לבחינת הלגיטימיות המשפטית של הפגיעה עשויים להיות שונים בשני המצבים; **השלישית**, אם מתקיים אי שוויון חוקתי, בחינת אופייה של הפגיעה ומידת הצדקתה נעשות על פי פסקת ההגבלה **שבחוק יסוד; כבוד האדם וחירותו**; אם הפגיעה היא בשוויון המינהלי, תיבחן מידת הצדקתה של הפגיעה על פי אמות מידה של המשפט המינהלי, קרי: רלבנטיות, ענייניות, סבירות והגינות השיקולים העומדים ברקע הפגיעה. מידת ההצדקה המשפטית לפגיעה בשוויון בשני המצבים עשויה לבוע מהצורך של הרשות המינהלית להתחשב בערכים ואינטרסים כלליים העלולים להתנגש בזכות לשוויון, ומצדיקים בתנאים מסוימים פגיעה בזכות הפרט (בג"צ 5016/96 **תורב נ. שר התחבורה**, פדי נא(4) עמ' 1, פסקה 49; **פולגת**, שם, פסקה 15).

בשל מורכבות השיקולים שעל הרשות המינהלית לשקול, חובתה לאזן בין ערכים נוגדים, היא נעזרת לא אחת בקביעה מראש של קריטריונים כלליים מנחים, האמורים להדריכה בקבלת החלטותיה במצבים נקודתיים. כללים אלה אמורים להיות אובייקטיביים, רלבנטיים, ענייניים וסבירים, וחשיבותם טמונה בהנחייה הכללית שהם מספקים לרשות בפעולתה השוטפת.

13. הקשר בין דובר צה"ל לחברי תא הכתבים הצבאיים – סיווגה של טענת אי השוויון

אמצעי תקשורת שונים טוענים כנגד דובר צה"ל כי קיומה של קבוצה מיוחדת של כתבים צבאיים המקבלת שירות מיוחד מהדובר ביחס לכלל הכתבים המסקרים ענייני צבא מהווה הפלייה פסולה שיש לתקנה.

לטענה זו יש להתייחס בשלושה מישורים:

אחד – האם מתקיים אי שוויון בין שתי הקבוצות או שמא שוני רלבנטי ביניהן, המצדיק הסדר שונה ביחס לכל אחת מהן שאינו עולה כדי הפלייה?

השני – אם מתקיים אי-שוויון, האם הוא אי שוויון חוקתי או מינהלי?

השלישי – האם אי השוויון, ככל שקיים כזה, מוצדק מבחינה משפטית לאור התכלית והמטרות המונחות ביסוד תפקידו וסמכויותיו של דובר צה"ל?

עמדת הועדה בתמצית היא זו:

ראשית, ענין לנו במצב של אי שוויון בין גורמים זהים או דומים, להבדיל מהבחנה לגיטימית בין גורמים שונים. ציבור הכתבים המסקרים ענייני צבא הוא ביסודו ציבור אחד הפועל למטרה דומה, ולכן אבחנה שיוצר הגורם המוסמך בהתייחסות בין מרכיביו השונים מעלה שאלה של אי שוויון שיש לבחון את הלגיטימיות שלה בכלים משפטיים.

שנית, מדובר כאן באי שוויון מינהלי להבדיל מאי שוויון חוקתי. ענין לנו באבחנה לא שוויונית בין שתי קבוצות כתבים בקשר לטיב שירותי הדוברות שמקבלת כל קבוצה מדובר צה"ל. באבחנה זו אין מדובר בפגיעה הקשורה בכבוד האדם, אלא בפגיעה הנוגעת ליכולת מימוש הפוטנציאל המקצועי של הכתב הצבאי ואמצעי התקשורת אליו הוא קשור באמצעות טיב הקשר המקצועי שהוא מקיים עם דובר צה"ל. ענין זה נופל לתחום אי השוויון המינהלי, ולא לתחום החוקתי, כאמור.

ושלישית, קיומה של קבוצה מיוחדת במתכונת כזו או אחרת, הזוכה לקשר מקצועי מיוחד עם דובר צה"ל, נסמכת על שיקולים מינהליים העומדים במבחן הרלבנטיות, הענייניות, הסבירות, וההגינות, ולכן ניתן להצדיקה במישור העקרוני, חרף חריגתה מכלל השוויון. עם זאת, הרכבה של הקבוצה המיוחדת אינו יכול להתבסס על עצם ההשתייכות הארגונית של הכתבים הצבאיים לתא הכתבים שכן זה איננו תנאי רלבנטי, ענייני, סביר והוגן, בין היתר, בשל העדר קריטריונים להשתייכות לתא. יש לבסס את ההשתייכות לקבוצה על תנאים אובייקטיביים, רלבנטיים, ענייניים וסבירים להשגת יעדיה ותכליתה של הקבוצה, במסגרת כלל היעדים המכוונים את פעולותיו של דובר צה"ל. נפרט את עמדתנו זו.

14. חובת השוויון וחלה על דובר צה"ל

במסגרת הפעלת סמכויותיו המינהליות, על דובר צה"ל לפעול בדרך המגישה את תכליות תפקידו. דרכי הפעלת סמכותו צריכים להתיישב עם ערכי ענייניות, סבירות והגינות. כבר נאמר כי:

"ככל רשות ציבורית, כך גם הגורם המוסמך בצבא הינו נאמן הציבור, ומחובת נאמנות זו נגזרת חובתו להפעיל את שיקול דעתו בסבירות, בתום לב, ללא שרירות ומתוך התחשבות בכל הנתנים הרלבנטיים" (בג"צ 6840/01 פלצמן נ. הרמטכ"ל (2005) (פסקה 15)).

במסגרת ערכים אלה, על דובר צה"ל לתת משקל ראוי לערך השוויון ומניעת הפלייה ביחס לגורמים עימם הוא בא במגע ואשר עימם הוא מקיים קשר מקצועי במסגרת תפקידו. ערך השוויון מצויין במפורש באמנת הדוברים של צה"ל, והוא ערך מנחה בעל חשיבות מיוחדת.

השוויון הוא ערך מוסד בשיטה הישראלית, והוא נושא משמעות מיוחדת בתחום התקשורת, שהיא "צינור החמצן" של חופש הביטוי בדמוקרטיה הישראלית (בג"צ 953/87 פורז

נ. להט, פר"י מב(2) 309 (1988); בש 298/86 בן ציון ציטרין נ. לשכת עורכי הדין, פר"י מא(2) 337, 9-358).

כתבים המסקרים ענייני צבא הינם נציגי התקשורת, עימם מקיים דובר צה"ל קשר שוטף יומיומי. קשר זה הוא תלת-כיווני – דובר צה"ל, הכתבים הצבאיים, והציבור הרחב. מבחינת דובר צה"ל, הקשר בינו לבין ציבור כתבים נועד לשתי מטרות שיש ביניהן קשר גומלין: האחד – מבחינת הכתב – לצייד אותו במלוא המידע הרלבנטי הנוגע למערך הצבא ופעולותיו; והשני – להבטיח כי הציבור הרחב, שהוא קהל היעד של דובר צה"ל, יקבל את מלוא המידע והפרשנות הנוגעים לצבא בדרך המהירה, היעילה, האמינה והמקצועית ברמה הגבוהה ביותר האפשרית. דובר צה"ל הוא הראי שדרכו משתקפות פעולות הצבא בעיני הציבור, כאשר הכתב הצבאי מתווך ביניהם, מעביר מידע ומפרשו. הכתב מהווה חוליית הקישור בין הצבא – באמצעות דובר צה"ל – לבין הציבור הרחב. בלא קשר הדוק בין דובר צה"ל לאמצעי התקשורת, לא יוכל דובר צה"ל להגשים את מטרות תפקידו.

מצד שני, מבחינת אמצעי התקשורת, הקשר עם דובר צה"ל הוא ערוץ חיוני לצורך כתיבה צבאית שבלעדיו לא תיכון עיתונות צבאית. מאחר שמקור המידע הצבאי מצוי בצבא בלבד כמערכת סגורה וחסויה, הקשר עם הדובר הוא מקור המידע המהותי המרכזי שבלעדיו כתיבה צבאית אינה אפשרית. הקשר עם דובר צה"ל והמידע הזורם ממנו הוא פן חשוב בחופש הביטוי של העיתונאי, הבנוי על קליטת מידע ומסרים, והעלאתם לאחר מכן בכתיבה עיתונאית, בין בסיקור עובדתי ובין על דרך הפרשנות. לכן, הכתב הצבאי הוא בעל ציפייה לגיטימית לקבל מדובר צה"ל מידע, נתונים והסברים שיאפשרו לו להכיר את המערכות הבטחוניות לעומקן ולהבין את התהליכים הצבאיים לפרטיהם. מבחינת אמצעי התקשורת, אין להתעלם גם מגורם התחרות הפנימית בתוך הענף, המושפע במישורין מכמות ואיכות החומר הזורם לכתבים מכיוון דובר צה"ל. אין ספק ששוני ברמת המידע וההסברים הניתנים מדובר צה"ל לאמצעי התקשורת השונים משפיע על גורם התחרות ביניהם כלפי קהלי היעד שלהם. לתחרות זו נילוות משמעות כלכלית והשפעה על היבט חופש העיסוק בעולם התקשורת.

מצד שלישי, מבחינת הציבור הרחב, קיום קשר שוטף, ישיר ופורה בין דובר צה"ל לכתבים הצבאיים משליך במישורין על זכות הציבור לקבל מידע ופרשנות בנושאים הצבאיים בעיתוי המהיר וברמה הגבוהה ביותר. בלעדי קשר כזה, זכות הציבור נפגעת באופן ממשי. נושאי צבא ובטחון מונחים בראש סדר היום הציבורי מאז ימיה הראשונים של המדינה, וזרימת מידע בעניינם לציבור הרחב הוא בבחינת צורך חיוני שהציבור אינו יכול להתפשר עליו. המידע הצבאי-בטחוני בישראל עוסק לא רק במעמדה של המדינה מבחינה צבאית-בטחונית, אלא בנתונים הקשורים לחיי האזרחים באופן הישיר ביותר. לכן חשיבותו של נושא זה בעיני הציבור הוא ייחודי לישראל. מציאות זו מטילה הן על דובר צה"ל והן על הכתב הצבאי ואמצעי התקשורת אחריות מיוחדת למצות את הרמה המקצועית ואת הידע וההכנה בתחום זה באופן

המיטבי ביותר. רמת העיתונאות הצבאית משפיעה על מידת האמון הציבורי במדיום העיתונאי. ככל שרמת העיתונות יורדת, כך האמון ציבורי עלול להיפגע, והאינטרס הציבורי עלול להינזק. לפנינו, אפוא, קשר תלת כיווני שמרכיביו תלויים זה בזה בקשר גומלין: דובר צה"ל זקוק לקשר עם אמצעי התקשורת והכתבים לצורך מילוי תפקידו בהבאת עניינו של צה"ל לציבור הרחב; אמצעי התקשורת והכתבים הצבאים אינם יכולים למלא את תפקידם בהבאת ענייני צבא לידיעת הציבור בלא מידע חיוני הזורם אליהם מדובר צה"ל; הציבור הרחב תלוי הן בדובר צה"ל והן באמצעי התקשורת שיזרימו אליו מידע ופרשנות בענייניה הצבאיים של המדינה. מכאן – חיוניותו של קשר רב-פנים זה בין דובר צה"ל לציבור הכתבים המסקרים ענייני צבא.

מניתוח זה נובע כי הקו המנחה ביחסו של דובר צה"ל לכלל הכתבים המסקרים ענייני צבא צריך לחתור לשוויון בקשר המקצועי שבינו לבינם ככל שהדבר אפשרי ומתיישב עם תכלית תפקידו. הד לכך ניתן למצוא בקוד האתי לדוברים בשירות הציבורי, הרלבנטי לענייננו. תחת הכותרת "ענייניות והגינות" קובע הקוד כי

"ככלל, ביחסיו עם אמצעי התקשורת, יפעל הדובר באורח שוויוני, סביר והוגן. ברי, כי מעת לעת קיים צורך לאזן בין חובה זו לבין שיקולים מקצועיים כגון תפוצה, זמינות והיתכנות מעשית. עם זאת, איוזנים אלו יהיו לגיטימיים ככל שישמר עקרון ההוגנות והיחס השוויוני כלפי כלי תקשורת דומים, בעלי מאפיינים דומים, על פני רצף זמן".

עם זאת, ראוי להדגיש כי בצד חובת השוויון, מכיר הקוד האתי גם במצבים שבהם עקרון זה צריך להתאים את עצמו לשיקולים מקצועיים שונים העשויים להצדיק סטייה מידתית וסבירה מערך השוויון, ובלבד שסטייה זו תיעשה משיקולים רלבנטיים, ענייניים, הוגנים וסבירים שיסודם בהגשמת יעדי תפקידו של הגורם המוסמך.

15. הסייגים לשוויון בפעולת דובר צה"ל

אין חולק כי מענה דוברים שגרתי שוטף בענייני צבא ניתן באופן שוויוני על ידי דובר צה"ל לכלל הכתבים ואמצעי התקשורת ללא אבחנה, באמצעות המדורים השונים שבמערך דובר צה"ל. הכתבים הצבאיים החברים בתא הכתבים מקבלים מענה שוטף ממדור הכתבים הצבאיים, ואילו יתר הכתבים המסקרים ענייני צבא מקבלים שירות זה מהמדורים הרלבנטיים על פי המדיה אליה הם משתייכים. קשר זה מתקיים הן ביוזמתו של דובר צה"ל במשלוח הודעות דוברות והן ביוזמת אמצעי התקשורת הפונים בשאלות לדובר צה"ל לקבלת מידע או

הסבר בנושאים שונים. המידע המוזרם בדרך זו מדובר צה"ל לכלל הכתבים מכיל את נפח המידע העיקרי הנוגע לפעילות הצבאית והוא מאפשר סיקור שוטף של פעילות צה"ל. עם זאת, לאורך שנים ונכון לעת זו סברו דוברי צה"ל לדורותיהם כי, בצד המענה השגרתי הניתן לכלל הכתבים, יש צורך תפקודי בקיומה של קבוצה קטנה של כתבים צבאיים שיתקיים עימה קשר מקצועי מיוחד ויושקע בה ערך מוסף, בדרך של תדרוכים מיוחדים, מפגשים עם בכירי צה"ל ומערכת הבטחון, סיורים במתקנים צבאיים, סיורי שטח, השתלמויות וימי עיון, וכיו"ב. על פי עמדת דובר צה"ל, קיומה של קבוצה מיוחדת כזו חיונית להגשמת מטרות תפקידו, וזאת, משתי בחינות עיקריות: **האחת** – יצירת קבוצת התמחות בעיתונאות צבאית המביאה לציבור ידע מועשר ופרשנות מקצועית ברמה גבוהה ביותר; **והשנייה** – הבטחת הסודיות הבטחונית ואבטחת מידע הנדרשים בקשר מקצועי זה שנילוות לו, לעיתים, מגבלות פרסום שונות. המגמה היא ליצור קהילת-ידע ומומחיות קטנה, המתאפיינת ביחסי אמן מיוחדים, שיש בהם מחויבות לסודיות ולכיבוד מגבלות פרסום כאשר הדבר נדרש. מטבע הדברים, המטרות העומדות ביסוד קשר מקצועי מיוחד זה אינן ניתנות להשגה בקבוצה גדולה, והניסיון להגשימן ביחס לכלל ציבור הכתבים המסקרים ענייני צבא נדון לכשלון והוא בלתי מעשי גם מטעמים לוגיסטיים. הפרקטיקה האמורה, שבה מקיים דובר צה"ל קשר מקצועי מיוחד עם קבוצת כתבים מיוחדת יושמה במשך שנים על ידי דוברי צה"ל לדורותיהם באמצעות הכתבים הצבאיים המשתייכים לתא הכתבים. **פרקטיקה זו הוכיחה את חשיבותה ועילותה, וביטולה עלול לפגוע קשות ברמת העיתונות הצבאית וממילא גם באינטרס הציבורי** (השוו בהקשר זה את **החלטת היועץ המשפטי לממשלה בפרשת הרפז** (פסקאות 283 עד 286) בה, בצד הביקורת על הנהגת הצבא על מסירת ידיעות סודיות ביותר לכתבים, צויין כי בפועל כללי הסודיות ואי הפרסום נשמרים בקפידה על ידי קבוצת הכתבים הצבאיים).

16. האם קיום קבוצה מיוחדת של כתבים צבאיים לעניין הקשר עם דובר צה"ל מתיישב עם הדין?

קיום קבוצה מיוחדת המקבלת שירות מיוחד מדובר צה"ל חורג מכלל השוויון החל על דובר צה"ל כלפי כתבים המסקרים ענייני צבא. יש לראות את הקבוצות השונות המרכיבות את ציבור הכתבים המסקרים ענייני צבא כבעלות שוויון רלבנטי ביניהם, ולא כקבוצות שיש ביניהן שונות רלבנטית. הפונקציה המאפיינת את הציבור הזה היא זהה, והציפייה הלגיטימית של הכתבים הנימנים עליו לקבל מידע לצורך עבודתם העיתונאית דומה. לפיכך, יצירת אבחנה בין שתי קבוצות כתבים מבחינת טיב הקשר המקצועי שמקיים הדובר עם כל אחת מהן, חורג מחובת השוויון.

ענייננו באי שוויון שמקורו במשפט המינהלי, להבדיל מהמישור החוקתי, שכן אין מדובר כאן בפגיעה בכבוד האדם החוקתי. לפיכך, בדיקת חוקיות החריגה מהשוויון צריכה

להיעשות בכלים של המשפט המינהלי, הבוחנים את חוקיות השיקולים המנחים את הרשות המוסמכת במדיניותה, שעליהם להיות רלבנטיים, ענייניים, סבירים והוגנים.

בחינת שיקולי הרשות המוסמכת יש לעשות בשני מישורים: **האחד** – האם עצם קיום אבחנה בין שתי קבוצות כתבים המסקרים ענייני צבא לצורך קידום יעדי תפקידו של דובר צה"ל עומד במבחן המשפט המינהלי? **השני** – האם התייחסות דובר צה"ל לחברי תא הכתבים הצבאיים כ"קבוצה המיוחדת" מעצם השתייכותם הארגונית לתא עומדת במבחן הדין? נעיר במאמר מוסגר כי במהלך עבודתה של הועדה, הופיעו בפניה גורמים שונים אשר העלו טענות קיפוח קשות על כך שאין להם כל ייצוג בקבוצה המיוחדת המזוהה עם תא הכתבים הצבאיים. על גורמים אלה נימנים עורכי כלי תקשורת, וכן עיתונאים אינדיבידואליים הפועלים בעיתונות כתובה, מקוונת ומשודרת. מנגד, מרבית הדוברים שהופיעו בפני הועדה – הן משורות הכתבים, והן מטעם רשויות מוסמכות במערכת הבטחון, הביעו עמדה לפיה עצם קיומה של קבוצה מיוחדת של כתבים צבאיים, בעלת מספר משתתפים קטן, היא כורח המציאות בביצוע תפקידו של דובר צה"ל, וביטולה יהיה כרוך בפגיעה ביעדי הדוברות הצבאית ובנוק ציבורי-תקשורתי בלתי נמנע.

17. אבחנה בין שתי קבוצות כתבים – מתיישבת עם הדין חרף אי השוויון

הועדה סבורה כי, חרף פגיעה בשוויון הכרוכה בקיום קשר מקצועי שונה של דובר צה"ל עם שתי קבוצות הכתבים הצבאיים, קיימים שיקולים רלבנטיים וענייניים לקיום אבחנה זו, והם עומדים במבחן הסבירות וההגינות. האבחנה מתבססת על שיקולים רלבנטיים וענייניים של דובר צה"ל, המעוגנים ביעדי תפקידו ובצורך להשיגם בדרך המיטבית. האבחנה נועדה לקדם את התכליות המרכזיות של הדוברות הצה"לית ואת האינטרס הציבורי הכללי להשביח את העיתונות הצבאית על ידי השקעה מיוחדת בקבוצה קטנה בעלת מובהקות מקצועית, ותוך ביסוס יחסי אמון מיוחדים המתחייבים בנושאים בטחוניים רגישים. יתר על כן, אופי הפעילות של דובר צה"ל עם הקבוצה המיוחדת אינו מאפשר מבחינה לוגיסטית את פרישתה על פני קבוצה גדולה של כתבים. משאביו של הדובר מוגבלים, ועליו להשקיעם אותם בדרך המיטבית להשגת יעדי תפקידו. השקעת ערך מוסף בקבוצת כתבים צבאיים, העומדת בתנאי סף מסוימים, מהווה ניצול יעיל של משאבים אלה ומממשת בצורה שלמה יותר את יעדי תפקידו של דובר צה"ל. שינוי השיטה וביטול קיומה של קבוצה מיוחדת עלול לגרור נזק לתכלית הדוברות שכן הרשות המוסמכת תהיה סלקטיבית הרבה יותר בשחרור מידע חשוב ורגיש לתקשורת, והכוחות המובילים בעיתונות הצבאית לא ימצו את יכולותיהם להביא בפני הציבור מידע ופרשנות ברמה הגבוהה ביותר. שיקולי הדובר בענין זה הם, אפוא, רלבנטיים, ענייניים וסבירים בהיותם בנויים על איזון ראוי של השיקולים הצריכים לענין, המתחרים ביניהם (ענין **פולגת**, שם, פסקה 13). במישור העקרוני הועדה סבורה, אפוא, כי חרף העובדה שקיום קבוצה מיוחדת של כתבים

צבאיים סוטה במידה מסוימת מערך השוויון, יש בסטייה זו נחיצות וחיוניות, והיא סבירה ומידתית מבחינת היקפה. שלילת אפשרות כזו משמעה פגיעה אפשרית בתפקודו של דובר צה"ל, ולא פחות מכך – פגיעה באינטרס הציבורי לקבל מידע ופרשנות בענייני צבא ברמה מעמיקה במיוחד בכפוף למחויבות לשמירת סודיות ובטחון מידע.

יש להדגיש עם זאת, כי המחויבות לערך השוויון מחייבת כי הסטייה ממנו תהיה מוגבלת רק לאותו תחום ענייני שלא ניתן לחלקו עם ציבור הכתבים הרחב המסקרים ענייני צבא. בכך נבחנת מידתיות הסטייה, סבירותה ותקינותה המשפטית.

18. ויהי הקבוצה המיוחדת עם חברי תא הכתבים אינו מתיישב עם הדין

בעוד עצם קיום אבחנה אפשרית בין שתי קבוצות כתבים צבאיים לצורך טיב הקשר עם דובר צה"ל מתיישב עם כללי המשפט המינהלי, היצמדות דובר צה"ל לדורותיו לשיטה לפיה הקבוצה המיוחדת בנויה מכתבי תא הכתבים הצבאיים, בלא קריטריונים ערכיים כלשהם לעניין ההשתייכות אליה, אינה מתיישבת עם הפעלה תקינה של הסמכות המינהלית. אלה הטעמים: הקבוצה המיוחדת מורכבת לאורך שנים מכלל הכתבים הצבאיים החברים בתא הכתבים, ואין בלחם. השתייכותם לקבוצה המיוחדת נמדדת על פי השתייכותם הארגונית לתא, ואינה מתבססת על אמות מידה ערכיות כלשהן. משכך, כל כתב צבאי באשר הוא, החבר בתא, נכלל בקבוצה, ומי שאינו חבר בתא, ממילא אינו נכלל בה. תא הכתבים הצבאיים עצמו חסר קריטריונים ענייניים כלשהם המתווים את פעילותו הכללית, ובכלל זה כללים לקבלת חברים חדשים, והמאמצים שנקטו בעבר לקבוע אמות מידה כלשהם בעניין זה נכשלו. משכך, קשה גם להגדיר את שיקולי תא הכתבים הצבאיים בהחלטותיו אם לקבל או לדחות בקשות של אמצעי תקשורת שונים להתקבל לשורותיו כחברים בו. מבחינת דובר צה"ל, משמעות הדבר היא כי כיום, ההשתייכות לקבוצה המיוחדת עימה הוא מקיים קשר מקצועי מיוחד נושאת אופי טכני-ארגוני, להבדיל מאופי ענייני-ערכי. אף שעל תא הכתבים הצבאיים נימנים אמצעי תקשורת מובילים בכל תחומי המדיה, אין זה ברור שכל חברי התא ללא יוצא מן הכלל עונים בהכרח לאמות המידה הענייניות לצורך השתייכות לקבוצה המיוחדת, כשם שאין זה ברור שאמצעי תקשורת שאינם חברים בתא ממילא אינם מתאימים להשתייך לקבוצה המיוחדת. לפיכך, המצב הנוכחי שבו קיימת זהות פרסונלית מתחייבת בין חברי תא הכתבים הצבאיים לבין חברי הקבוצה המיוחדת לצורך הקשר עם דובר צה"ל אינו תקין, ויש לשנותו.

פועל יוצא מכך הוא – כי גם בהנחה שעצם קיומה של קבוצה מיוחדת הוא לגיטימי וראוי, אין מקום להמשך המצב הקיים שבו קיימת חפיפה מלאה בין החברות בתא הכתבים הצבאיים לבין החברות בקבוצה המיוחדת לצורך הקשר המיוחד עם דובר צה"ל. נדרשים קריטריונים ענייניים וסבירים אשר יגדירו את התנאים להשתייכות כתבים צבאיים לקבוצה

המיוחדת כדי להגשים באופן מלא את תכליות קיומה במסגרת יעדי תפקידו של דובר צה"ל. על קריטריונים אלה להיות הוגנים, סבירים ושקופים לכל. עליהם לקדם את מטרות הדוברות הצבאית ולהתיישב עם האינטרס הציבורי.

הועדה רואה, אפוא, את עיקר תפקידה בהצעת מבנה עקרונות להשתייכות כתבים צבאים לקבוצה המיוחדת בהתחשב בנתוני היסוד שיש לקיים כדי להשתייך אליה, ובהיקף המספרי המתאים לה.

19. מאפייני ההשתייכות לקבוצה המיוחדת

- אלה הקווים המנחים את הועדה לצורך גיבוש התנאים להשתייכות לקבוצה המיוחדת:
 - (1) המטרה העיקרית בקיום הקבוצה המיוחדת היא לקדם את המטרה של מיצוי הרמה המקצועית של העיתונאות הצבאית לרף הגבוה ביותר האפשרי באמצעות העשרת הידע, ההיכרות וההבנה של הכתבים הצבאיים את מערכות הצבא ודרכי פעולתו. כל זאת, כדי להביא בפני מגזרי הציבור השונים מידע ופרשנות בענייני צבא ברמה הגבוהה ביותר;
 - (2) על הקבוצה המיוחדת להיות בעלת רמת אמן ומחויבות לסודיות ובטחון מידע ברמה מתאימה.
 - (3) השגת היעדים של דובר צה"ל ושיקולים לוגיסטיים מחייבים כי היקפה של הקבוצה המיוחדת יהיה מוגבל, ויכלול כ-25 כתבים צבאיים.
 - (4) במסגרת הכללים, ראוי לקבוע יחס סביר בין התנאים הפרסונליים שכתב צבאי צריך לעמוד בהם לצורך השתייכות לקבוצה, לבין מקומם ומעמדם של כלי התקשורת בהם מועסקים הכתבים, שראוי לכבד את בחירתם האוטונומית מי ישתתף מטעמם בקבוצה המיוחדת.
 - (5) כדי לעמוד במבחני הסבירות וההוגנות, יש להקפיד על כך שהיחס בין המענה הכללי הניתן על ידי דובר צה"ל לכלל הכתבים המסקרים ענייני צבא לבין הקשר המקצועי המיוחד הניתן על ידו לקבוצה המיוחדת ימצא ככל האפשר את מה שניתן להעניק **לקבוצה הרחבה** בשים לב להיקפה ולרב-הגוונות שלה. השירות לקבוצה המיוחדת יהווה חריג לכלל, וישתקף אך ורק בסוגי פעילות ותוכן שלא ניתן לקיימם על פי טיבם אלא בקבוצה מצומצמת בהיקפה שחבריה עומדים בתנאים מוקדמים מסוימים.
 - (6) האמור כאן אינו בא לשלול קשר פרטני אפשרי של דובר צה"ל עם כתב צבאי מסוים על בסיס אינדיבידואלי ולצורך ענין מסוים, שלא במסגרת הקבוצה הרחבה או הקבוצה המיוחדת וככל שצורכי תפקידו של דובר צה"ל מחייבים. נושא זה של קשר פרטני של

הדובר עם כתב מסוים או קבוצת כתבים לצורך ענין מסוים לא נכלל במסגרת השאלות שהופנו לבדיקת הועדה, ולכן לא נרחיב על כך. נסתפק בהערה כי הפרקטיקה הקיימת לפיה מתקיים לעיתים קשר אינדיבידואלי בין דובר לבין עיתונאי או עיתונאים מסוימים לצורך עניינים מסוימים מוכרת ומקובלת הן בתחום העיתונאות הצבאית והן בתחומי עיתונאות אחרים. עם זאת, גם בנוהג זה ישנה סטייה מעקרון השוויון, ולכן ראוי כי סטייה כזו תיעשה במשורה, ותעמוד בסטנדרטים של מדיניות דוברות עניינית, הוגנת וסבירה שתתן מענה אמיתי ומשכנע לטענה אפשרית בדבר הפלייה ויחס של העדפה משיקולים לא ענייניים.

ברוח קווים מנחים אלה, נראה לוועדה כי יש לפעול בדרך הבאה כדי להשיג את היעדים הראויים של דוברות צה"ל:

ראשית, להגדיר **אמות מידה פרסונליות-מקצועיות** לכתבים צבאיים אשר יבטיחו כי המשתתפים לקבוצה מקיימים תנאי-סף אישיים ומקצועיים מסוימים הנדרשים להגשמת תכלית קיומה של הקבוצה;

שנית, ובאופן מצטבר, במסגרת אמות מידה מוסדיות, יש מקום להעניק לכלי התקשורת השונים מעמד בבחירת הכתב הצבאי שייכלל מטעמם בקבוצה, וזאת בכפוף לכך שהוא מקיים את התנאים הפרסונליים של כשירות שנקבעו לגביו.

שלישית, בשל ההיקף המספרי המוגבל של הקבוצה, יהיה צורך לברור מספר מוגבל של אמצעי תקשורת, שיבחרו את נציגיהם בקבוצה; בחירת כלי התקשורת תיעשה בהתאם לקריטריונים כלליים רלבנטיים שייקבעו. הדעת נותנת כי קו מנחה בבחירה זו אמור להביא להכללתם של כלי תקשורת מובילים במדינה מבחינת היקף העיתונאות החדשותית והצבאית שהם מקיימים.

על רקע האמור, נבחן את הקריטריונים הראויים להכללת חברים בקבוצה המיוחדת.

20. קריטריונים להשתייכות לקבוצה המיוחדת

כאמור, מוצע כי תנאי להשתייכות כתב צבאי לקבוצה המיוחדת יתבסס על שילוב של קיום תנאים פרסונליים שיפורטו, מצד אחד, ובחירה של כלי התקשורת בו מועסק הכתב הצבאי, מצד שני, ובלבד שכלי התקשורת עונה להגדרה של "כלי תקשורת מוביל" כפי שתובא להלן. הגדרת "כלי תקשורת מוביל" תונחה על ידי הנחת המוצא כי הקבוצה המיוחדת תמנה כ-25 כתבים צבאיים, וכי כל "כלי תקשורת מוביל" ישלח נציג אחד מטעמו לקבוצה. "כלי תקשורת מוביל" יהיה רשאי למנות ממלא מקום קבוע או זמני לנציג שמונה מטעמו כחבר בקבוצה המיוחדת, וזאת למצבים שבהם נציג לא יוכל להשתתף בפעילות הקבוצה מסיבה כזו או אחרת. תנאי למינוי ממלא המקום הוא כי יעמוד בכל דרישות הכללים לצורך חברות בקבוצה.

מן הכלל אל הפרט:

(א) תנאים פרטוניים-אישיים ומקצועיים – החלים על כתב צבאי כתנאי לחברותו בקבוצה

המיוחדת

מוצע כי תנאי הסף האישיים והמקצועיים שיחולו על כתב צבאי כתנאי לחברותו בקבוצה המיוחדת יהיו כדלקמן, ויחולו במצטבר:

(1) כתיבה צבאית כעיסוק עיקרי

מוצע, כי תנאי לחברותו של כתב צבאי בקבוצה המיוחדת יהיה כי עיסוקו העיקרי הינו בעיתונאות צבאית. ידוע, כי ישנם עיתונאים רבים העוסקים בתחומי עיתונאות שונים, שכתובה צבאית נכללת בהם בהיקף כזה או אחר. לאור המגמה ליצור קבוצת איכות מקצועית מיוחדת, ראוי לכלול בה כתבים צבאיים מובהקים שזה מקצועם וזו שליחותם העיתונאית העיקרית.

יועזר בהקשר זה כי עלתה בפני הוועדה הצעה לפצל את הקבוצה המיוחדת לשתי קבוצות מישנה – האחת של כתבים צבאיים שעיקר עיסוקם בסיקור נושאים הקשורים לצבא, והשניה – של פרשנים צבאיים, וליצור אבחנה מסוימת ביניהן מבחינת טיב הפעילויות עם דובר צה"ל.

הוועדה שקלה הצעה זו והחליטה שלא לאמצה, וזאת בשל הקושי לאבחן לעיתים בין פונקציה של סיקור עיתונאי לפונקציה של פרשנות עיתונאית. הגבולות בין שני התחומים אינם חדים, והאבחנה ביניהם עלולה ליצור קושי ומתחים מיותרים. על יסוד האמור, יידרש על פי הכללים כי חבר הקבוצה יהיה כתב צבאי על פי מקצועו, כאשר הכתיבה הצבאית היא עיסוקו הבלעדי, או למיצער – עיסוקו העיקרי.

(2) ותק מינימלי בעיתונאות

כדי להבטיח רמה מקצועית נאותה של חבר בקבוצה המיוחדת, אין די בכך שאדם עוסק בעיתונות צבאית כעיסוק בלעדי או עיקרי. יש צורך להבטיח ולו רמת ידע ומומחיות בסיסיים בעיתונאות צבאית, או, למצער, בעיתונות כללית. לפיכך, מציעה הוועדה להעמיד כתנאי לחברות בקבוצה קיום ותק מינימלי של שנתיים לפחות בעיתונאות, תוך מתן עדיפות לעיתונאות בתחום הסיקור הבטחוני-צבאי, או תחום משיק לו כגון כתיבה בתחום המדיני, או בתחום המשטרה.

ראוי להעיר בהקשר זה כי הוועדה ממליצה על חיזוק מערכת ההדרכה והשתלמויות-תוכן לכתבים צבאיים בתחילת דרכם העיתונאית במסגרת מערך דובר צה"ל, כפי שיפורט להלן.

(3) סיווג בטחוני

אחת המטרות לקיומה של קבוצה מיוחדת המקיימת קשר עם דובר צה"ל היא לאפשר העברת מסרים וחומרים שונים בעלי סיווג בטחוני גבוה במסגרת יחסי אמון מיוחדים בין הצדדים. בהעדר סיווג בטחוני מתאים לחברי הקבוצה, קיים חשש ממשי כי חומרים, שאחרת היו מועברים לכתבים ומעשירים את הידע שלהם, לא יועברו אליהם מחשש כי יודלפו, או יפורסמו בניגוד לתנאים שהוצבו על ידי הדובר. במצב כזה, זרימת המידע לתקשורת תוגבל, ותכניו ויעדיו של הקשר בין דובר צה"ל לקבוצה עלולים להיפגע. לפיכך, סבורה הועדה כי ראוי לייחס משקל לצורך בסיווג בטחוני מתאים כתנאי לחברות כתב צבאי בקבוצה. עם זאת, הועדה אינה נוקטת עמדה בשאלה מהי רמת סיווג הבטחוני הנדרשת, ומשאירה זאת להחלטת הגורם המוסמך בצה"ל.

(4) התחייבות לעמוד בכללי בטחון מידע

מעבר לנושא הסיווג הבטחוני, קיימת מערכת כללים של בטחון מידע בצה"ל, החלה על כל מי שעוסק בחומרים ובמידע מסווג הכפוף לחובת אבטחה. מטרת בטחון המידע היא להבטיח כי חומרים בעלי רגישות בטחונית המצויים בידי התקשורת לא יזלגו לגורמים זרים עקב החזקתם הבלתי זהירה בידי הכתב. היבט זה מקבל משמעות מיוחדת בעידן הדיגיטלי שבו כתבים משתמשים באמצעי תקשורת כגון טלפון סלולרי ומחשב נייד, המעבירים מסרי תקשורת מסוגים שונים החשופים לפריצות ולמעקבים. כללי בטחון מידע נועדו להתוות את האמצעים הסבירים שעל מחזיק המידע המסווג לנקוט בהם כדי למנוע את זליגתו לגורמים בלתי מורשים. כדי שהקשר בין דובר צה"ל לקבוצה המיוחדת יהיה פתוח וחופשי ככל האפשר, מציעה הועדה לקבוע כי תנאי לחברות כתב צבאי בקבוצה יהיה מתן התחייבות לעמידה בכללי בטחון מידע כפי שייקבעו על ידי הגורם המוסמך בצה"ל. מוצע, כי ראש מחלקת בטחון מידע בצה"ל יגדיר לחברי הקבוצה מהם כללי בטחון המידע החלים עליהם, ויערוך תדריכים עימם לצורך הגברת מודעותם לנושא זה.

(5) התחייבות לשמירת סודיות

בצד התחייבות לשמור על כללי אבטחת מידע שעניינם שמירת מידע מפני זליגה שלא בכוונת מחזיק המידע, נדרשת התחייבות מצד חבר הקבוצה לשמור על סודיות המידע המועבר אליו כאשר הדבר נדרש על ידי דובר צה"ל. דרישה כזו עשויה להיות מוחלטת מבחינת הזמן, או יחסית לפרק זמן כזה או אחר בהתאם לנסיבות. מערכת יחסי האמון בין הדובר לחברי הקבוצה מחייבת קיומה של הבנה כי במקום שנדרשת סודיות משיקולים ענייניים, ובמקום שנדרשים מניעה או עיכוב פרסום מטעמים כאלה ואחרים

— דרישות אלה תכובדנה על ידי חברי הקבוצה. כיבוד זה חיוני לכינונה של מערכת יחסי אמון בין חברי הקבוצה לבין הדובר, ולשימורה. לכן, אך סביר לחייב חבר קבוצה לתת התחייבות לשמירת סודיות, אשר מצידה תאפשר לדובר צה"ל להזרים מידע רגיש לקבוצה בלא חשש לפגיעה. (השווה **החלטת היועץ המשפטי לממשלה בפרשת הרפז, (פסקאות 283 עד 286, 334)** בו הובעה העמדה כי, חרף האמון הקיים בכתבים הצבאיים שיכבדו מגבלות פרסום של חומר סודי המועבר אליהם, נדרשת הסדרה של כללי שמירת סוד במגעים של הצבא עם התקשורת).

(6) החזקת תעודה מטעם לשכת העיתונות הממשלתית

תעודות מטעם לשכת העיתונות הממשלתית ניתנות לאזרחים ותושבים ישראליים העוסקים בתחום החדשות באמצעי תקשורת ישראליים. הן ניתנות בכפוף לקיום תנאים מסוימים, כדי להקל על עבודתם של העוסקים בתחום החדשות במקצועות התקשורת השונים ונדרשים להגיע למקומות שונים ולמוקדי אירועים לצורכי עבודתם בתחום החדשות (סעיף 3(ח) לכללים למתן תעודות מטעם לשכת העיתונות הממשלתית לאזרחים ותושבים ישראליים העוסקים במקצועות התקשורת באמצעי תקשורת ישראלי, **חש"ט-2018**). (להלן – **תעודות לע"מ**). מוצע, כי חבר בקבוצה המיוחדת יהיה בעל תעודת לע"מ. עמידה בתנאים לקבלת תעודת לע"מ מבהירה את רצינות תפקידו של הכתב בתחום החדשות – תנאים הרלבנטיים גם לעניינו.

(7) התחייבות לכבד את תקנון האתיקה המקצועית של העיתונות שהוצא בידי מועצת

העיתונות בישראל

תקנון האתיקה המקצועית של העיתונות שהוצא בידי מועצת העיתונות בישראל מגדיר את כללי האתיקה העיקריים הנוגעים להתנהגות עיתונאי במקצועו. לכללים אלה נודעת חשיבות כללית בעבודה העיתונאית בכלל, וחשיבות קונקרטית במערכת היחסים שבין דובר צה"ל לחברי הקבוצה המיוחדת. למחויבות כללית האתיקה ישנה משמעות לצורך הגברת האמון בין דובר צה"ל לחברי הקבוצה, וכן ליחסים שבין הכתבים הצבאיים לבין הציבור הרחב. חלק מכללי האתיקה שבתקנון עשויים להיות רלבנטיים ישירות לקשר שבין הכתבים לדובר צה"ל.

לאור כל אלה, מציעה הועדה כי חבר הקבוצה יתחייב לכבד את תקנון האתיקה המקצועית ולפעול לאורו.

(8) התחייבות הכתב הצבאי להשתתף במרבית פעילויות הקבוצה המיוחדת

החברות בקבוצה המיוחדת היא יתרון הנתון לכתב הצבאי ולאמצעי התקשורת בו הוא מועסק. בשל ההגבלה המספרית החלה על הקבוצה, הערך המקצועי המוסף הנלווה להשתייכות אליה ניתן למתי-מעט. לפיכך, מצופה מחבר הקבוצה שימצה את היתרונות שההשתייכות לקבוצה מקנה לו, ואם הוא נמנע מכך, מוצדק כי יפנה את מקומו לאחר הממתין בפתח לתורו. לאור שיקול זה, מציעה הועדה כי חבר הקבוצה יתחייב להשתתף לכל הפחות **בשני שלישים** של פעילות הקבוצה. ככל שחבר לא יעמוד בהתחייבות זו, ובהעדר טעמים מיוחדים, הוא יידרש לפנות את מקומו לכתב צבאי אחר מטעם אמצעי התקשורת שיכנס כחבר קבוצה במקומו.

עד כאן לפירוט **התנאים הפרסונליים** שיחולו על כתב צבאי כתנאי לחברותו בקבוצה המיוחדת.

ומכאן – **לתנאים המוסדיים** הנוגעים למעורבות אמצעי התקשורת השונים בקביעת הרכב הקבוצה.

(ב) תנאים מוסדיים החלים על אמצעי התקשורת

לצורך השתייכות לקבוצה המיוחדת, יידרש, בנוסף לקיום התנאים הפרסונליים על ידי הכתב, גם קיום במצטבר של "**תנאים מוסדיים**" שעניינם קביעת הרכב הקבוצה בדרך של בחירת נציג אחד מטעם כל אמצעי תקשורת שיענה על תנאים אלה.

בשל ההגבלה המספרית על חברי הקבוצה (כ-25 חברים), לא כל אמצעי התקשורת הפועלים בישראל יוכלו לשלוח כתב צבאי נציג מטעמם בקבוצה. נדרשת, אפוא, הגדרה אובייקטיבית, הבוררת מי מבין אמצעי התקשורת יכלול בין אלה שישלחו את נציגיהם לקבוצה. בהגדרה זו יש לשים דגש על אמצעי התקשורת המובילים בישראל, אשר התמקדותם בתחום החדשות היא המקיפה והבולטת ביותר, וחשיפתם לכלל הציבור הישראלי בנושאי החדשות היא הרחבה ביותר.

מוצע, כי כל "**אמצעי תקשורת מוביל**" – כפי שיוגדר להלן – יהיה רשאי לשלוח נציג אחד מטעמו לקבוצה, ובלבד שהוא כתב צבאי העומד בתנאים הפרסונליים שפורטו לעיל. שילוב זה של תנאים פרסונליים ומוסדיים במצטבר מבטיח, מצד אחד, את כישוריו והתאמתו האישית של הכתב, ומצד שני מקנה לאמצעי התקשורת אוטונומיה מקצועית ומינהלית בבחירת הכתב מטעמו. הועדה סבורה כי במקום ש"**באמצעי תקשורת מוביל**" פועלים יותר מכתב צבאי אחד העומד בתנאים הפרסונליים, ראוי כי במסגרת הפעלת שיקול הדעת של אמצעי התקשורת, יינתן משקל ראוי לוחק המצטבר של הכתב הצבאי בכתיבה צבאית, וזאת אף מעבר לדרישת המינימום לוחק עיתונאי במסגרת התנאים הפרסונליים. כן נראה לועדה כי עשוי להיות יתרון

בקיום רוטציה בין כתבים צבאיים באותו כלי תקשורת, אשר תאפשר הרחבת מעגל הכתבים שייחשפו ליתרונות ההשתייכות לקבוצה ולערכי הידע וההבנה המקצועית שהיא מקנה.

(ג) הגדרת "אמצעי תקשורת מוביל"

בהגדרת "אמצעי תקשורת מוביל" הכוונה לכלול כ-25 כלי תקשורת הפועלים בישראל ומכוונים בעיקר לקהל ישראלי, שעיסוקם בפעילות חדשותית היא מרכזית מבחינת היקף ואפקטיביות ביחס לכלי תקשורת אחרים. נטיית הצמצום בהגדרה בלתי נמנעת לאור היקפה המוגבל של הקבוצה, העומד על כ-25 חברים.

מוצע להגדיר "אמצעי תקשורת מוביל" כאמצעי הכולל את המרכיבים הבאים במצטבר:

(1) **סוג אמצעי תקשורת** – עיתון מודפס, אמצעי תקשורת מקוון המפיץ מידע בכתב או

באופן משודר ומוכר בידי לע"מ, שידורי טלוויזיה ושידורי רדיו; אמצעי תקשורת בעל

מספר ענפי מדיה עשוי להיחשב לצורך הענין למספר אמצעי תקשורת בהתאם לטיב

המדיה בה מדובר – עיתונות כתובה, טלוויזיה, רדיו וכיו"ב, ובלבד שכל ענף כזה מנהל

מערכת חדשותית נפרדת; וכל זאת, גם אם אמצעי התקשורת מאוגד כאישיות משפטית

אחת הכוללת את סוגי המדיה השונים, כאמור;

(2) **יומי** – אמצעי תקשורת היוצא לאור ומפרסם ידיעות חדשותיות באופן יומי;

(3) **כתיבה צבאית** – אמצעי התקשורת מעסיק דרך קבע כתב צבאי אחד לפחות שעיקר

עיסוקו בכתיבה צבאית;

(4) **ארצי** – אמצעי התקשורת נושא אופי גיאוגרפי כלל ארצי, ופונה לציבור במדינה כולה,

זאת בהבדל מאמצעי תקשורת מקומי או אזורי;

(5) **מערכת חדשות ייעודית, קבוצה ופעילה** – אמצעי תקשורת שפועלת בו מערכת חדשות

כאמור, שמספר העיתונאים בעלי תעודות לע"מ המועסקים בו במשרה מלאה או חלקית

הוא בהיקף ניכר. "היקף ניכר" לענין זה הוא – אחד מאמצעי התקשורת בישראל

המפעילים מערכת חדשות שמועסקים בה מספר העיתונאים בעלי תעודת לע"מ הרב

ביותר ביחס לכלל אמצעי התקשורת הפועלים במדינה;

(6) **מיקום אמצעי התקשורת ועיקר תפוצתו הם בישראל**

מקום פעילותו של אמצעי התקשורת ומשרדיו בישראל, ועיקר פעילותו מופנה לציבור

בישראל. עיקר פעילותה של הקבוצה המיוחדת מתמקד בנושאים שהם ייחודיים לציבור

הישראלי, ומכאן הדרישה כי אמצעי התקשורת שישלח כתב צבאי לקבוצה יהיה,

בעיקרו, ישראלי. זה אינו מוציא מהכלל אמצעי תקשורת הפועל בישראל ופונה

במשולב הן לקהל הישראלי והן לציבור הבינלאומי, ובלבד שעיקר פעילותו של אמצעי

התקשורת מכוונת לקהל בישראל.

הועדה היתה ערה לחשיבותם הרבה של אמצעי תקשורת הפועלים מתוך ישראל אך מיועדים בעיקרם לקהל הבינלאומי, להבדיל מהקהל הישראלי. אולם נוכח האופי ומטרות פעילותה של הקבוצה המיוחדת, הממוקדים במציאות הישראלית ופונים במיוחד לציבור בישראל, לא ראינו לנכון להרחיב את החברות בקבוצה גם לכלי תקשורת בעלי אופי בינלאומי שאינם פונים לקהל ישראלי. עם זאת, הועדה סבורה כי יש לשכלל את טיב הקשר בין דובר צה"ל לכלי התקשורת הבינלאומיים, גם אם לא במסגרת הקבוצה המיוחדת, ולכך נתייחס בהמשך.

21. הבהרות

למען הסר ספק, ראוי להבהיר כי הועדה נמנעה במכוון מקביעת אבחנות כלשהן בין אמצעי תקשורת בעניינים הבאים:

אין מקום לאבחנה כלשהי בין כלי תקשורת על בסיס השפה בה משתמש אמצעי התקשורת – עברית, אנגלית, ערבית, צרפתית, רוסית, וכיו"ב.

כמו כן, אין מקום להבחין בין אמצעי תקשורת שנושאי התייחסותו הם כלליים, לבין אלה המתמקדים בתחומים מקצועיים מסוימים (כלכלה, בטחון, תרבות, וכיו"ב);

אין מקום להבחין בין אמצעי תקשורת הפונים לכלל הציבור, לבין אלה הפונים לקהל יעד מסוים בציבור (חרדי, ערבי, וכיו"ב), למעט אמצעי תקשורת בעל אופי מקומי או אזורי. הועדה סבורה כי העובדה שכלי תקשורת בעל אופי ארצי פונה בעיקר לקהל יעד חברתי מסוים אינה צריכה למנוע בעדו מלהיכלל בקבוצה, כל עוד הוא ממלא אתר כל התנאים האובייקטיביים – הפרסונליים והמוסדיים הנדרשים.

כן לא נעשתה כל אבחנה בין עיתונות כתובה, לבין עיתונות משודרת או מצולמת או עיתונות מקוונת.

הועדה נתנה דעתה לשאלה האם ראוי לכלול בעלי "בלוג" אינטרנטי העוסק בענייני בטחון וצבא במסגרת הקבוצה המיוחדת. לאחר בחינת השאלה היא הגיעה למסקנה כי בנסיבות המצב הקיים אין לכך מקום, וזאת מהטעם העיקרי הבא: מאחר שההיקף המספרי של הקבוצה הוא בהכרח קטן, ומאחר שכיום "בלוגר" הוא בדרך כלל מפעל של אדם אחד או מספר יחידים, אין מגוון ממתן עדיפות בעת זו לאמצעי התקשורת הממוסדים המובילים בישראל. הנחה זו כפופה לאפשרות שינוי בעתיד, למשל אם יקום "בלוג" מוביל בענייני כתיבה צבאית-חדשותית ברמה ובאפקטיביות כזו שישפיעו השפעה ניכרת על שוק התקשורת החדשותי בישראל. כיום זה אינו המצב, ולכן אפשרות כזו לא נכללה בין התנאים שפורטו.

הועדה מציעה עוד כי הגדרת "אמצעי תקשורת מוביל" לצורך התנאים המוסדיים כמפורט לעיל תוכל לעמוד לעיון מחודש בידי דובר צה"ל בחלוף מספר שנים, כדי לעדכנה

ולשכללה במידת הצורך על פי ההתפתחויות והשינויים העשויים להתרחש בשוק התקשורת הדינמי במהלך הזמן, והכל כדי להגשים את יעדי הקשר בין דובר צה"ל לקבוצה המיוחדת.

22. סמכויות דובר צה"ל וחריגים

דובר צה"ל כרשות המוסמכת יאשר את הרכב הקבוצה המיוחדת על פי התנאים הפרסונליים והמוסדיים שפורטו לעיל. ככל שיחול שינוי בכשירותו של חבר הקבוצה מאחר שחדל להתקיים בעניינו תנאי מהתנאים הפרסונליים או המוסדיים, תחדל חברותו בקבוצה ויבחר אחר תחתיו. עם זאת, אין לשלול אפשרות כי דובר צה"ל יעשה שימוש בשיקול דעתו ויאשר המשך חברותו של כתב צבאי בקבוצה גם אם לא מתמלאים לגביו מכלול התנאים במלואם, אך זאת רק במצבים חריגים ומנימוקים מיוחדים שיצדיקו זאת. עוד מוצע להכיר בסמכות שיקול הדעת של דובר צה"ל לקבוע כי כתב פלוני, הנמנה על הקבוצה, לא ימשיך להיות חבר בה, וזאת בנסיבות מיוחדות בהן הוא לא עמד בהתחייבויות שקיבל על עצמו, או שהמשך חברותו פוגעת במטרות שלשמן פועלת הקבוצה, או מנימוקים מיוחדים אחרים שיירשמו. הפרה של כלל אתיקה מקצועית של העיתונות עשויה להצדיק הדחה רק ככל שהיא נוגעת למערכת היחסים שבין הכתב הצבאי לבין דובר צה"ל והקבוצה המיוחדת.

עוד מציעה הועדה, כי תוכר סמכות שבשיקול דעת לדובר צה"ל לצרף לקבוצה המיוחדת מלכתחילה כתב או כתבים צבאיים אף שאינם עומדים בהכרח במלוא הנתונים הנדרשים, וזאת אם מתקיימות נסיבות חריגות, ומקום שיש לדבר חשיבות מיוחדת והצדקה עניינית שאינה מוטלת בספק. צירוף כזה יכול שיתקיים דרך קבע, או לצורך מסוים, וכן על דרך רוטציה אם הדבר מתאים בנסיבות הענין. למשל, דובר צה"ל יוכל להפעיל את שיקול דעתו לצרף לקבוצה בנסיבות מתאימות נציג מעיתונות קהילתית (חרדי, ערבי) או מעיתונות המתמקדת בנושא מסוים (כלכלי, מדיני) או "בלוגר" אינטרנטי, אף אם אינם עונים לכל התנאים, כדי לאפשר חשיפה של קהילות יעד שונות המיוצגות על ידי כתבים אלה, לסיקור עיתונאי-צבאי ברמה גבוהה. אין להוציא מכלל אפשרות כי ניתן, בנסיבות מתאימות, בין דרך קבע ובין לצורך ענין מסוים, לצרף לקבוצה גם כתב זר הקשור לאמצעי תקשורת בינלאומי, המסקר את ענייני ישראל וצה"ל במישור הבינלאומי. ככל שהדבר ייעשה, עשוי להיות בכך מענה לטענות קשות של הפלייה המושמעות מפי נציגי העיתונות הזרה הפועלים בישראל.

סמכויות אלה של הדובר אמורות להיות מופעלות במשורה ובמצבים קיצוניים בלבד, והכל לצורך הגשמת יעדיה של הקבוצה.

הליכים

23. דרך הגשת הבקשות

בקשות להיכלל בקבוצה תוגשנה לדובר צה"ל על ידי אמצעי תקשורת מוביל המבקש לשלוח לקבוצה נציג מטעמו. הבקשה תוגש באמצעות טופס שיוכן על ידי דובר צה"ל, ואשר יכלול פרטים שונים למילוי בהתאם לתנאי הסף (הפרסונליים והמוסדיים) הנדרשים מכתב צבאי ומאמצעי התקשורת.

דובר צה"ל יבדוק את פרטי הבקשה, וככל שהם עונים לתנאים המוקדמים, יאשר את חברותו של הכתב בקבוצה; ככל שהפרטים מצביעים על כך שתנאי מן התנאים אינו מתקיים, ידחה הדובר את הבקשה, בכפוף לשיקול הדעת הנתון לו לגבי מצבים חריגים, כמפורט לעיל. הדובר יקבע את פרטי הליכי הגשת הבקשות וההחלטות בהן מבחינת לוחות זמנים ושאר העניינים הנדרשים להפעלת מנגנון קביעת הרכב הקבוצה.

24. ועדת השגה

מוצע להקים ועדת השגה אשר בסמכותה יהיה לדון בהשגות כתבים צבאיים ואמצעי תקשורת על החלטות דובר צה"ל הקשורות בחברות בקבוצה המיוחדת, ובכלל זה בענייני קבלה, דחייה, או הדחה מהקבוצה.

הועדה תימנה שלושה חברים:

(1) שופט בדימוס – יו"ר הועדה;

(2) קצין צבא בכיר בדימוס – חבר;

(3) נציג התקשורת – חבר.

הועדה תמונה בידי הרמטכ"ל, והיא תקבע את סדרי עבודתה.

הליך ההשגה בפני הועדה יאפשר את מיצוי ההליכים במישור המינהלי טרם פנייה לערכאות.

עד כאן בעניינה של הקבוצה המיוחדת, והתנאים להשתייכות אליה.

שונות

הועדה רואה לנכון להתייחס למספר עניינים נוספים כמפורט להלן:

25. כתבים של כלי תקשורת בינלאומיים

התנאים להשתייכות לקבוצה המיוחדת מוציאים מתחומם עיתונות בינלאומית הפועלת מישראל אך מופנית לעולם הרחב ואת הכתבים הזרים הפועלים מתוך ישראל ומסקרים את עניינם של ישראל וצה"ל במישור הבינלאומי.

לא ניתן לחלוק על חשיבותה של העיתונות הבינלאומית המסקרת את ישראל וצבאה, ואת פניה של ישראל המשתקפות בעולם דרך דיווחים אלה.

בצד חשיבותה של התקשורת הבינלאומית כאמור, עלו בפני הועדה טענות קשות בדבר טיב הקשר של דובר צה"ל עם הכתבים הזרים, והדברים מעוררים למחשבה, ומצריכים תשומת לב ונכונות לשינוי אפשרי. מטענות הכתבים הזרים עולה כי המענה הניתן להם במסגרת ענף התקשורת הבינלאומית במערך דובר צה"ל הוא חלקי, ואינו כולל ערך מוסף כלשהו בדומה לזה הניתן כיום לכתבי הקבוצה המיוחדת. מעבר לכך, כאשר מופצת ידיעה על ידי דובר צה"ל, הכתבים הישראליים מקבלים אותה ראשונה, והכתבים הזרים מקבלים אותה על פי רוב רק לאחר שהיא פורסמה כבר ברשתות התקשורת השונות. מידת התסכול של הכתבים הזרים מגיעה כדי כך, שאחד מהם התבטא בלשון – "אנחנו כתבים סוג ב' ו-ג' בישראל". טענות אלה מצדיקות בחינה כיצד ניתן לשפר את הקשר עם העיתונות הזרה נוכח חשיבות הקשר עימה, שעליה אין צורך להרבות מילים.

בהבהרות שקיבלנו מדובר צה"ל נאמר לנו כי, אף שקיימים הבדלים ענייניים מסוימים בין תכני המידע המועברים לכתבים הישראליים לעומת הכתבים הזרים, ייעשה מאמץ לפעול לשיפור הקשר בנושא זה, ויבוטלו במידת האפשר פערי הזמנים בהעברת הודעות דובר צה"ל בין הכתבים הישראליים לכתבים הזרים. כן ראוי, ככל שהדבר אפשרי, לשתף מידי פעם כתבים זרים בפעילויות – תוכן של דובר צה"ל וזאת מעבר למידע שוטף המועבר אליהם דרך קבע.

אין צריך להדגיש את חשיבות הקשר והזיקה של דובר צה"ל לעיתונות הזרה בקווי הקשר האפשריים, שהרי אחד היעדים החשובים של דוברות צה"ל הוא להביא את דבר הצבא הישראלי לעולם הרחב, בין בימי רגיעה ובין בעיתות חירום ומלחמה ואכן, **הוראות פיקוד עליון 2.0203** מחייבות את דובר צה"ל לדווח על הנעשה בצה"ל לא רק לציבור בארץ אלא גם לציבור בחו"ל. חשוב לאמץ גישה "בונה אמון" בין דובר צה"ל לכתבים הזרים ולאפשר להם, כדברי אחת העיתונאיות הזרות הבולטות, **"להכיר את הפנים האנושיות של הצבא"**, וליצור הזדמנויות למפגשים פנים אל פנים בין עיתונאים זרים לגורמים בכירים בצבא. זהו פן חשוב לא רק בתחום התקשורת אלא גם במישור הדיפלומטיה הציבורית הישראלית, ומוצדק לתת לענין זה משקל ראוי (**לפיד**, שם, עמ' 79), ולהבטיח לכתבים הזרים מקום של כבוד ויחס הולם במסגרת דובר צה"ל.

26. תכניות הכשרה לכתבים צבאיים בתחילת דרכם

במהלך שמיעת עדויות הדוברים בפני הועדה, עלתה טענה חוזרת לפיה קיים פער משמעותי ברמת הידע, והמומחיות והניסיון בעיתונאות צבאית בתוך קבוצת הכתבים המסקרים ענייני צבא ואף בקבוצה המיוחדת המורכבת כיום מכתבי תא הכתבים הצבאיים. פער זה נובע בעיקר מההבדלים ברמת הותק והניסיון שצברו כתבים שונים, לפי הענין. בהקשר לכך גם נטען,

כי פער זה פוגע ברמת הכתיבה הצבאית וביכולת להפיק תועלת מקשר רצוף עם דובר צה"ל, וממילא נפגע האינטרס הציבורי ליהנות מכתיבה צבאית ברמה הגבוהה ביותר.

הועדה מייחסת משקל רב לטענות אלה, ומציעה כי, ללא קשר הכרחי לסוגיית הקבוצה המיוחדת, דובר צה"ל ישקול אפשרות להקים מערך הכשרה מקצועית לכתבים צבאיים בתחילת דרכם כדי להעשיר את ידיעותיהם והבנתם במערכות הצבא ולהקל עליהם את ההשתלבות במקצוע. הכשרה כזו יכולה להתבטא בהשתלמויות-עומק וימי עיון, סיורים במתקנים צבאיים, תדרוכים ומפגשים עם בכירי צה"ל והיא עשויה לתרום ליצירת עתודה רצינית של דור חדש של כתבים צבאיים שיפתח וישכלל את העיתונאות הצבאית. פעילות הכשרה כזו עשויה לתרום גם להקטנת הפערים המצויים כיום בתוך קבוצת הכתבים המסקרים ענייני צבא, ולהעלות את רמת הסיקור והפרשנות העיתונאיים בנושאים הצבאיים, ולהגשים ביתר הצלחה את תכליות פעולתו של דובר צה"ל.

יועזר בהקשר זה, כי **בתקנון האתיקה המקצועית של העיתונות** ישנה התייחסות ישירה לצורך בהכשרה מקצועית ואתית של עיתונאים המסקרים את החזית והעורף בעת מלחמה (**סעיף 26 לתקנון האתיקה של העיתונות**) הועדה מציעה לאמץ רעיון זה, ואף להרחיבו לתקופות של רגיעה, ולהתמקד, בין היתר, בהכשרת כתבים צבאיים בתחילת דרכם כדי להקל ולהאיץ את השתלבותם במקצוע.

27. הסדרים מיוחדים בזמן מלחמה

הועדה נתנה את דעתה לאפשרות כי בשעת מלחמה עשויים להידרש הסדרים מיוחדים בתחומים הנוגעים לקשר שבין דובר צה"ל לכלל הכתבים המסקרים ענייני צבא בצד הקבוצה המיוחדת. מבריקה שנעשתה על ידה, ומדברים שהעלו גורמים שונים שהופיעו בפני הועדה, ובכללם דובר צה"ל עצמו, עולה כי, על פני הדברים, לא נדרשים הסדרים מיוחדים לענין קשר זה בעת מבצעים צבאיים או מלחמה, החורגים מההסדר הקבוע בעת רגיעה. לאור זאת, הנחת הועדה היא כי לא נדרשות המלצות מיוחדות לעת חירום ומלחמה; בכל מקרה, חזקה על דובר צה"ל כי ככל שיידרשו שינויים מסוימים, פרי צרכים בשטח, הוא יפעל לביצוע ההתאמות הנדרשות כדי לתת להם מענה.

ראוי להזכיר בהקשר זה את **דו"ח הועדה לקביעת כללי האתיקה לעיתונות בימי מלחמה** מיום 18.4.07 שנערך בעקבות מלחמת לבנון השנייה והוגש למועצת העיתונות. בהמלצותיה קבעה אותה ועדה בראשות **השופטת (בדימוס) דליה דורנר** כי, בצד ההגנה על עיתונות חופשית גם בעת לחימה, על התקשורת לשאת באחריות עיתונאית מוגברת בעיתות חירום ועימות צבאי, ובכלל זה – נדרשת הקפדה מיוחדת ושיתוף פעולה עם הנחיות הצנזורה, ושמירה קפדנית על בטחון מידע. כן הודגש הצורך להימנע ממסירת מידע לא בדוק לציבור, מעיוות תמונת

המציאות, ומפרשנות תקשורתית המשפיעה בצורה שלילית על הציבור; עוד הודגש הצורך לשמור כבוד האדם ופרטיותו בצילומים מזירות עימות.

28. תיאום בין דובר צה"ל ורשויות מוסמכות אחרות

לצורך הפעלתה התקינה של מערכת הקשר בין צה"ל לתקשורת בענייני צבא ובטחון נדרש שיתוף פעולה ותיאום הדוק בין דובר צה"ל, הצנזורית הראשית, ומחלקת בטחון מידע בצה"ל. עמדה על כך ועדת וינוגרד בדו"ח שהגישה בענין מלחמת לבנון השנייה (עמ' 474, סעיף 215). לשיתוף פעולה זה ישנה השלכה ישירה גם על דרך פעולתו של דובר צה"ל עם כלל הכתבים המסקרים ענייני צבא, ועם הכתבים הצבאיים החברים בקבוצה המיוחדת.

לאחרונה נמסר לנו כי נערך בצה"ל נוהל פנימי מחייב להסדרת הפעילות ושיתוף הפעולה בין מערך דובר צה"ל, מערך בטחון המידע והצנזורה הצבאית. מטרת הנוהל היא להסדיר את היבטי בטחון המידע והצנזורה הצבאית בעבודת מערך דובר צה"ל, והוא כולל, בין היתר, הוראות בענין שילוב בטחון המידע והצנזורה בעבודת הדובר, מתן הנחיות בטחון למפגש עם עיתונאי, תדריך בטחוני לגורם הצבאי טרם מפגש עם עיתונאי, בקרה ואכיפה בטחונית, ועוד.

29. סוף דבר

הועדה התבקשה להציע לדובר צה"ל אמות מידה שעל פיהן הוא יתן מענה לאמצעי התקשורת והכתבים המסקרים ענייני צבא. הועדה כתנה את הסוגיות השונות הקשורות בנושא זה, וזו תמצית עמדתה:

(1) התכלית שביטוד תפקידיו וסמכויותיו של דובר צה"ל הינה לקשר בין הצבא לבין הציבור הרחב באמצעות התקשורת, על דרך הסיקור והפרשנות של העיתונות הצבאית, ולהביא מידע אודות הצבא לאזרחי המדינה;

(2) מיעד זה נגזר תפקידו של דובר צה"ל לקיים קשר הדוק עם התקשורת הישראלית והתקשורת הזרה, המסקרת ומפרשות את פעולות הצבא ומערכותיו;

(3) במסגרת קשר זה, מקיים דובר צה"ל מערכת דיווח שוטפת לכלל אמצעי התקשורת במדינה, בין ביוזמתו ובין על דרך מתן תשובות והסברים לפניות יוזמות שמופנות אליו על ידי אמצעי התקשורת. הקשר בין דובר צה"ל לכלל אמצעי התקשורת מתקיים באמצעות ענפים ומדורים שונים במערך דובר צה"ל על פי סוגי המדיה בהם מדובר, ועל פי השתייכות כתבים צבאיים מסוימים לתא הכתבים הצבאיים, על פי העניין.

(4) לאורך שנים רבות מקיים דובר צה"ל קשר מקצועי מיוחד עם קבוצת כתבים צבאיים, הנימנים כולם על "תא הכתבים הצבאיים". מטרת קשר זה לאפשר השקעת עומק בקבוצה

בעלת מומחיות מקצועית מיוחדת בענייני צבא בדרך של ייזום מערך פעילויות מיוחד על ידי דובר צה"ל על בסיס מערכת אמן ומחויבות לסדירות ואבטחת מידע על פי הנדרש. תכליתו של קשר זה למצות את הרמה המקצועית של העיתונות הצבאית ולקדם בכך את אינטרס הציבור הרחב לקבל למידע רחב ועשיר ופרשנות על פעולות הצבא ומערכותיו.

(5) הפרקטיקה האמורה מעלה שתי שאלות הקשורות זו בזו: האחת – האם קיום קשר מקצועי מיוחד בין דובר צה"ל לקבוצה מיוחדת של כתבים צבאיים עולה בקנה אחד עם תובת השוויון מן הדין החלה על דובר צה"ל ביחסו לכלל אמצעי התקשורת; השניה – ככל שקשר מיוחד כזה מתיישב עם הדין, האם המצב הקיים, לפיו הרכב הקבוצה המיוחדת נקבע על פי השתייכות ארגונית של כתב צבאי לתא הכתבים הצבאיים, עומד במבחן הדין;

(6) מסקנות הועדה הינן, ראשית, כי קיומו של קשר מקצועי מיוחד של דובר צה"ל עם קבוצה מיוחדת עומד, בסיבות הענין, במבחן הדין. זאת, בשל התכליות העומדות בבסיס סמכויותיו של דובר צה"ל, ונוכח האינטרס הציבורי בקיומה של עיתונות צבאית ברמה הגבוהה ביותר. שנית, קביעת הרכבה של הקבוצה המיוחדת על פי מבחן טכני של השתייכות כתב צבאי לתא הכתבים הצבאיים אינה עומדת במבחן הדין בשל העדר אמות מידה ענייניות כלשהן הנדרשות לצורך קביעת השתייכות כזאת.

(7) פועל יוצא מהאמור לעיל הוא, כי ניתן וראוי לקיים קבוצה מיוחדת של כתבים צבאיים שתקיים קשר מקצועי בעל תכנים מיוחדים עם דובר צה"ל. אולם הרכב הקבוצה צריך להיות מנותק מתא הכתבים הצבאיים ולהיקבע על בסיס אמות מידה אובייקטיביות, רלבנטיות, וכלליות ללא תיוג מראש של אמצעי תקשורת מסוים או כתב צבאי מסוים.

(8) מטעמים מהותיים, לוגיסטיים, ומטעמי בטחון מידע, גודל הקבוצה יעמוד על כ-25 איש. (9) הועדה מציעה מערכת של אמות מידה על פיהן ייקבע הרכב הקבוצה המיוחדת. אמות מידה אלה בנויות משילוב מצטבר של תנאים פרסונליים – אישיים ומקצועיים שעל הכתב הצבאי לקיים, ועל תנאים מוסדיים, המגדירים מהם אמצעי התקשורת, שיעמדו על כ-25 במספר, אשר יבחרו את נציגיהם לקבוצה המיוחדת, בכפוף לכך שהם עתים לתנאים הפרסונליים שנקבעו.

נוסח הקריטריונים להשתייכות כתב צבאי לקבוצה המיוחדת מצורף לדו"ח זה ומסומן נספח "ה".

(10) הועדה ממליצה להכיר בסמכות דובר צה"ל לחרוג מתנאי הכשירות המוצעים לצורך חברות בקבוצה במצבים חריגים ומטעמים מיוחדים, וכן להפעיל סמכות הרחקה מהקבוצה במקרים מתאימים, והכל בכפוף לנימוקים מיוחדים.

(11) הועדה ממליצה על צעדים שמטרתם שיפור הקשר של דובר צה"ל עם הכתבים הזרים הפועלים בישראל, וכן ביחס לכתבים צבאיים ישראלים בתחילת דרכם העיתונאית.

הועדה מביעה את תקוותה כי המלצותיה יתרמו לחיזוק ולהעמקת הקשר הקיים בין דובר צה"ל לתקשורת הישראלית, ולעיצוב תבניות עבודה של הדוכרות הצה"לית על בסיס אמות מידה אובייקטיביות והוגנות. בכך יקודם אינטרס ציבורי חיוני להעניק לציבור הרחב עיתונות צבאית ברמה ובעומק ראויים, אינטרס שקשה להגזים בחשיבותו בחברה הנתונה לאורך שנים לאיום בטחוני מתמיד.

נספח א – כתב מינוי של הוועדה

המטה	הכללי
אגף	המבצעים
חטיבת דובר צה"ל	247
לשכת דובר צה"ל	
טל':	03-5690922
	כללי
	02425-01-4475
כ"ה	באלול
05	בספטמבר
	תשע"ח
	2018

לכבוד:

השופטת (בדימוס) איילה פרוקצ'יה
אלוף (במיל') יוסי ביידץ
מר דן מרגלית
ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר
מר עופר הראל

הנדון: כתב מינוי - ועדה מייעצת לדובר צה"ל בנושא הממשק עם כתבים המסקרים ענייני צבא

1. הריני מתכבד למנותכם כחברים בוועדה המייעצת לדובר צה"ל בנושא ממשקי העבודה של חטיבת דובר צה"ל עם כתבים המסקרים ענייני צבא.
2. בראש הוועדה תעמוד כבוד השופטת (בדימוס) איילה פרוקצ'יה.
3. הוועדה מתבקשת לגבש אמות מידה לקביעת התנאים שעל פיהם יתן דובר צה"ל מענה לאמצעי התקשורת והכתבים המסקרים ענייני צבא.
4. הוועדה רשאית, ככל שתראה בכך צורך, להמליץ בכל נושא אחר הקשור באמות המידה הנזכרות לעיל, ככל הדבר דרוש להסדרת העניין.
5. הוועדה מוסמכת להזמין לשיבותיה כל אדם או נציג גורם כלשהו, אם מצאה כי יש בדימונו כדי לסייע בעבודתה.
6. הוועדה תגיש את המלצותיה עד ליום 5.3.2019.
7. אני מודה לכם על נכונותכם לשמש כחברי ועדה ולסייע בהסדרת נושא חשוב זה.

בברכה,

רונן מנליס, תא"ל
דובר צה"ל

לישראל	ההגנה	צבא
צה"ל	דובר	חטיבת
צה"ל	דובר	לשכת
המידע	חופש	תא
03-5698367/6365		טל':
תשע"ט	טבת	י"ז
2018	דצמבר	25

לכבוד:
מר משה שלונסקי

הנדון: כתב מינוי – חבר בוועדה המייעצת לדובר צה"ל בנושא הממשק עם כתבים המסקרים ענייני צבא

1. אני מתכבד למנותך כחבר בוועדה המייעצת לדובר צה"ל בנושא ממשקי העבודה של חטיבת דובר צה"ל עם כתבים המסקרים ענייני צבא.
2. בראש הוועדה עומדת כבוד השופטת (בדימוס) איילה פרוקצ'יה, וחברים בה, מלבדך, אלוף (מיל') יוסי בידץ, די"ר תהילה שוורץ אלטשולר ומר עופר הראל.
3. מרכז הוועדה יעביר לעיוןך חומרי רקע הרלוונטיים לעבודת הוועדה, ויעדכןך בדבר מועדי ישיבותיה.
4. אני מודה לך על נכונותך לשמש כחבר ועדה ולסייע בהסדרת נושא חשוב זה.

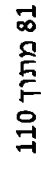
בברכה,

רונן מנצ'יק
דובר צה"ל

נספח ב – רשימת ה"עדים" שהופיעו בפני הוועדה לפי סדר הופעתם

תאריך	שם	תפקיד
10.10.2018	תא"ל רונן מנליס	דובר צה"ל
24.10.2018	דויד הורוביץ	עורך "The Times of Israel"
	יהודה גרוס	כתב צבאי "The Times of Israel"
	תא"ל אריאלה בן אברהם	צנזורית צבאית ראשית
	רס"ן ירדן ביטרן	ראש מדור כתבים צבאיים
	קובי פינקלר	יו"ר תא הכתבים הצבאיים
	אל"ם א	ראש מערך בטחון מידע צה"ל
	רון בן ישי	כתב צבאי "Ynet"
	אורנה שמחוני עופר	דוברת משרד הבטחון
13.11.2018	גילי כהן	כתבת צבאית לשעבר
	מוטי רוזנבלום	נציג מועצת העיתונות בישראל
	יעקב כ"ץ	עורך "ג'רוזלם פוסט"
	תמיר אשל	בלוגר בענייני צבא
	מוטי גולדמן	כתב לענייני צבא "המבשר"
	רון ירון	עורך "ידיעות אחרונות" לשעבר
	עו"ד אלעד מן	יועם"ש עמותת "הצלחה"
27.11.2018	שי ניר	כתב צבאי, אתר "דבר ראשון"
	ניצן חן	יו"ר לשכת העיתונות הממשלתית
	אבירם אלעד	עורך "חדשות וואלה" לשעבר
	אבי בניהו	דובר צה"ל לשעבר
	משה רונן	רכז חופש העיתונות לשעבר בארגון העיתונאים
	נצ"מ מירב לפידות	דוברת המשטרה
05.12.2018	פרנק מלול	I24NEWS
	תמי הראל	I24NEWS

דובר שר הבטחון לשעבר	אסף זוהר	
יו"ר תא הכתבים הצבאיים לשעבר	אלכס פישמן	
כתב צבאי "הארץ"	עמוס הראל	12.12.2018
כתב AP ויו"ר אגודת העיתונאים הזרים בישראל	ג'ו פדרמן	
ראש ענף תקשורת בינלאומית	סא"ל יהונתן קונריקוס	
כתבת צבאית זרה לשעבר	ברברה אופל רוס	
דובר צה"ל	תא"ל רונן מנליס	
ראש דסק החדשות "ישראל היום"	אריאל שמידרברג	27.12.2018
ראש מערכת החדשות "כאן"	ברוך שי	3.1.2019
סגנית מפקד גל"צ	מורן כ"ץ	
ראש מחלקת החדשות גל"צ	אילאיל שחר	

נספח ד - חברי תא הכתבים הצבאיים (מרץ 2019)

שם פרטי ומשפחה	מערכת	ותק ככתב צבאי
אלון בן דוד	חדשות ערוץ 13	25 שנים
אור הלר	חדשות ערוץ 13	11 שנים
אריאל זיגלר	מקור ראשון	10 חודשים
רוני דניאל	חדשות ערוץ 12	48 שנים
ניר דבורי	חדשות ערוץ 12	14 שנים
משה שטיינמץ	כאן	שנה
כרמלה מנשה	כאן	31 שנים
רועי שרון	כאן	שנתיים
אייל עלימא	כאן	28 שנים
יוסי מלמן	מעריב	45 שנים
טל לב רם	מעריב	11 שנים
יניב קובוביץ'	הארץ	שנתיים
עמוס הראל	הארץ	22 שנים
אמיר בוחבוט	וואלה	16 שנים
אמיר אורן	וואלה	42 שנים
לילך שובל	ישראל היום	12 שנים
יואב לימור	ישראל היום	33 שנים
אלכס פישמן	ידיעות אחרונות	43 שנים
יוסי יהושוע	ידיעות אחרונות	16 שנים
ישראל קצובר	המודיע	52 שנים
קובי פינקלר	ערוץ 7 ורדיו קול חי	35 שנים
יואב זיתון	Ynet	8 שנים
רון בן ישי	Ynet	37 שנים
אנה אהרונהיים	ג'רוזלם פוסט	3 שנים
נועם אמיר	ערוץ 20	5 שנים
צחי דבוש	גל"צ	3 שנים

מאי, 2019

נספח ה'

כללים להרכבה של "הקבוצה המיוחדת" של הכתבים הצבאיים לצורך ממשק העבודה עם דובר צה"ל

1. הגדרות

"כתב צבאי" – כתב העוסק בסיקור או פרשנות ענייני צבא באמצעי תקשורת שונים;

"קבוצה מיוחדת" – קבוצה של כתבים צבאיים המקיימת קשר בעל תוכן מיוחד עם דובר צה"ל לצורך העמקת הידע והמומחיות בעיתונות צבאית;

"תנאים פרסונליים" – תנאים אישיים-מקצועיים להשתייכות כתב צבאי לקבוצה המיוחדת;

"תנאים מוסדיים" – תנאים הקובעים אלו אמצעי תקשורת יהיו רשאים לבחור חבר מטעמם בקבוצה המיוחדת;

"אמצעי תקשורת מוביל" – אמצעי תקשורת שמתקיימים בו התנאים המוסדיים המפורטים בסעיף 7 לכללים אלה, הרשאי לבחור את נציגו לקבוצה המיוחדת.

2. מטרה

(א) במסגרת תפקידו של דובר צה"ל להציג בפני הציבור את מערכות צה"ל, עיקרי פעילותו ועמדותיו, הוא מקיים קשר הדוק עם כלל אמצעי התקשורת, ובעיקר עם כלל הכתבים המסקרים ומפרשים ענייני צבא. במסגרת קשר זה, מקיים הדובר מערכת דיווח שוטפת וענפה לכלל אמצעי התקשורת והכתבים.

(ב) כדי להגשים בצורה מיטבית את יעדי תפקידו של דובר צה"ל, נדרש, בצד הקשר השוטף עם כלל הכתבים, לקיים קשר מקצועי בעל תוכן מיוחד עם קבוצה קטנה יחסית של כתבים צבאיים וזאת לצורך השגת התכליות הבאות:

(1) העמקת הידע, ההבנה והמומחיות בעיתונאות צבאית נוכח האינטרס הציבורי בקיום כתיבה ברמה גבוהה;

(2) הבטחת מערכת יחסי אמון בין חברי הקבוצה לדובר צה"ל שתאפשר, בין היתר, הצגת חומרי רקע בעלי סיווג ביטחוני גבוה תוך מחויבות המשתתפים למגבלות בטחון מידע, סודיות ואיסור פרסום כפי שייקבעו;

(3) הגבלה מספרית של חברי הקבוצה משיקולים מהותיים ולוגיסטיים;

להלן - **"הקבוצה המיוחדת"**.

(4) לצורך הגשמת יעדי תפקידו של דובר צה"ל, הרכב הקבוצה המיוחדת

יתבסס על הכללים שיפורטו להלן.

3. **הגבלה מספרית על גודל הקבוצה המיוחדת**

הקבוצה המיוחדת תכלול כ-25 כתבים צבאיים.

4. **תנאים פרסונליים ותנאים מוסדיים להשתייכות לקבוצה המיוחדת**

השתייכות כתב צבאי לקבוצה המיוחדת תותנה בקיום תנאים פרסונליים בעלי אופי אישי-מקצועי, במשולב עם תנאים מוסדיים הקשורים בהגדרת אמצעי התקשורת המובילים אשר יבחרו את הכתבים הצבאיים העומדים בתנאים הפרסונליים כחברים בקבוצה מטעמם.

כל התנאים יחולו במצטבר.

5. **תנאים פרסונליים לחברות בקבוצה המיוחדת**

לצורך חברות בקבוצה המיוחדת, על כתב צבאי לקיים את התנאים הבאים:

(א) עיסוק בעיתונות צבאית כעיסוק בלעדי, או למצער – כעיסוק עיקרי;

(ב) ותק מינימלי של שנתיים לפחות בעיתונאות, תוך מתן עדיפות לעיתונאות

בתחום הבטחוני – צבאי, או תחום משיק לו כגון תחום מדיני, או משטרה;

(ג) קיום סיווג בטחוני מתאים בהתאם להחלטת הגורם המוסמך בצה"ל;

(ד) התחייבות לעמוד בכללי בטחון מידע, כפי שייקבעו בידי הגורם המוסמך

בצה"ל;

(ה) מתן התחייבות מראש של הכתב הצבאי לשמירת סודיות המידע המועבר

מדובר צה"ל, ככל שיידרשו סודיות ומגבלות פרסום מידע על ידי הגורם

המוסמך, על פי העניין;

(ו) החזקת תעודת עיתונאי מטעם לשכת העיתונות הממשלתית;

(ז) התחייבות לכבד את תקנון האתיקה המקצועית של העיתונות שהוצא בידי

מועצת העיתונות בישראל;

(ח) התחייבות הכתב הצבאי להשתתף במרבית פעילויות הקבוצה המיוחדת, כדי

שני שליש לפחות.

כתב צבאי המקיים את התנאים הפרסונליים המפורטים לעיל יהיה כשיר להיבחר כחבר בקבוצה המיוחדת בידי "אמצעי תקשורת מוביל" בו הוא מועסק.

תנאים מוסדיים לבחירת כתב צבאי כחבר בקבוצה המיוחדת

6. בחירת נציג אחד בידי "אמצעי תקשורת מוביל"

(א) "אמצעי תקשורת מוביל" יהיה רשאי למנות כתב צבאי אחד המועסק על ידו ומקיים את התנאים הפרסונליים כחבר בקבוצה המיוחדת. ראוי כי בשיקולי הבחירה כאמור יינתן משקל מתאים לגורם הותק המקצועי של הכתב הצבאי בעיתונאות צבאית וכן לאפשרות של רוטציה בין כתבים צבאיים כדי להרחיב את מעגל החשיפה של הכתבים לפעילות הקבוצה.

(ב) "אמצעי תקשורת מוביל" יהיה רשאי למנות ממלא מקום לנציגו בקבוצה, בין לצורך מסוים ובין דרך קבע, למקרה שהנציג אינו יכול לקחת חלק בפעילות הקבוצה מסיבה כלשהי; ובלבד שממלא המקום מקיים את התנאים הפרסונליים כמפורט בסעיף 5 לכללים אלה.

7. מיהו "אמצעי תקשורת מוביל"

"אמצעי תקשורת מוביל" לצורך בחירת נציג לקבוצה המיוחדת, הוא אחד מתוך כ-25 כלי תקשורת בישראל, המקיים במצטבר את התנאים הבאים:

(א) סוג אמצעי תקשורת – עיתון מודפס, אמצעי תקשורת מקוון המפיץ מידע בכתב או באופן משודר ומוכר בידי לשכת העיתונות הממשלתית, שידורי טלוויזיה ושידורי רדיו; לענין זה, אמצעי תקשורת בעל מספר ענפי מדיה (עתונות כתובה, טלוויזיה, רדיו וכיו"ב) המאוגד כאישיות משפטית אחת עשוי להיחשב למספר אמצעי תקשורת בכפוף לקיומה של מערכת חדשות פעילה ונפרדת בענף שיוכר כך;

(ב) יומי – אמצעי תקשורת היוצא לאור ומפרסם ידיעות חדשותיות על בסיס יומי;

(ג) כתיבה צבאית – אמצעי התקשורת מעסיק דרך קבע כתב צבאי אחד לפחות שעיקר עיסוקו בכתיבה צבאית;

(ד) ארצי – אמצעי התקשורת נושא אופי גיאוגרפי כלל-ארצי, ופונה לציבור במדינה כולה, להבדיל מאמצעי תקשורת מקומי או אזורי;

(ה) מערכת חרשות ייעודית, קבועה ופעילה – באמצעי התקשורת פועלת מערכת חרשות שמספר העיתונאים בעלי תעודות לע'מ המועסקים בה במשרה מלאה או חלקית הוא בהיקף ניכר. "היקף ניכר" לענין זה הוא – אחד מכ-25 אמצעי תקשורת בישראל המפעילים מערכת חרשות שמועסקים בה מספר העיתונאים בעלי תעודות לע'מ הרב ביותר ביחס לכלל אמצעי התקשורת הפועלים במדינה;

(ו) מקום ועיקר תפוצתו של אמצעי התקשורת הוא בישראל – מקום משרדיו של אמצעי התקשורת הוא בישראל ועיקר פעילותו מופנה לציבור בישראל. ייכלל בכך גם אמצעי תקשורת המקיים תנאי זה, אך פונה בעת ובעונה אחת גם לציבור מחוץ לישראל;

(ז) למען הסר ספק, אין מקום לאבחנה כלשהי בין אמצעי תקשורת על בסיס השפה בה משתמש אמצעי התקשורת, או בין אמצעי תקשורת שנושאי התייחסותם הם כלליים לעומת אלה המתמקדים בתחומים מקצועיים מסוימים, ואין להבחין בין אמצעי תקשורת הפונים לכלל הציבור לבין אלה הפונים לקהלי יעד מסוימים, למעט אבחנה גיאוגרפית בין אמצעי תקשורת ארציים לבין אמצעי תקשורת מקומיים או אזוריים. כמו כן אין לאבחן בין עיתונות כתובה לבין עיתונות משודרת, מצולמת, או מקוונת.

8. סמכויות דובר צה"ל וחריגים

(א) דובר צה"ל יאשר את הרכב הקבוצה המיוחדת על פי התנאים הפרסונליים והמוסדיים שפורטו לעיל;

(ב) ככל שיחול שינוי בכשירותו של חבר בקבוצה מאחר שחדל להתקיים בעניינו תנאי מהתנאים הפרסונליים או המוסדיים, תחדל חברותו בקבוצה; ככל שהשינוי נוגע לאי קיום תנאי פרסונלי, יבחר אמצעי התקשורת המוביל חבר אחר המקיים את מלוא התנאים; ככל שמדובר באי קיום תנאי מוסדי, ייבחר במידת האפשר אמצעי תקשורת אחר המקיים את התנאים המוסדיים, אשר ימנה חבר מטעמו המקיים את התנאים הפרסונליים. ובלבד שבמצבים חריגים, רשאי דובר צה"ל לעשות שימוש בשיקול דעתו לאשר את המשך חברותו של כתב בקבוצה המיוחדת גם אם לא מתמלאים לגביו כל התנאים, וזאת מנימוקים מיוחדים שיירשמו.

(ג) לדובר צה"ל סמכות שבשיקול דעת לקבוע כי כתב צבאי הנימנה על הקבוצה המיוחדת לא ימשיך להיות חבר בה בנסיבות מיוחדות שבהן לא עמד

בהתחייבויות שקיבל על עצמו על פי כללים אלה, או שהמשך חברותו בקבוצה פוגעת במטרות שלשמן היא פועלת, או מנימוקים מיוחדים אחרים שיירשמו; ובלבד שהפרה של כלל אתיקה מקצועית של העיתונות בידי חבר הקבוצה עשויה להצדיק את הדחתו ממנה רק ככל שהפרה זו נוגעת למערכת היחסים שבין הכתב הצבאי לבין דובר צה"ל והקבוצה המיוחדת;

(ד) מבלי לגרוע מהאמור לעיל, דובר צה"ל יהיה רשאי על פי שיקול דעתו לצרף לקבוצה המיוחדת כתב או כתבים צבאיים, אף שאינם עומדים במלוא התנאים הנדרשים, וזאת בהתקיים נסיבות חריגות, וככל שיש לדבר חשיבות מיוחדת והצדקה עניינית. צירוף כזה יכול שיתקיים דרך קבע, או לצורך מסוים, וכן על דרך רוטציה, ככל שהדבר מתאים בנסיבות העניין.

9. הליכים

(א) דרך הגשת הבקשות

- (1) בקשות להיכלל בקבוצה המיוחדת תוגשנה לדובר צה"ל על ידי "אמצעי תקשורת מוביל" המבקש לשלוח לקבוצה נציג מטעמו.
- (2) הבקשה תוגש באמצעות טופס שיוכן על ידי דובר צה"ל ואשר יכלול פרטים שונים למילוי על ידי המבקש בהתאם לתנאים הפרסונליים והמוסדיים הנדרשים מהכתב הצבאי ואמצעי התקשורת.
- (3) דובר צה"ל יבדוק את פרטי הבקשה. ככל שהתנאים המוקדמים מתקיימים, הוא יאשר אותה; ככל שהפרטים מצביעים על כך שתנאי מן התנאים אינו מתקיים, ידחה אותה, בכפוף לשיקול הדעת הנתון לו ביחס למצבים חריגים, כמפורט בסעיף 8(ד) לעיל.
- (4) דובר צה"ל יקבע את פרטי הליכי הגשת הבקשות ודרך קבלת ההחלטות בהן מבחינת לוחות זמנים ושאר העניינים הנדרשים להפעלת מנגנון קביעת הרכב הקבוצה.

(ב) שימוש בסמכות צירוף חברים

ככל שיחליט דובר צה"ל לעשות שימוש בסמכותו בהתאם לסעיף 8(ד) לעיל לצרף לקבוצה כתב צבאי שאינו עומד בכל התנאים, הוא יהיה רשאי לפעול ביוזמתו לביצוע הצירוף האמור.

(ג) ועדת השגה

(1) תוקם ועדת השגה אשר יהיה בסמכותה לדון בהשגות כתבים צבאיים ואמצעי תקשורת על החלטות דובר צה"ל הקשורות בהשתייכות לקבוצה המיוחדת, ובכלל זה בענייני קבלה, דחייה, או הדחה מהקבוצה.

(2) הועדה תימנה שלושה חברים:

1. שופט בדימוס – יו"ר הועדה;

2. קצין צבא בכיר בדימוס – חבר;

3. נציג התקשורת – חבר.

חברי הועדה ימונו בידי הרמטכ"ל, והיא תקבע את סדרי עבודתה.

הליך ההשגה בפני הועדה נועד לאפשר מיצוי הליכים במישור המינהלי טרם פנייה לערכאות.

10. שונות**(א) כתבים זרים של כלי תקשורת בינלאומיים**

בשל חשיבות הקשר בין דובר צה"ל לבין העיתונות הזרה המסקרת את פעילות צה"ל בעולם הרחב, יינתן דגש לצורך בהידוק שיתוף הפעולה וחיזוק הקרבה בין שתי מערכות אלה בפעילויות תוכן משותפות ככל שהנסיבות מאפשרות;

(ב) תכניות הכשרה לכתבים צבאיים בתחילת דרכם

בצד פעילותה של הקבוצה המיוחדת אשר תכלול כתבים מובהקים, ותיקים ומיומנים, ראוי לקיים מערך של הכשרה מקצועית לכתבים צבאיים בתחילת דרכם כדי להעשיר את ידיעותיהם במערכות הצבא, ולהקל עליהם את ההשתלבות המהירה במקצוע, בדרך שתכשיר דור חדש ואיכותי של עיתונאים צבאיים.

(ג) הסדרים מיוחדים בזמן מלחמה

עיתות מלחמה ומצבי חירום עשויים לחייב סטייה מהכללים והתאמה לצרכים מיוחדים העולים על פי נסיבות הענין. דובר צה"ל יפעל לביצוע ההתאמות הנדרשות בתחום הקשר בינו לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא, ככל שהצרכים יכתיבו.

(ד) תיאום בין דובר צה"ל, מערך ביטחון המידע והצנזורה הצבאית

הפעלת סמכויותיו של דובר צה"ל על פי כללים אלה תיעשה בתיאום עם מערך בטחון המידע והצנזורה הצבאית, הכל בהתאם לפרטי הנוהל שנערך בין גופים אלה.

נספח 4/ע

החלטת דובר צה"ל מיום 26.8.2019

הנדון: החלטת דובר צה"ל - יישום המלצות הוועדה לבחינת הקשר עם כתבים המסקרים ענייני צבא

1. בחודש ספטמבר 2018 מינה דובר צה"ל ועדה בראשות כב' השופטת (בדימוס) אילה פרוקציה לבחינת הקשר עם כתבים המסקרים ענייני צבא.
2. הוועדה קיימה תהליך מעמיק ויסודי, וביום 22 למאי 2019 הגישה דין וחשבון על עבודתה בצירוף המלצותיה בנוגע לממשק של מערך דובר צה"ל עם הכתבים המסקרים ענייני צבא (הדו"ח פורסם באתר צה"ל).
3. הוועדה עסקה באופן תקדימי בסוגיה כבדת משקל הנוגעת להסדרת היחסים שבין מערך דוברות של גוף ציבורי לבין אמצעי התקשורת המסקרים את פעילותו. וזאת, תוך בחינת הפרקטיקה הנוהגת, במסגרתה ניתן מענה ייחודי לקבוצת כתבים ייעודית המסקרת את הגוף באופן נרחב.
4. הוועדה גיבשה דו"ח מקיף הסוקר בהרחבה את ההיבטים העובדתיים והמשפטיים של הסוגיה תוך גיבוש המלצות מעשיות. אין ספק שדו"ח הוועדה והמלצותיה מניחים תשתית איתנה וסל כלים נרחב בפני גופי הדוברות הציבוריים בכלל, ומערך דובר צה"ל בפרט, בהסדרת יחסיהם עם אמצעי התקשורת. אני סמוך ובטוח כי הדו"ח ישמש בשנים הבאות באופן רחב כבסיס לעיסוק בתחום זה.
5. לאחר קבלת דין וחשבון הוועדה, העמיק ובחן דובר צה"ל את יישום המלצות הוועדה, תוך היועצות בשורה ארוכה של גורמים הרלוונטיים בצה"ל.
6. עם סיום הליך הבחינה החליט דובר צה"ל לאמץ את המלצותיה העיקריות של הוועדה ולהתניע תהליך למימוש ההמלצות בעבודת מערך הדוברות של צה"ל.
7. דובר צה"ל רואה חשיבות בכך שהוועדה הכירה בצורך ובהצדקה לקיומה של קבוצה מיוחדת של כתבים המסקרים ענייני צבא, לה ניתן מענה ייחודי על ידי מערך דובר צה"ל.
8. דובר צה"ל מקבל את המלצתה המרכזית של הוועדה לפיה קבוצת הכתבים המסקרים ענייני צבא תכלול נציגים של אמצעי התקשורת המובילים בישראל, וכי הקבוצה תמנה כ-25 עיתונאים. באופן זה יישמרו מאפייניה של קבוצת הכתבים כקהילת ידע מקצועית ומעמיקה, שעוסקת בביטחון כעיסוק בלעדי או מרכזי, תוך שמירה על מערכת יחסי האמון בין קהילת הכתבים המסקרים ענייני צבא למערך דובר צה"ל. לצד זאת יובהר כי כלל הכתבים ואמצעי התקשורת הנושאים תעודת לע"מ ימשיכו לקבל מענה סדור ממערך דובר צה"ל.
9. בהתאם להמלצת הוועדה, קבוצת הכתבים תכלול כתבים העונים על תנאים מוסדיים ואישיים גם יחד.
10. **התנאים המוסדיים** – בקבוצת הכתבים יכללו נציגים של אמצעי תקשורת העונים על כלל הדרישות האמורות:

מערך דובר צה"ל

- עיתון מודפס, אמצעי תקשורת מקוון המפיץ מידע בכתב או באופן משודר ומוכר ביד ל"ע"מ (לשכת העיתונות הממשלתית), שידורי טלוויזיה ושידורי רדיו ;
 - מפרסם ידיעות חדשותיות באופן יומי ;
 - עוסק בכתיבה צבאית ;
 - פונה לציבור במדינה כולה ;
 - פועלת בו מערכת חדשות ייעודית, קבועה ופעילה ;
 - מקום פעילותו בישראל.
11. מבין אמצעי התקשורת העונים על התנאים המוסדיים המפורטים לעיל, תיקבע רשימת "אמצעי התקשורת המובילים".
12. בהקשר זה, המליצה הוועדה כי רשימת אמצעי התקשורת המובילים תיקבע בהתאם למספר העיתונאים אוחזי תעודת ל"ע"מ המשתייכים לאמצעי התקשורת. לאחר בחינה נמצא, כי קריטריון מספר אוחזי תעודת ל"ע"מ הוא אכן קריטריון חשוב, אך הוא **לבדו** אינו משקף באופן מלא את מידת ההשפעה והחשיפה של אמצעי התקשורת ואת היותו "אמצעי תקשורת מוביל".
13. לאור זאת, החליט דובר צה"ל שהכללת אמצעי תקשורת ברשימת אמצעי התקשורת המובילים לצרכי קבלת שירותים מדובר צה"ל, תיקבע על בסיס שקלול קריטריון אוחזי תעודת ל"ע"מ, **בשילוב עם קריטריונים נוספים**: נתוני המדרוג (רייטינג) והחשיפה, מספר העוקבים ברשתות החברתיות ודירוג השפעה של חברת "יפעת". יובהר כי רשימת אמצעי התקשורת המובילים תיקבע הן בשים לב לשקלול הקריטריונים והן בשים לב לכל קריטריון בפני עצמו. זאת, על מנת להימנע ממצב בו אמצעי תקשורת המוביל באופן מובהק באחד מן הקריטריונים לא ייכלל, בשל שקלול הקריטריונים, ברשימת אמצעי התקשורת המובילים.
14. אמצעי תקשורת הרואה את עצמו כאמצעי תקשורת מוביל ומעוניין בשילוב עובדיו בקבוצה המיוחדת יפנה בכתב על גבי הטופס המצ"ב, בבקשה לצרף לקבוצת הכתבים נציג מטעמו, העונה על התנאים האישיים שיפורטו להלן.
15. **התנאים האישיים** – על הכתב מטעם אמצעי התקשורת לעמוד גם בתנאים המצטברים האמורים:
- עיסוק בעיתונות צבאית כעיסוק בלעדי, או לכל הפחות כעיסוק עיקרי ;
 - ותק מינימלי של שנתיים לפחות בעיתונאות, תוך מתן עדיפות לעיתונאות בתחום הביטחוני צבאי, או תחום משיק לו כגון תחום מדיני או משטרה ;
 - התחייבות לעמוד בכללי בטחון מידע ;
 - התחייבות מראש של הכתב הצבאי לשמירת סודיות המידע המועבר מדובר צה"ל, ככל שיידרשו סודיות ומגבלות פרסום מידע ;
 - החזקת תעודת עיתונאי מטעם לשכת העיתונות הממשלתית ;
 - התחייבות לכבד את תקנון האתיקה המקצועית של העיתונות שהוציאה מועצת העיתונות בישראל ;
 - התחייבות להשתתף במרבית פעילויות הקבוצה המיוחדת, כדי שני שליש לפחות.

מערך דובר צה"ל

16. דובר צה"ל יהא רשאי, בהתקיים נסיבות המצדיקות זאת, לצרף לקבוצת הכתבים המקבלים שירות מיוחד ממערך דובר צה"ל, דרך קבע או לצורך מסוים, כתב או כתבים נוספים (גם אם מאותה המערכת), אף אם אינם עומדים במלוא התנאים הנדרשים.
17. בנוסף, לדובר צה"ל תהא האפשרות להוציא חבר מהקבוצה אם יתברר שחדל להתקיים בעניינו תנאי מהתנאים האישיים או המוסדיים, או בנסיבות מיוחדות בהן הוא לא עמד בהתחייבויות שקיבל על עצמו, או שהמשך חברותו פוגעת במטרות שלשמן פועלת הקבוצה, או מנימוקים מיוחדים אחרים שירשמו.
18. לצד זאת, תוקם ועדת השגה שבסמכותה יהיה לדון בהשגות כתבים צבאיים ואמצעי תקשורת על החלטות דובר צה"ל הקשורות בחברות בקבוצה המיוחדת.
19. מאחר ששוק התקשורת הוא שוק דינאמי, המשתנה באופן תדיר ובמהירות, החליט דובר צה"ל לקיים הערכה מחודשת של הסוגיה בעוד שנתיים.
20. דובר צה"ל מבקש להודות לכל חברי הוועדה ולכב' השופטת (בדימוס) אילה פרוקצ'יה שעמדה בראשה על עבודתם היסודית והמקיפה. תודה שלוחה גם לכל מי שתרום לתהליך גיבוש ההמלצות ויישומן.
21. סיכום זה אושר ע"י ר' אמ"ץ.

בסיום הדברים ובנימה אישית, לאחר עבודה של למעלה משנתיים כדובר צה"ל אני רואה בהמלצות הוועדה ובאופן שהוחלט לממשן הזדמנות להסדרה מיטבית של סוגיה חשובה ומורכבת, באופן שוויוני וענייני, אשר יתרום לשיפור הממשקים בין צה"ל לבין הכתבים המסקרים את עבודתו.

רונן מנליס, תא"ל
דובר צה"ל

מערך דובר צה"ל

נספח 5/ע

הכללים להרכבה של הקבוצה המיוחדת של הכתבים הצבאיים לצורך ממשק העבודה עם דובר צה"ל שנכללו בדוח

הועדה

מאי, 2019

נספח ה'

**כללים להרכבה של "הקבוצה המיוחדת" של הכתבים הצבאיים לצורך ממשק
העבודה עם דובר צה"ל**

1. הגדרות

"כתב צבאי" – כתב העוסק בסיקור או פרשנות ענייני צבא באמצעי תקשורת שונים;

"קבוצה מיוחדת" – קבוצה של כתבים צבאיים המקיימת קשר בעל תוכן מיוחד עם דובר צה"ל לצורך העמקת הידע והמומחיות בעיתונות צבאית;

"תנאים פרסונליים" – תנאים אישיים-מקצועיים להשתייכות כתב צבאי לקבוצה המיוחדת;

"תנאים מוסדיים" – תנאים הקובעים אלו אמצעי תקשורת יהיו רשאים לבחור חבר מטעמם בקבוצה המיוחדת;

"אמצעי תקשורת מוביל" – אמצעי תקשורת שמתקיימים בו התנאים המוסדיים המפורטים בסעיף 7 לכללים אלה, הרשאי לבחור את נציגו לקבוצה המיוחדת.

2. מטרה

(א) במסגרת תפקידו של דובר צה"ל להציג בפני הציבור את מערכות צה"ל, עיקרי פעילותו ועמדותיו, הוא מקיים קשר הדוק עם כלל אמצעי התקשורת, ובעיקר עם כלל הכתבים המסקרים ומפרשים ענייני צבא. במסגרת קשר זה, מקיים הדובר מערכת דיווח שוטפת וענפה לכלל אמצעי התקשורת והכתבים.

(ב) כדי להגשים בצורה מיטבית את יעדי תפקידו של דובר צה"ל, נדרש, בצד הקשר השוטף עם כלל הכתבים, לקיים קשר מקצועי בעל תוכן מיוחד עם קבוצה קטנה יחסית של כתבים צבאיים וזאת לצורך השגת התכליות הבאות:

(1) העמקת הידע, ההבנה והמומחיות בעיתונאות צבאית נוכח האינטרס הציבורי בקיום כתיבה צבאית ברמה גבוהה;

(2) הבטחת מערכת יחסי אמון בין חברי הקבוצה לדובר צה"ל שתאפשר, בין היתר, הצגת חומרי רקע בעלי סיווג ביטחוני גבוה תוך מחויבות המשתתפים למגבלות בטחון מידע, סודיות ואיסור פרסום כפי שייקבעו;

(3) הגבלה מספרית של חברי הקבוצה משיקולים מהותיים ולוגיסטיים;

להלן - "הקבוצה המיוחדת".

(4) לצורך הגשמת יעדי תפקידו של דובר צה"ל, הרכב הקבוצה המיוחדת

יתבסס על הכללים שיפורטו להלן.

3. הגבלה מספרית על גודל הקבוצה המיוחדת

הקבוצה המיוחדת תכלול כ-25 כתבים צבאיים.

4. תנאים פרסונליים ותנאים מוסדיים להשתייכות לקבוצה המיוחדת

השתייכות כתב צבאי לקבוצה המיוחדת תותנה בקיום תנאים פרסונליים בעלי אופי אישי-מקצועי, במשולב עם תנאים מוסדיים הקשורים בהגדרת אמצעי התקשורת המובילים אשר יבחרו את הכתבים הצבאיים העומדים בתנאים הפרסונליים כחברים בקבוצה מטעמם.

כל התנאים יחולו במצטבר.

5. תנאים פרסונליים לחברות בקבוצה המיוחדת

לצורך חברות בקבוצה המיוחדת, על כתב צבאי לקיים את התנאים הבאים:

(א) עיסוק בעיתונות צבאית כעיסוק בלעדי, או למצער – כעיסוק עיקרי;

(ב) ותק מינימלי של שנתיים לפחות בעיתונאות, תוך מתן עדיפות לעיתונאות

בתחום הבטחוני – צבאי, או תחום משיק לו כגון תחום מדיני, או משטרה;

(ג) קיום סיווג בטחוני מתאים בהתאם להחלטת הגורם המוסמך בצה"ל;

(ד) התחייבות לעמוד בכללי בטחון מידע, כפי שייקבעו בידי הגורם המוסמך

בצה"ל;

(ה) מתן התחייבות מראש של הכתב הצבאי לשמירת סודיות המידע המועבר

מדובר צה"ל, ככל שיידרשו סודיות ומגבלות פרסום מידע על ידי הגורם

המוסמך, על פי העניין;

(ו) החזקת תעודת עיתונאי מטעם לשכת העיתונות הממשלתית;

(ז) התחייבות לכבד את תקנון האתיקה המקצועית של העיתונות שהוצא בידי

מועצת העיתונות בישראל;

(ח) התחייבות הכתב הצבאי להשתתף במרבית פעילויות הקבוצה המיוחדת, כדי

שני שליש לפחות.

כתב צבאי המקיים את התנאים הפרסונליים המפורטים לעיל יהיה כשיר להיבחר כחבר בקבוצה המיוחדת בידי "אמצעי תקשורת מוביל" בו הוא מועסק.

תנאים מוסדיים לבחירת כתב צבאי כחבר בקבוצה המיוחדת

6. בחירת נציג אחד בידי "אמצעי תקשורת מוביל"

(א) "אמצעי תקשורת מוביל" יהיה רשאי למנות כתב צבאי אחד המועסק על ידו ומקיים את התנאים הפרסונליים כחבר בקבוצה המיוחדת. ראוי כי בשיקולי הבחירה כאמור יינתן משקל מתאים לגורם הותק המקצועי של הכתב הצבאי בעיתונאות צבאית וכן לאפשרות של רוטציה בין כתבים צבאיים כדי להרחיב את מעגל החשיפה של הכתבים לפעילות הקבוצה.

(ב) "אמצעי תקשורת מוביל" יהיה רשאי למנות ממלא מקום לנציגו בקבוצה, בין לצורך מסוים ובין דרך קבע, למקרה שהנציג אינו יכול לקחת חלק בפעילות הקבוצה מסיבה כלשהי; ובלבד שממלא המקום מקיים את התנאים הפרסונליים כמפורט בסעיף 5 לכללים אלה.

7. מיהו "אמצעי תקשורת מוביל"

"אמצעי תקשורת מוביל" לצורך בחירת נציג לקבוצה המיוחדת, הוא אחד מתוך כ-25 כלי תקשורת בישראל, המקיים במצטבר את התנאים הבאים:

(א) סוג אמצעי תקשורת – עיתון מודפס, אמצעי תקשורת מקוון המפיץ מידע בכתב או באופן משודר ומוכר בידי לשכת העיתונות הממשלתית, שידורי טלוויזיה ושידורי רדיו; לענין זה, אמצעי תקשורת בעל מספר ענפי מדיה (עתונות כתובה, טלוויזיה, רדיו וכיו"ב) המאוגד כאישיות משפטית אחת עשוי להיחשב למספר אמצעי תקשורת בכפוף לקיומה של מערכת חדשות פעילה ונפרדת בענף שיוכר כך;

(ב) יומי – אמצעי תקשורת היוצא לאור ומפרסם ידיעות חדשותיות על בסיס יומי;

(ג) כתיבה צבאית – אמצעי התקשורת מעסיק דרך קבע כתב צבאי אחד לפחות שעיקר עיסוקו בכתיבה צבאית;

(ד) ארצי – אמצעי התקשורת נושא אופי גיאוגרפי כלל-ארצי, ופונה לציבור במדינה כולה, להבדיל מאמצעי תקשורת מקומי או אזורי;

(ה) מערכת חרשות ייעודית, קבועה ופעילה – באמצעי התקשורת פועלת מערכת חרשות שמספר העיתונאים בעלי תעודות לע'מ המועסקים בה במשרה מלאה או חלקית הוא בהיקף ניכר. "היקף ניכר" לענין זה הוא – אחד מכ-25 אמצעי תקשורת בישראל המפעילים מערכת חרשות שמועסקים בה מספר העיתונאים בעלי תעודות לע'מ הרב ביותר ביחס לכלל אמצעי התקשורת הפועלים במדינה;

(ו) מקום ועיקר תפוצתו של אמצעי התקשורת הוא בישראל – מקום משרדיו של אמצעי התקשורת הוא בישראל ועיקר פעילותו מופנה לציבור בישראל. ייכלל בכך גם אמצעי תקשורת המקיים תנאי זה, אך פונה בעת ובעונה אחת גם לציבור מחוץ לישראל;

(ז) למען הסר ספק, אין מקום לאבחנה כלשהי בין אמצעי תקשורת על בסיס השפה בה משתמש אמצעי התקשורת, או בין אמצעי תקשורת שנושאי התייחסותם הם כלליים לעומת אלה המתמקדים בתחומים מקצועיים מסוימים, ואין להבחין בין אמצעי תקשורת הפונים לכלל הציבור לבין אלה הפונים לקהלי יעד מסוימים, למעט אבחנה גיאוגרפית בין אמצעי תקשורת ארציים לבין אמצעי תקשורת מקומיים או אזוריים. כמו כן אין לאבחן בין עיתונות כתובה לבין עיתונות משודרת, מצולמת, או מקוונת.

8. סמכויות דובר צה"ל וחריגים

(א) דובר צה"ל יאשר את הרכב הקבוצה המיוחדת על פי התנאים הפרסונליים והמוסדיים שפורטו לעיל;

(ב) ככל שיחול שינוי בכשירותו של חבר בקבוצה מאחר שחדל להתקיים בעניינו תנאי מהתנאים הפרסונליים או המוסדיים, תחדל חברותו בקבוצה; ככל שהשינוי נוגע לאי קיום תנאי פרסונלי, יבחר אמצעי התקשורת המוביל חבר אחר המקיים את מלוא התנאים; ככל שמדובר באי קיום תנאי מוסדי, ייבחר במידת האפשר אמצעי תקשורת אחר המקיים את התנאים המוסדיים, אשר ימנה חבר מטעמו המקיים את התנאים הפרסונליים. ובלבד שבמצבים חריגים, רשאי דובר צה"ל לעשות שימוש בשיקול דעתו לאשר את המשך חברותו של כתב בקבוצה המיוחדת גם אם לא מתמלאים לגביו כל התנאים, וזאת מנימוקים מיוחדים שיירשמו.

(ג) לדובר צה"ל סמכות שבשיקול דעת לקבוע כי כתב צבאי הנימנה על הקבוצה המיוחדת לא ימשיך להיות חבר בה בנסיבות מיוחדות שבהן לא עמד

בהתחייבויות שקיבל על עצמו על פי כללים אלה, או שהמשך חברותו בקבוצה פוגעת במטרות שלשמן היא פועלת, או מנימוקים מיוחדים אחרים שיירשמו; ובלבד שהפרה של כלל אתיקה מקצועית של העיתונות בידי חבר הקבוצה עשויה להצדיק את הדחתו ממנה רק ככל שהפרה זו נוגעת למערכת היחסים שבין הכתב הצבאי לבין דובר צה"ל והקבוצה המיוחדת;

(ד) מבלי לגרוע מהאמור לעיל, דובר צה"ל יהיה רשאי על פי שיקול דעתו לצרף לקבוצה המיוחדת כתב או כתבים צבאיים, אף שאינם עומדים במלוא התנאים הנדרשים, וזאת בהתקיים נסיבות חריגות, וככל שיש לדבר חשיבות מיוחדת והצדקה עניינית. צירוף כזה יכול שיתקיים דרך קבע, או לצורך מסוים, וכן על דרך רוטציה, ככל שהדבר מתאים בנסיבות הענין.

9. הליכים

(א) דרך הגשת הבקשות

- (1) בקשות להיכלל בקבוצה המיוחדת תוגשנה לדובר צה"ל על ידי "אמצעי תקשורת מוביל" המבקש לשלוח לקבוצה נציג מטעמו.
- (2) הבקשה תוגש באמצעות טופס שיוכן על ידי דובר צה"ל ואשר יכלול פרטים שונים למילוי על ידי המבקש בהתאם לתנאים הפרסונליים והמוסדיים הנדרשים מהכתב הצבאי ואמצעי התקשורת.
- (3) דובר צה"ל יבדוק את פרטי הבקשה. ככל שהתנאים המוקדמים מתקיימים, הוא יאשר אותה; ככל שהפרטים מצביעים על כך שתנאי מן התנאים אינו מתקיים, ידחה אותה, בכפוף לשיקול הדעת הנתון לו ביחס למצבים חריגים, כמפורט בסעיף 8(ד) לעיל.
- (4) דובר צה"ל יקבע את פרטי הליכי הגשת הבקשות ודרך קבלת ההחלטות בהן מבחינת לוחות זמנים ושאר העניינים הנדרשים להפעלת מנגנון קביעת הרכב הקבוצה.

(ב) שימוש בסמכות צירוף חברים

ככל שיחליט דובר צה"ל לעשות שימוש בסמכותו בהתאם לסעיף 8(ד) לעיל לצרף לקבוצה כתב צבאי שאינו עומד בכל התנאים, הוא יהיה רשאי לפעול ביוזמתו לביצוע הצירוף האמור.

(ג) ועדת השגה

(1) תוקם ועדת השגה אשר יהיה בסמכותה לדון בהשגות כתבים צבאיים ואמצעי תקשורת על החלטות דובר צה"ל הקשורות בהשתייכות לקבוצה המיוחדת, ובכלל זה בענייני קבלה, דחייה, או הדחה מהקבוצה.

(2) הועדה תימנה שלושה חברים:

1. שופט בדימוס – יו"ר הועדה;

2. קצין צבא בכיר בדימוס – חבר;

3. נציג התקשורת – חבר.

חברי הועדה ימונו בידי הרמטכ"ל, והיא תקבע את סדרי עבודתה.

הליך ההשגה בפני הועדה נועד לאפשר מיצוי הליכים במישור המינהלי טרם פנייה לערכאות.

10. שונות**(א) כתבים זרים של כלי תקשורת בינלאומיים**

בשל חשיבות הקשר בין דובר צה"ל לבין העיתונות הזרה המסקרת את פעילות צה"ל בעולם הרחב, יינתן דגש לצורך בהידוק שיתוף הפעולה וחיזוק הקרבה בין שתי מערכות אלה בפעילויות תוכן משותפות ככל שהנסיבות מאפשרות;

(ב) תכניות הכשרה לכתבים צבאיים בתחילת דרכם

בצד פעילותה של הקבוצה המיוחדת אשר תכלול כתבים מובהקים, ותיקים ומיומנים, ראוי לקיים מערך של הכשרה מקצועית לכתבים צבאיים בתחילת דרכם כדי להעשיר את ידיעותיהם במערכות הצבא, ולהקל עליהם את ההשתלבות המהירה במקצוע, בדרך שתכשיר דור חדש ואיכותי של עיתונאים צבאיים.

(ג) הסדרים מיוחדים בזמן מלחמה

עיתות מלחמה ומצבי חירום עשויים לחייב סטייה מהכללים והתאמה לצרכים מיוחדים העולים על פי נסיבות הענין. דובר צה"ל יפעל לביצוע ההתאמות הנדרשות בתחום הקשר בינו לבין הכתבים המסקרים ענייני צבא, ככל שהצרכים יכתיבו.

(ד) תיאום בין דובר צה"ל, מערך ביטחון המידע והצנזורה הצבאית

הפעלת סמכויותיו של דובר צה"ל על פי כללים אלה תיעשה בתיאום עם מערך בטחון המידע והצנזורה הצבאית, הכל בהתאם לפרטי הנוהל שנערך בין גופים אלה.

נספח ע/6

הפרסום בעין השביעית הכולל את תגובת דובר צה"ל בדבר הליכי הבחינה שנערכו בשנים 2019 ו-2021

עיתונאים מאשימים: יחידת דובר צה"ל מתנהלת כמו יחצן מסחרי

שוקי טאוביג
25.05.2022

משתמשת במסיביות בבלעדיות ובאמברגו, מעדיפה שיקולים של תדמית ונראות ומפלה עיתונאים וכלי תקשורת • בדרך נפגע גם הביטחון • דובר צה"ל: פועלים בממלכתיות, מקצועיות, הוגנות, שיוויוניות ושקיפות

ה" מילים דו"צ ואמברגו הפכו במערכות חדשות לצמודות", כתבה לי עיתונאית לאחר הפרסום ב"עין השביעית" על **הסירוב של דובר צה"ל** להיענות לבקשת חופש מידע על האופן בו הוא מתנהל מול כלי התקשורת. עיתונאי שני היה חריף יותר: מדיניות התעדוף של דובר צה"ל מורגשת מאוד ופוגעת מאוד בתחושת הביטחון של תושבי הדרום. עיתונאי שלישי הדגיש כי שיקוליו של הדובר הצבאי אינם ביטחוניים אלא "יח"צ טהור", ואפילו עיתונאי רביעי, שהפנים את רוח המפקד של הדובר, הסביר שדובר צה"ל מתנהל "כמו כל יחצן על".

דווקא הקביעה הזו, שלא נאמרה דווקא בביקורתיות, מגלמת את הריקבון העמוק שפשה ביחידה הצבאית. בלב פעילותו של דובר צה"ל עמד תמיד מתח הרסני, בין החובה המקצועית לדברר את צה"ל ואת האינטרסים הביטחוניים של ישראל לבין הדחף האנושי לשרת את תדמיתו של הצבא וקציניו הבכירים. **דוגמה מצמררת** התפרסמה בשנה שעברה בספרו של רון בן-ישי, שתיאר כיצד בעת שהיה כתב צבאי, ערב מלחמת יום הכיפורים, מנע דובר צה"ל פרסום על נשק חדש, שובר שוויון, של המצרים, באמתלה של "שמירה על המוראל". תדמית הצבא לא נפגעה, אך חיילים רבים שילמו בחייהם.

אולם מאז צמחה היחידה, שהפכה למנגנון פקידותי מסועף, וצמח רובד נוסף של התנהלות נואלת החוטאת למטרתה המקורית והמקצועית של היחידה. במקום לשמש כזרוע הדוברות של צבא העם, האחראית על תיווך אמין ויעיל של מידע צבאי רלוונטי, דובר צה"ל הפך למשרד יחסי ציבור. גוף המנצל את עוצמתו הרבה, כדי שחולש על משאב המידע הציבורי בנושאי ביטחון, כדי לתמרן את התקשורת כרצונו.

שיקול הביטחון, השיקול היחיד שהיה צריך להנחות את היחידה, פינה את מקומו לשיקול התדמית. במקרים רבים לא מדובר אפילו בתדמית של צה"ל, אלא בתדמית של דובר צה"ל. תדמית של יחצן כל יכול המשיג חשיפה מקסימלית. למה? פשוט כי הוא יכול.

דובר צה"ל סבורים שאין ממש בטענות. בתגובה, שהנוסח המלא שלה מובא בסוף כתבה זו, טוענים כמובן, במילה אחת: להד"ם. מנחים אותנו שיקולים ביטחוניים, אנחנו לא מתעדרפים ולא מפלים, אין לנו שום נגיעה לתוכן הפרסומים. אמנם, מבין השיטין עולה תמונה מורכבת יותר: לצד השיקולים הביטחוניים יש גם שיקולים אחרים, אמנם - הכל נעשה במקצועיות ו"בשקיפות מלאה". יש אמברגו ויש בלעדיות, אבל כך נהוג בכל מקרה אנחנו שומרים על "מערכת איזונים הוגנת", וכן הלאה. כאמור, ניתן להתרשם מהתגובה הלא נכונה המשך.

דובר צה"ל סבורים שאין ממש בטענות. בתגובה, שהנוסח המלא שלה מובא בסוף כתבה זו, טוענים כמובן, במילה אחת: להד"ם

אבל גם אם מתחשבים בסייגים הרבים שבתגובת דובר צה"ל, ומוסיפים לה מעט מלח, אפילו מלח גס, תמונת המציאות העגולה והמלוקקת אינה מתיישבת בשום אופן עם החוייה של מי שעובדים בפועל עם דובר צה"ל. העיתונאים.

דופקים לך אמברגו הזוי

"האמברגו היא שיטת עבודה סטנדרטית עבור דובר צה"ל", אומר ראש דסק לשעבר באחד מאתרי החדשות הגדולים, "99% מהידועות באמברגו אינן ביטחוניות ולא נושאות אופי של פגיעה בביטחון במדינה. במקרים רבים מדובר ב"ח"צ טהור. זכור לי מקרה אחד במיוחד בו כלי תקשורת ערבי פרסם פרטים סודיים. הצנזורה הצבאית מנעה ממני לפרסם את רוב מה שפורסם. שבועות בודדים לאחר מכן כל אותם פרטים הופיעו בפרק של אחת מתוכניות התחקירים המובילות - בבלעדיות".

בתגובה לסירוב של דובר צה"ל לבקשת חופש המידע של עמותת "הצלחה", הסבירה העמותה כי ההתנהלות של דובר צה"ל כמשרד יחצ פוגעת בעקרונות השוויון וההוגנות, פוגעת בתחרות ומנוגדת לאתיקה ולכללים המקצועיים. השימוש המסיבי בכלים של אמברגו ובלעדיות, ההעדפה של כלי תקשורת וכתבים מסויימים, משום שהם בעלי חשיפה גדולה יותר או משום שהם ביקורתיים פחות, פוגעת הן בתקשורת והן בצרכני התקשורת, ולכן בסופו של דבר מזיקה גם ללקוח - צה"ל.

לעיתים הפגיעה היא ישירה ומוחשית ממש. "דובר צה"ל מבצע פעמים רבות מדיניות של תעדוף", מספר אודי דוד בן-דוד, כתב רדיו-דרום, "מעלים לתדרכים דווקא כתבים שלא מכירים את הדרום, גם אם הם לא כתבים צבאיים, כי הם מכלי תקשורת מרכזיים - ומסננים את הכתבים שמכירים את האיזור או שמעלים אותם לתדריך שעה ויותר אחרי. מסיבות יחצניות, לא ביטחוניות. וזה קורה גם בעיתות מלחמה".

לוחמי חמאס נמלטים אל פתח מנהרה בתוך ישראל בסרטון של דובר צה"ל, מבצע "צוק איתן",

17.4.18

לדברי בן-דוד, המסקר את איזור הדרום כבר 13 שנה, "לא פעם ולא פעמיים דופקים לך איזה אמברגו הזוי, באירועים ביטחוניים שקורים בדרום. למשל - מנהרה שהתפוצצה. הם לא מרשים לאף אחד לפרסם עד שאחד הערוצים הגדולים יפרסם. תאר לעצמך שאתה גר באזור וניזון רק משמועות ברשתות החברתיות על מנהרה או מחבלים שחוסלו באזור ואין לך מושג מה קורה. התירוץ הוא שיקול ביטחוני לכאורה, אבל בפועל אנחנו רואים שפשוט מחכים שזה ישודר במהדורה בערוץ הטלוויזיה. והראייה: המועד בו המידע פתאום הותר לפרסום. בדיוק למהדורה".

המציאות העגומה שמתאר בן-דוד היא דוגמה מושלמת לאופן בו האינטרס היחצני - מקסימום חשיפה במינימום ביקורתיות - מחבל באינטרס המקצועי - שמירת הביטחון: "צריך להבין שלפעמים אנחנו כלי התקשורת היחיד שזמין לתושבים. גלעד שליט סיפר שכשהיה בשבי, הוא שמע רדיו דרום, לרשתות אחרות לא תמיד יש קליטה באיזור. ואם יש הפסקת חשמל ואי אפשר לקלוט דרך הממיר או האינטרנט, רדיו דרום נותר ערוץ התקשורת הנגיש היחיד לתושבי הדרום. אצלנו כל אזעקה בדרום משודרת, לא בתחנות הארציות, אז מקשיבים לנו כשיש מתיחות או מלחמה. ודווקא אותנו ממדרים.

"קורה הרבה פעמים שאנחנו מבקשים לראיין את אלוף פיקוד דרום, או קצין בכיר אחר, ונאמר לנו שהוא לא מתראיין, ואנחנו פותחים טלוויזיה ורואים אותו מתראיין באחד מערוצי הטלוויזיה הגדולים. לא פעם ולא פעמיים, גם בזמן מלחמה, אנחנו מקבלים

102 מתוך 110

"הסיבה היחידה להעדיף את התקשורת הארצית היא שיקול יחצני. אני לא מבקש בלעדיות, אבל היגיון. זו לא רק תחושה שלי"

את המידע רק אחרי שהוא עובר לכתבים הצבאיים. אבל למי יותר חשוב להעביר את המידע הזה? לא לתושבי הדרום, שמקשיבים לנו? הסיבה היחידה להעדיף את התקשורת הארצית היא שיקול יחצני. אני לא מבקש בלעדיות, אבל היגיון. זו לא רק תחושה שלי. אני משוחח עם קולגות וזו תחושה רווחת. עוד כתבים מהדרום דיברו איתי על זה מיד עם פרסום הכתבה ב'עין השביעית'."

בן-דוד מאוכזב גם מהיישום של מסקנות ועדת פורקצ'יה, שהיו אמורות להביא לפתיחת הגילדה של תא הכתבים הצבאיים. "זה לא קרה", הוא אומר לקונית. בדובר צה"ל קובעים שהטענה לא נכונה, ומפרטים את הצעדים שעשו על מנת לפתוח את התא לכתבים נוספים. מה שלא מצוין בתגובת הדובר (המובאת להלן) הוא שבשנים שעברו מאז אימוץ המסקנות נוספו לתא רק שני כתבים מכלי תקשורת שלא נכללו בו.

קחו את זה בבלעדי

"העברת ידיעה באמברגו היא פרקטיקה יומיומית", אומרת עורכת אחרת, שעבדה במשך שנים במספר מערכות מול אנשי הדובר, "ידיעות מכל סוג ומין - מטוס חדש נחשף, תרגיל גדול הסתיים, מבצע מורכב בעזה נחשף, תיעוד חדש של חיסול מחבלים". הפרקטיקה הזו, ואחרות הנלוות אליה, מכרסמות בעבודת המערכת ופוגעות בעבודה העיתונאית. בדיוק כמו שפועל יחצן מסחרי, המעוניין למקסם את הרווח של הלקוח - ולעזאזל המחיר שישלם הציבור. מה שנשכח כאן הוא שהלקוח האמיתי במקרה של דובר צה"ל, הוא ביטחון המדינה. הביטחון שלנו.

"הידיעה מועברת וכמעט לא עוברת עריכה", מספרת העורכת, "גם הכותרות משתנות מעט מאד. זה נובע גם משיקולי מהירות ותחרות מטורפת בין המערכות, אבל באופן כללי יש מעט מאד פקפוק במידע מצד העורכים והמנהלים. גם תדרכים של מפקדים בכירים בצה"ל, שמתקיימים באמברגו לכל הכתבים הצבאיים הם דבר בשגרה, ואז יכול לקרות עוד משהו - הכתב מתקשר למערכת ואומר - קיבלתי את הציטוט הזה והזה, אמר את זה רק לי, קחו את זה בבלעדי. מעבודה בכמה מערכות חדשות אני יכולה גם לומר שיש כתבים שבדו"צ אוהבים לתת להם ידיעות, וכאלה שלא. למשל כתבת שנוקטת בקו ביקורתי כלפי צה"ל, לא תקבל."

ראש הדסק שצוטט קודם אומר כי אינו זוכר מקרים בהם בדובר צה"ל הכתיבו את הכותרות לאיטמים שיזמו, אך הוא כן זוכר ויכוחים. "ייאמר לזכותם שבמקרים הבודדים בהם עבדתי עם היחידה מיוזמתי, זכיתי לשיתוף פעולה מלא, ללא תנאים או התניות". בדובר צה"ל, יש לציין, מכחישים אפילו את התמונה הוורודה הזו. לדבריהם, דובר צה"ל בכלל "אינו עוסק" בתוכן התקשורתי שהוא יוזם. אמירה זו יכולה לשמש עדות ניצחת למידת המהימנות של דובר צה"ל באופן כללי.

עיתונאי אחר, ממערכת חדשות של אחד מאתרי האינטרנט, סבור שדובר צה"ל הפך דומיננטי כביכול משום שכלי התקשורת מאפשרים זאת: "המערכות מבקשות מדובר צה"ל גישה ליחידות או לבכירים מסוימים או לסיפורים אנושיים. הנתונים מראים שיש לציבור צימאון גדול לנושאים האלה, ללא קשר לשאלה מי יזם את האייטם". זו אבחנה נכונה, אפילו בנאלית, אך היא מדגישה את הכוח העצום שבידי הדובר, המחזיק ברשותו את המפתחות למאגר המידע הביטחוני המרכזי בישראל.

אותו עיתונאי מוצא גם חיוב בפעלתנות של הדובר: "דובר צה"ל והצנזורה לא רואים עין בעין - צה"ל יכול להנגיש פעילות או יכולת כלשהי כדי להרתיע למשל, ובצנזורה יסתייגו או שירצו לעקר את המידע. ללא הגישה שדובר צה"ל מאפשר, סיפורים רבים לא היו מסופרים והציבור היה הרבה פחות חשוף לדברים שנעשים בשמו או מכספיו. גם אם צה"ל דוחף אי אלו כתבות, זה לא מונע מחלקים אחרים במערכות לתחקר או לשים ספוט על נושאים אחרים."

"כמו במערכת יחסים עם כל יחצן על", הוא מסכם, "גם פה יש ריבים ומחלוקות ודיונים שונים על 'פיצויים' כאלו ואחרים".

אבל האם דובר צה"ל הוא דובר, האמון על קוד אתי ואמור להפעיל שיקולים מקצועיים ולשרת את הציבור הישראלי וביטחון המדינה, או יחצן שיעודו הוא להתבררין ככל יכולתו בשירות החשיפה ובשם התדמית? "הצלחה" ביקשה לקבל פרטים בנוגע לכתבות יזומות ע"י דובר צה"ל שהתפרסמו בתקשורת הישראלית והבינלאומית במהלך השנה החולפת, כולל הכותרות שהוצעו ע"י הדובר והכתבים להם ניתן המידע. דובר צה"ל סירב בטענה כי הדבר עלול לפגוע "בממשקי העבודה" מול המערכות השונות וכן באינטרסים העסקיים של כלי התקשורת. ואולי, כי הוא פוחד שגלגל את התשובה לשאלה שבראש הפסקה.

מקצועיים, שקופים, הוגנים, שיוויניים

בדובר צה"ל מוסרים בתגובה: מערך דובר צה"ל הינו יחידה צבאית הפועלת כגוף ממלכתי האמון על העברת המידע אודות פעילות צה"ל לכלי התקשורת, תוך מתן מידע מהימן ורלוונטי. זה שנים, חרט המערך על דגלו לפעול במקצועיות, הוגנות ובשיוויניות, וללא משוא פנים. מפקדי וחיילי מערך דו"ץ מקפידים על מימוש עקרונות אלו מדי לילה ויום.

מדיניות דובר צה"ל מבוססת בראש ובראשונה על שיקולים מבצעיים – ביטחוניים, ובהתאם לעניין גם שיקולים מקצועיים נוספים, ובהם זמינות והיתכנות מעשית. זאת, במטרה להציג את המידע הרלוונטי לציבור בשקיפות מלאה.

באשר לטענה כי דובר צה"ל מתעדף את תא הכתבים הצבאיים על פני כלי תקשורת אזוריים ומקומיים – הנושא אכן נידון בועדה בראשות השופטת בדימוס, אילה פרוקצ'יה, אשר מצאה שהקשר השוטף עם הכתבים המסקרים ענייני צבא, לרבות אלה שאינם חברי תא הכתבים הצבאיים, מתנהל בצורה תקינה וכי עצם קיומה של קבוצה קטנה של כתבים צבאיים מובהקים, המקיימת קשר מקצועי בעל "ערך מוסף" עם צה"ל, מתיישבת עם תכלית תפקידו של מערך דובר צה"ל. המערך משקיע בפיתוח ובמיצוי הרמה המקצועית הגבוהה של כתבי הסיקור והפרשנות הצבאיים, על בסיס יחסי אמון מיוחדים בין הצדדים. נציין כי בדובר צה"ל פועל מדור ייעודי האמון על הקשר עם הכתבים הצבאיים ובמקביל אליו פועל מדור ייעודי האמון על הקשר עם העיתונות המקומית ותחנות הרדיו האזוריות.

דובר צה"ל רן כוכב (צילום: פלאש 90)

אירועים מבצעיים ופעילותו השוטפת של צה"ל, המהווים את נפח הפעילות העיקרי, מדוברים לכלל אמצעי התקשורת. במקרים מסוימים הנוגעים לכתבות או ראיונות, שאינם בעלי ערך חדשותי מבצע-מיידי, קיימת פרקטיקת פעולה מקצועית, המקובלת בקרב כלל דוברי הגופים הציבוריים והממשלתיים בישראל, של מתן קדימות או בלעדיות. דובר צה"ל מקפיד על כך שלגופי התקשורת השונים יוצעו או יינתנו כתבות דומות במהותן, גם אם לא זהות, ביחס לנושא הכתבה.

באשר לסוגיית מועד הפרסום, יובהר כי מדובר בפרטיקה שבאה לידי מימוש באחד משני תרחישים: האחד, קביעת מועד פרסום בשל צורך מבצעי או בטחוני. השני, קביעת מועד פרסום מוסכם על ידי הכתבים על מנת לאפשר סיקור מיטבי ומקיף, תוך אפשרות להעמקת הכתב בחומר המקצועי הרלוונטי, ולהכנת הכתבה בסטנדרט מקצועי מעמיק.

באשר לטענה כי דובר צה"ל מקיים העדפה בקשר בין הכתבים הצבאיים, מדובר בטענה שאינה נכונה. כמצופה מגוף ממלכתי, דובר צה"ל פועל באופן ממלכתי הכולל תדרכים שוטפים לכלל הכתבים הצבאיים בתא, קיום ימי עיון, הפצת הודעות וכו'. נוסף כי הכתבות הפרטניות לכתבים הצבאיים נעשות בהתאם לתחומי העניין והעיסוק של כל כתב ואינן מונעות מאפליה, אלא מבוצעות מטעמים ענייניים בלבד תוך שמירה על מערכת איזונים הוגנת. כמו כן, כתבי התא מגישים פניות ונענים לרוב בחיוב, ככל שהדבר מתאפשר בהיבטי ביטחון מידע, לו"ז והיענות הגורמים.

באשר לטענה כי דובר צה"ל עוסק בהכתבת כותרות ותוכן הכתבות, יובהר כי דובר צה"ל כגוף ממלכתי אמון על הפצת הודעות מהימנות לתקשורת ואינו עוסק באופן בו הן נכתבות ומוצגות בתקשורת לאחר פרסומן, ככל שהפרסום מדויק.

הטענה כי המלצות ועדת פרוקצ'יה לא מומשו בפועל אינה נכונה. לראייה, בשנת 2019, בתום הליך סדור ובהתאם להמלצות הוועדה, פורסם הרכב תא הכתבים הצבאיים אשר עומד בקריטריונים האישיים והמוסדיים. בנוסף, בהמשך להמלצת הוועדה, בחלוף שלוש שנים מן ההחלטות שהתקבלו, בחן דובר צה"ל לאחרונה (במהלך חודשים נובמבר-דצמבר 2021), במסגרת ועדה ייעודית, את הרכב התא בשנית, את בקשות כלל מערכות התקשורת אשר ביקשו לצרף כתבים לתא. לאחר בחינה יסודית, התקבלו החלטות בהתאם לתנאים האישיים והמוסדיים שקבעה הוועדה, אשר פורסמו לציבור, למערכות התקשורת ולכתבים עצמם. התהליך נוהל בהוגנות ושקיפות כנדרש. נוסף כי כלי תקשורת או כתב אשר ביקש ויבקש להשיג על החלטת הוועדה בענינו, יוכל לפנות לוועדת השגה ייעודית.

נספח ע/7

הקוד האתי לדוברים בשירות הציבורי

הקוד האתי – כללי אתיקה לדוברים בשירות

הציבורי

מבוא

הדוברים בשירות הציבורי הינם עובדי ציבור ומשרתיו, ולפיכך הם נדרשים לשרת במסירות ובנאמנות את אינטרס הציבור וזכותו לדעת, במסגרת הגוף הציבורי בו הם עובדים, ולעמוד בסטנדרטים מקצועיים וערכיים החולמים את ערכי היסוד של מדינת ישראל. הדובר הינו הפנים של המשרד ומייצג את הגוף אותו הוא מדבר. דברים אלה יפים הן במסגרת תפקידו, והן מחוצה לו. לפיכך, על הדובר לפעול בכל אורחותיו, ברגישות ובזהירות מיוחדת ולשוות לנגד עיניו את תדמיתם של המשרד אותו הוא מייצג ומדינת ישראל, בכל עת. על הדובר להקפיד לנהוג בדרך ארץ, בהגינות, ביושר ובתום לב, ולנהוג בכבוד ובנימוס בכל התבטאויותיו כלפי המדינה ומוסדותיה וכלפי הפונים אליו. קוד אתי זה כולל את עיקרי הסוגיות האתיות הנוגעות לעבודת הדובר ואין בו כדי למצותן. מעת לעת ייעשה מאמץ להשלים את הקוד האתי ולעדכן בהתאם לצורכי הזמן והשעה, באישור פורום הדוברים.

מטרת הקוד האתי

הקוד האתי נועד לקבוע עקרונות וכללים אשר ינחו את דוברי השירות הציבורי ואנשי צוותם במילוי תפקידם, וישמשו מצפן ערכי ונורמטיבי. קוד אתי זה משלים את הכללים, הוראות הדין ועקרונות יסוד התנהגותיים המתחייבים מן "השכל הישר" (*common sense*), החלים על עובדי המדינה ואין בו כדי להחליפם או לבטלם.

ערכי היסוד בעבודת הדובר בשירות הציבורי

ערכי היסוד המרכזיים בעבודת הדובר הם יושר, יושרה, הוגנות, אמינות ושוויוניות; סודיות ודיסקרטיות; מקצועיות וחתימה למצוינות; נאמנות למדינת ישראל, חוקיה וערכיה, שירותיות, דיוק, ענייניות ועיללות.

עקרונות הקוד האתי

אמינות ויושרה

- הדובר יקפיד על דיוק בעובדות ושמירה על אמינות המידע אותו הוא מוסר ובכלל זה באמצעות הודעות, תגובות ותשובות הגוף הציבורי אותו הוא מייצג.
- הדובר יבדוק מראש ובמידת האפשר את אמינות המידע ומהימנות העובדות המופצים על ידו קודם הפצתם.
- דובר לא יפיץ ביוזעין מידע שאינו אמת ואם נודע לו שעשה כן בשוגג, יעשה לתיקון המעוות בהקדם האפשרי.
- הדובר לא יטעה במודע את מעסיקו, את אמצעי התקשורת או את עמיתיו למקצוע.
- הדובר יימנע מעירוב ענייניו האישיים בעבודתו ולא יעסוק בנושאים בהם יש לו עניין אישי, באופן המקיים ניגוד עניינים. במסגרת זו, יימנע הדובר מניצול לרעה של תפקידו ושל מעמדו ויימנע מלעשות שימוש בתוארו או בתפקידו לצרכים אישיים או למטרות שאינן לצורך הנדרש למילוי תפקידו. בכל מקרה של חשש לניגוד עניינים יגלה הדובר את קיומו לממונה עליו ויגבש עמו פתרון ראוי והולם למניעתו.

ענייניות והגינות

- ככלל, ביחסיו עם אמצעי התקשורת, יפעל הדובר באורח שוויוני, סביר והוגן. ברי, כי מעת לעת קיים צורך לאזן בין חובה זו לבין שיקולים מקצועיים, כגון תפוצה, זמינות, והיתכנות מעשית. עם זאת, איזונים אלו יהיו לגיטימיים ככל שישמר עקרון ההוגנות והיחס השוויוני כלפי כלי תקשורת דומים, בעלי מאפיינים דומים, על פני רצף הזמן.
- הדובר יעבוד בהגינות ובלא משוא פנים מול ציבור העיתונאים, יעמוד בהבטחותיו אליהם כמיטב יכולתו ויכבד את כללי האתיקה העיתונאית.
- הדובר יימנע מלהתנכל לעיתונאי בגין ביצוע ענייני של תפקידו ועבודתו.
- הדובר יפעל בשקיפות מרבית אל מול הציבור ויפעל לפרסם בעיתונות מידע שיש בו עניין ציבורי ועניין לציבור, ככל שהדבר מתאפשר, במסגרת המגבלות החלות עליו (כגון חובת הסודיות וכו'), באיזונים המתבקשים מול שיקולי דוברות, כגון: תדמית המשרד ומזעור פרסומים שליליים כלפיו. יודגש, כי על איזונים אלה להתבצע תוך כיבוד עקרונות יסוד

פורום הדוברים הממשלתיים

ההולמים משטר דמוקרטי והכרה במעמדם של חופש המידע, חופש הביטוי, חופש העיתונות וזכות הציבור לדעת.

עמיתים למקצוע ולמשרד

- הדובר ינהג בכבוד ובהוגנות כלפי עמיתיו תוך ביסוס תרבות עבודה של רעות ושיתוף פעולה, בתמיכה, בתיאום ובעזרה, בחלוקת ידע מקצועי ובניסיון ובעדכון הדדי בכל הקשור להודעות ו/או לתשובות לפניות הנוגעות למסי' גורמים ציבוריים ולדוברים עמיתים, קל וחומר כאשר מדובר בפרסום שלילי כלפי משרד ממשלתי אחר.
- אף שהדובר מייצג בראש ובראשונה את הנהלת המשרד ומביא את דברו לציבור, עליו לאפשר לעובד המשרד להתייחס לנוסח תגובה הנוגעת לו בטרם תתפרסם, בעיקר כאשר אותו עובד עלול להיפגע מפרסום התגובה.

סודיות ודיסקרטיות

- הדובר יפעל במסגרת עבודתו במסירות ובנאמנות כלפי המשרד אותו הוא מייצג. במסגרת הרגישות המיוחדת ויחסי האמון המאפיינים את עבודת הדוברים, ישמור הדובר על חסיון וסודיות המידע הנחשף אליו על-ידי מעסיקו או בכל אופן אחר במסגרת עבודתו, אלא אם נקבע במפורש כי הוא רשאי להפיץ מידע זה.
- הדובר ישמור על סודיות מידע שקיבל מעיתונאי או מדובר עמית לצורך טיפול ובירורים במסגרת שאילתא תלויה ועומדת, ולא יעביר מידע זה לידי עיתונאים אחרים בטרם זכתה השאילתא למענה ובטרם זכה העיתונאי להזדמנות סבירה לפרסם הפרטים לפני מתחריו.

נאמנות לציבור

- הדובר חב נאמנות למדינת ישראל ולערכיה.
- הדובר יפעל למתן מענה מדויק, מהיר וענייני לעיתונאים ולכלי התקשורת מקבלי השירות, בכפוף למגבלות החוק, תוך הפעלת שיקול דעת רחב ככל הניתן.
- הדובר לא יעסוק בעניינים אישיים או פוליטיים של הממונים עליו ויימנע מפרסום ומהפצת מידע בעל אופי מפלגתי, או אישי ומכל פעולה שיש בה אפילו מראית עין של אלה.

ועדת אתיקה

- תוקם ועדת אתיקה לצד פורום הדוברים.
- מתפקידה של ועדת האתיקה יהיה, ביוזמתה או בתגובה לפניות שיוגשו אליה, להנחות את הדוברים, מעת לעת בסוגיות אתיות.
- הוועדה גם תדון בתלונות שיופנו אליה כלפי דובר בשירות המדינה. במסגרת זו, רשאית הוועדה לפנות לכל גורם, להתייעץ עם כל אדם, ולנקוט בכל צעד סביר הדרוש לשם בירור התלונה.
- הוועדה תוסמך לקבוע, לפי שיקול דעתה ובהתאם לחומרת העבירה ולנסיבות העניין, כי הנילון הפר את הקוד האתי, ותהיה רשאית ליתן ביטוי בהחלטתה לרמת החומרה של ההפרה. הוועדה תהיה רשאית לפרסם את החלטתה, בגלוי או בלי פרטים מזהים וכן להעביר העתק ממנה לממונים על הדובר הנילון ולנציבות שירות המדינה.
- החלטות אלה תתקבלנה רק לאחר שהוועדה קיבלה את התייחסות הדובר ואפשרה לו הזדמנות נאותה להגיב לתלונה, לרבות הופעה בפני הוועדה, בעצמו או באמצעות בא-כוחו.
- הוועדה תקבע את סדרי עבודתה ותביאם לאישור פורום הדוברים.
- ועדת האתיקה תמנה חמישה חברים על פי הפרוט הבא: שני נציגים מפורום הדוברים, שני נציגי ציבור שיומלצו ע"י חברי הוועדה והם בעלי זיקה לתחום עבודתה של הוועדה, נציג לשכת העיתונות הממשלתית. יו"ר הוועדה ייבחר מבין חבריה. משך כהונתם של חברי ועדת האתיקה יהיה לשנתיים, עם אפשרות הארכה.
- הרכב הוועדה המלא יובא לאישור פורום הדוברים.